SÖZ

Haftalık Haber Yorum Dergisi

TARİH: 8 MART 1997 • SAYI: 108 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)
• ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

Dünya Kadınlar Günü'nün bu yılki kutlamalarında İstanbul'da Abide-i Hürriyet Meydanı'nda yapılacak mitingi ÖDP, EMEP, HADEP, DBP, KESK, DİSK, İHD üyesi kadınlar ve çeşitli kadın örgütleri destekliyor.

- **Onlar 'Başka tanrının çocukları'** *Ceren Abacı yazdı*
- **8 Mart ve dini nikah ve harem** *Hülya Ergün yazdı*
- **8 Mart etkinlikleri** *Ayla Önder yazdı*

Sayfa 6 - 7'de

Bir dakika düşünme zamanı

Yurttaş Girişimi'nin bir dakika karanlık eylemini bitirme çağrısı aslında yeni bir başlangıcı oluşturuyor.

Yurdaer Erkoca'nın haberi

4. sayfada

Artık iki silahlı kuvvet var: Ordu ve polis

Darbe tartışmaları 167 bin kişilik emniyet teşkilatının da dikkate alınmasını gerektiriyor. Çünkü polis artık eski polis değil.

3. sayfada

Güney Arnavutluk isyancıların

Altı kentte cephanelikleri basan genç isyancılar yönetime el koydu. Hükümet uzlaşma arayışında.

14. sayfada

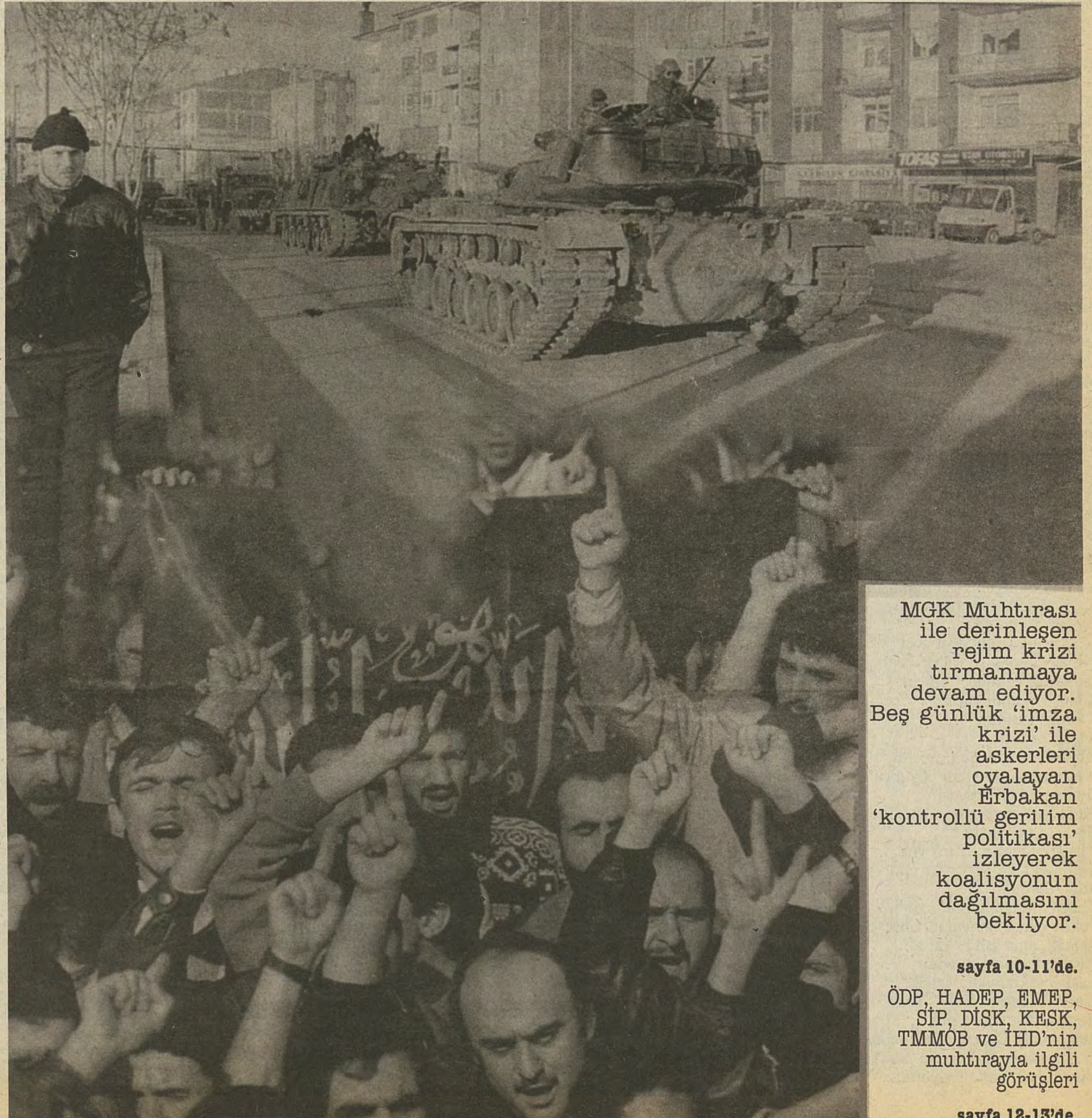
Işığı eleştirmeyin sakın...

Bir dakika karanlık eylemi, aynı zamanda bir kültür eylemi.

Sezai Sarıoğlu'nun yazısı

18. sayfada

Molla camiye Asker kışlaya

MGK Muhtırası ile derinleşen rejim krizi tırmanmaya devam ediyor. Beş günlük 'imza krizi' ile askerleri oyalayan Erbakan 'kontrollü gerilim politikası' izleyerek koalisyonun dağılmasını bekliyor.

sayfa 10-11'de.

ÖDP, HADEP, EMEP, SİP, DİSK, KESK, TMMOB ve İHD'nin muhtırayla ilgili görüşleri

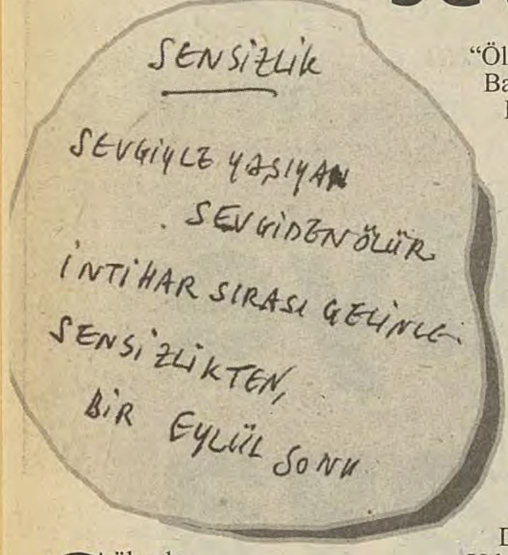
sayfa 12-13'de.

HAFIZA Feza Kürkçüoğlu

Bir doktor, bir yazar, bir aykırı kişi, Fikret Üsküp

Sevgiyle yaşayan sevgiden ölür...

Gölgede kalmış biri Fikret Ürgüp, bunu kendi deyişiyle "adam eksik olan toplumda, sevgiden fıkara insanlar, adam gibi hissedip, düşünen ve kendini yaşayanı yadırgıyor, 'Nereden çıktı bu da?' diye, baltalıyorlar" diye yorumluyor. 1914 İstanbul doğumlu Ürgüp, Galatasaray Lisesi'nin ardından İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. İç Hastalıkları Uzmanı olarak çalıştı. 1954'de Amerika'ya giderek psikiyatri eğitimi gördü. "Şizofreni" üzerine bilimsel bir monografiyi 1964 yılında yayımladı. Yalnızlık ve yabancılaşmayı işleyen özgün hikâyeleri "Yeni İnsan" ve "Yeditepe" dergilerinde yayınlandı. İki hikâye kitabı, "Van" ve "Kısa Lodos Hikâyeleri" bu hikâyelerden oluştu. Daha sonra yazmayı bırakan Fikret Ürgüp 8 Mart 1977'de İstanbul'da öldü.

Yalnızlık, iç sıkıntısı ve sara hastalığıyla beraber yaşadı Ürgüp. Kendini yaşadı, onu kuşatan bu yalan dünyaya karşı ancak "adam gibi adam" olarak karşı koydu. Sevgi dolu yaşayan bu adam, hep sevgiyi aradı. Sevgiyi bulduğunu sandığında ise hep kaybetti. Aslında o hep kaybetti. Belki de kaybedenlerdendi, evet evet, kaybedenlerdendi. Yoksa nasıl yazabilirdi "gitmek" üzerine "Bilanço" isimli şiirini:

"Senler gittiniz.
Onlar gittiniz.
Gelmeden gidenler de oldu."

İnsan olma serüveni boyunca aklında intiharla dolaştı. "Onlardan" olmamanın bedelini yalnızlığı ile ödedi:

"Boğuluyorum. Bilen yok.
Halbuki ben; herkesler için üzülüp durdum."

Farklı olduğunun bilincinde sürekli "çıkışı" arayarak, düşerek kalkarak, ama sahici yaşadı. Yaşamını hiçbir kavramın arkasına saklamadı, "ahlâk", "temiz", "doğru" gibi... İnsan olduğunu, hiç unutmadı, unutturmadı. Bunca yaşanmışlık onu ışık içinde bırakmıştı. Başka türlüydü işte, bunu biliyordu...

"Öleceksem
Başka türlü görmekten,
Başka türlü duymaktan,
Başka türlü düşünmekten,
Başka türlü yaşamaktan,
öleceğim."

Onun için hep öteki vardı. Ve hep ötekini aradı. Bıkmadan aradı, bulduğunu sandı... yitirdi. Yine aradı, yenilgiye yenilmek istemiyordu. Samuel Beckett'in dediğini yaptı:

"Hep denedin
Hep yenildin,
Olsun
Gene dene, gene yenil
Daha iyi yenil..."

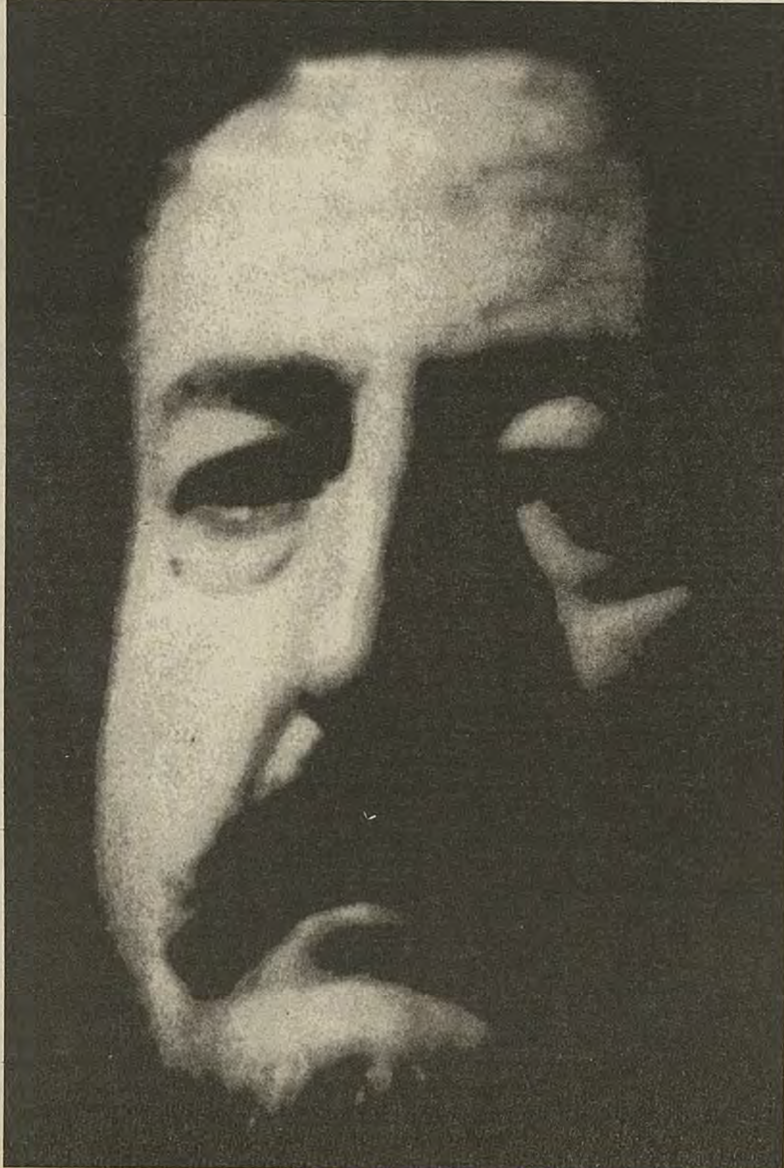
Yalnızlığı, hastalığı onu kırılgan ve "anlaşılmaz" yapıyordu, kurtulmaya çabaladıkça kendi içindeki kuyulara düşüyordu. O kalabalıklar içinde yalnızlık çekenlerdendi. Bunu şu dizeleriyle okuyalım:

"LEYLA,
İçimden esti,
sana geldim..
Bir alay insan var.
Gülüyorsun anlamıyorlar
inliyorsun anlamıyorlar
ağlıyorsun anlamıyorlar.
Bir alay insan var..
Seni bulsam da
Bulmasam da hepsi bir.
İçimden OH! Dedim ya.
OH OLSUN
Kim ne derse desin.
Mutluyum işte!-
Saat 12'de. Parlak gün."

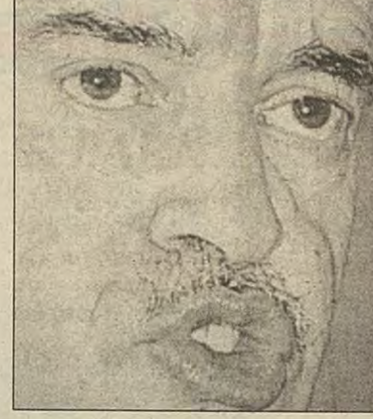
Evet, çoğumuz gibi ben de tanımıyordum Fikret Ürgüp'ü. Yazıları, sıkıntıları ve hastalığı ile benzer şeyleri yaşadığım bu aykırı kişiyi, Fikret Ürgüp'ü gölgeden ışık altına çıkaran, "Van - Kısa Lodos Hikâyeleri"nin Gece Yayınları'ndan, günlüğünün, "Dosdoğru Günlük"ün Yapı Kredi Yayınları'ndan basılmasını sağlayan Levent Yılmaz ve Meltem Vardar'a teşekkürler.

Doktor Fikret yok artık, Sait Faik'in dostu ve doktoru yok. Kimine göre ressam, kimine göre yazar, kimine göre marjinal, kimine göre serseri... Fikret Ürgüp yok. Yok ama yazıları var.

Herkesin aslında bildiği, ama kendine bile söylemeye cesaret edemediği "şeyleri", baştan ayağa acı keseceğini bile bile cesurca söyleyen Fikret Ürgüp yazılarıyla geri geliyor. Evet, günlüğünün tanıtma yazısında yazdığı gibi; "Bazı ölüler geri dönerler."

Adalet Bakanı ve zindan nikahı

Türkiye'de devleti ince bir kabuk gibi saran zavallı demokrasinin temelinden sarsılmasında, kimilerine göre, Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın tutum ve davranışları büyük rol oynamıştır.

Olabilir...

Ama yine de, Adalet Bakanı'nın zaman zaman hapishaneleri ziyaretinden otomatik olarak şeriatçı tabana mesaj verme niyetini çıkartmakta acele etmemek gerekiyor.

Ya da bu ziyaretlerin, hainane bir maksat taşıdığını, "terörizmin kurtarılmış bölgesi" olarak ilan edilen hapishanelerde devrimci tutsaklara karşı kanlı operasyon hazırlığı anlamına geldiğini hemen peşin bir hükümle ilan etmek de yanlış olacağa benziyor.

Şevket Kazan MGK muhtırasında, kendisine bizzat hazırlamak üzere önerilen 163. maddeyi yeniden hortlatma işinin ağır sonuçlarıyla meşgul şu günlerde...

En başta aile efradı olmak üzere, Refah Partisi üyelerini ve tarikat erbabını "devrim yasaları"na aykırı olarak dini kisvelere bürünmekten ötürü tutuklatacak bir mekanizmayı harekete geçirmenin zorluğu ile uykuları kaçıyor. Hele yeni 163 ile geçmiş "mezalim"in hortlayacağını düşündükçe ne yapacağını şaşırıyor.

Asker milletin asker evladı Kazan çaresiz emirleri yerine getireceğe benziyor...

Belki direnir diyeceksiniz... Ama biz, olgulara dayanarak teslim halini görür gibi oluyoruz.

Hazret yaşına başına bakılırsa, kendisi için değil belki ama, aktif tabanını muhtemel akıbete hazırlamaya çalışıyor...

Buyrun TEMPO'nun haberini okuyun, ve doğru mu söylüyoruz, yoksa abartıyor muyuz, siz karar verin:

"RP Tokat Milletvekili Ahmet Fevzi İnceöz'ün, 'mahkumlara aileleri ile seks yapabilme izni verilmesini öngören' yasa teklifinin büyük kabul gördüğünü' belirterek şöyle devam ediyor Adalet Bakanı Kazan:

"Bunun üzerinde çalışıyoruz. Osendorf'da gördüğümüz cezaevinde görüşme kabinleri vardı. İki koridorun arasında. Bu kabinlerin camları kalın, buzlu camdan, dışarıdan görülmüyor. (...) Yeni inşa edeceğimiz cezaevlerinde buna benzer görüşme yerleri yapabilir miyiz, yapamaz mıyız, bunu arkadaşlarımızla istişare edeceğiz. O konuya sıcak bakıyorum..."

Bir yoruma göre, Adalet Bakanı Kazan, bu sözleri muhtırayı demokratik bir biçimde alkışlayanlarla ileride dalga geçmek için söylemiş... Deniyor ki, Irak hapishanelerinde cezaları indirilsin diye Kur'an ezberleyenleri görüp, bunları Türkiye'de de uygulayalım dediği zaman hop oturup, hop kalkanların, Osendorf hapishanelerinde olduğu gibi bizdeki hapishanelerde de seks yapılacağı söylendiğinde nasıl bir tepki göstereceklerini test etmek istiyormuş Sayın Bakan... Sonunda da "zındanda sekse evet de, kur'an ezberlemeye hayır mı" diye hesap soracakmış...

Biz milleti hapiste yatmaya özendirdiğini düşünüyoruz... Siz ise bu sözlerin ileride kimilerini bozum etmek için söylendiğini düşünebilirsiniz...

Murat Ülke ile dayanışma

İzmirli savaş karşıtları 6 Mart günü tüm basına aşağıdaki haberi duyurdu:

"Osman Murat Ülke, bugün (6 Mart) Eskişehir Askeri Mahkemesi'nde sonuçlanan davasında 'birlikte emre itaatsizlik'ten dolayı 5 ay hapis cezasına çarptırıldı. Cezasının infazı 60 güne tekabül etmekte ve Osman bu sürenin yarısını zaten Eskişehir Askeri Cezaevi'nde geçirmiş durumda. Bir ay içerisinde cezasını tamamlaması ve 9. Jandarma Er Eğitim Alayı'na geri gönderilmesi bekleniyor. Kışlada direnmeye devam ettiği durumda (ki buna kararlı) yeniden Eskişehir Askeri Cezaevi'ne gönderilmesi ve 'emre itaatsizlikte ısrar'dan yargılanması gündeme gelecek. 27 Aralık 1996'da tahliye edildikten sonra birliğe serbest sevk kararı alınan, ama vicdani ret kararına paralel olarak kendi iradesi doğrultusunda teslim olmayı reddeden Osman Murat Ülke'ye bu nedenle önümüzdeki günlerde bir de firar davası açılması bekleniyor..."

Haber böyle...

MGK'nun '28 Şubat Muhtırası'yla ortaya çıkan koşullarda Osman Murat Ülke'nin yüz yüze olduğu durum büsbütün ağırlaşmış bulunuyor.

II. Dünya Savaşı sonrası Almanya'sında, Hitler faşizminin kanlı militarist mirasından kurtulmak isteyen Alman devleti, askerlik yükümlülüğü gelen gençlerin, orduda değil de, sivil kesimlerde çalışma koşuluyla askerlikten muaf tutulma hakkını tanıdı. Savaştan büyük bir yıkımla (on milyon ölü) çıkan Alman toplumundaki kuvvetli anti-militarist duygulara rağmen, bu hakkın kullanılmasıyla Alman ordusunun askersiz kalacağı sanılsa da durum böyle olmadı. Bugün de bu hak var ve Alman ordusu, Hitler ordusundan kat kat kuvvetli. Bu olgu, "vicdani ret" hakkının "ülke savunmasını baltalayacağına" dair iddianın ne denli yersiz olduğunu gösteriyor.

Kaldı ki Türkiye'de tüm militarist çevreler, "Türk milletinin yediden yetmişe kadar asker bir millet olduğu"nu her fırsatta tekrarlıyor.

O halde Vicdani Retçi Ülke hangi tehlikeden ötürü hapse atılıyor?

Biz öneriyoruz: Türk milletinin gerçekten yediden yetmişe asker bir millet olup olmadığını test etmek için vicdani ret hakkı tanınsın...

Ve şu çağrıyı yapıyoruz: İçinde bulunduğumuz boğucu militarist ortamda Osman Murat Ülke'nin özgürlüğü için barış yanlısı ve insan hakları savunucusu herkes sesini yükseltsin...

Panorama sayfalarını hazırlayan: Ali Saim Doğan

Türkiye'nin artık iki ayrı silahlı gücü var: Ordu ve polis...

Ali Saim DOĞAN

Radikal gazetesinde Ümit Kıvanç, konunun önemini bir parça gizleyen çok önemli bir gerçeği açığa vurdu. 3 Mart tarihli Radikal'den aktarıyoruz:

"Bir Emniyet Müdürü... ordunun darbe için 167 bin kişilik polis gücünün de desteğini alması gerektiğini belirtti. Aynı Emniyet Müdürü 'Çok özel eğitim gören, gerilla taktiği ile savaşan 7 bine yakın Özel Tim görevlisi var. Eğer polisin desteği alınmazsa iç savaşa bile neden olabilirler' dedi."

Yazar bu emniyet müdürünün adını vermemiş. Bizce de bunun hiç bir önemi yok. Polis şefinin konuşması, Türkiye'deki büyük gerçeği çok açık bir biçimde bilinçlere çıkarabilecek niteliktedir.

Türkiye'de asker artık 27 Mayıs darbesinde, bellerinden bir günde silahlarını aldığı ve sokaklarda o günün çoluk çocuğuna bile maskara ettiği bir polis teşkilatıyla karşı karşıya değil. Ve artık askerin karşısında yaltaklanan Buminoğlu tipinde "emir kulu" polis şefleri de yok...

Türkiye'nin artık iki ayrı silahlı gücü var.

Gerçekte her devletin birbirinden ayrı silahlı güçlerinin olduğu açıktır. Türkiye'nin de öteden beri, polisi de, ordusu da vardı... Ama artık durum değişmiştir. En azından 12 Eylül darbesinden bu yana geçen zaman içinde, süregiden savaş koşullarında polis teşkilatı nitel bir değişime uğramıştır.

Bu kuvvet, bir yandan kentlerde silahlı sol örgütlere karşı yürüttüğü eylemler içinde, öte yandan silahlı Kürt gruplarına karşı "özel savaş"ın kendine has amansız operasyonları sürecinde oluşmuş, yayılmış, pekişmiştir.

Bu teşkilatın içinde resmi açıklamalara göre "münferit", medyada ve Susurluk Komisyonu'nda yapılan açıklamalara, öne sürülen iddialara göre "son derecede iyi örgütlenmiş güçlü bir çekirdek" ve yaygın bir yarı-resmi ağ oluşturan daha "özel" bir paralel kuruluş ortaya çıkmıştır.

Parlamento'nun zayıf olduğu ya da düpedüz otoriter, totaliter rejimlerin hüküm sürdüğü ülkelerde eğer iktidar ordunun elinde değilse, iktidardaki grup ordu üstündeki egemenliğini başka araçların yanı sıra, özel olarak kurulmuş polis kuvvetiyle sağlar. Hitler Almanyası'nda askeri istihbarat örgütü, Gestapo karşısında bu yolla yenik düşmüş, Amiral Kanaris ve pek çok Nazi subayı okka altına gitmişti.

Stalin döneminde Sovyet ordusu, doğrudan doğruya GPU tarafından kontrol ediliyordu ve 1930'lu yıllarda binlerce subayın - aralarında mareşaller de vardı- fizik olarak tasfiyesi bu örgüt sayesinde gerçekleşmişti.

Sosyo-ekonomik ve politik nitel farklarını bir yana bırakmak koşuluyla, Türkiye'nin giderek bu modele doğru yöneltilmek istendiğini söylemek abartma olmayacaktır. Henüz kuvvet monopolü ordunun elinde olmakla birlikte, günümüzün Türkiye'sinde, iktidarı ele geçiren Çiller ve ona dolaylı ortak olan Türkeş grubunun denetimine girmiş özel bir polis gücünden söz etmek artık mümkündür.

Şimdilik görünen odur ki, Susurluk kazası sonrasında bu özel gücü tasfiye etme fırsatı doğmuş, fakat şu ana kadar böyle bir tasfiye gerçekleşememiştir. Çiller'in yüzündeki gülücüklere ve Türkeş'in şu yaşına rağmen hala politika sahnesinde "sözü geçer" haline bakılırsa, bu ekip "vartayı" atlattığı kanısındadır. MGK'nin muhtırasında ne Çiller'in "dosyalarına", ne de Türkeş'in "tosuncuklarına" tek sözcükle değinilmemesi, Orgeneral Eşref Bitlis'in, Tuğgeneral Bahtiyar Aydın'ın, Albay Rıdvan Özden'in ve Binbaşı Cem Ersever'in bu özel güçler tarafından ortadan kaldırılması iddialarına "asker dayanışması" adına olsun yer verilmemesi politik çevrelerde tereddütlere yol açmıştır.

Çarpışan kuvvetler arasında, bozulması durumunda çok riskli bir gelişmeye yol açacak olan, geçici bir denge mi kurulmuştur? Bir süredir tırmanan gerginlik, söz konusu karşıt güçlerin Refah Partisi'ne karşıtlık temelinde uzlaşmasıyla mı geçici olarak aşılmıştır? Bu soruların yanıtı önümüzdeki günlerde ortaya çıkacak olsa da, şu bir gerçektir: Ordu, Türkiye'ye özgü geleneksel kuvvet monopolünü adım adım yitiriyor, siyasal gruplar ordunun yanı sıra dayanabilecekleri yeni özel silahlı güçlere sahip olmaya başlıyor.

Bu sürecin sancılı bir süreç olduğundan ve olacağından asla şüphe edilemez. Bunun sonucunda her iki silahlı gücün yeni bir düzlemde çok daha iç içe geçeceğini öngörmek yanlış olmayacaktır. Devlete egemen zirvenin ağır basan militarist özelliğinin, giderek militarist-polis özelliği taşıyacağı en büyük olasılıktır.

Burada toplumsal muhalefeti bekleyen en büyük tehlike, bu kuvvetler arasındaki her zorunlu "uzlaşma"nın, yani "iç içe geçmenin" daima var olan ya da "yaratılmış" bir ortak "düşman"a karşı mücadele sloganıyla gerçekleşeceği gerçeğidir. Bugün bu "şeriat" ise, yarın güçlü bir atılıma geçecek olan toplumsal muhalefet hareketi, en başta da çalışanların sendikal hareketi olacaktır.

Nazlı Ilıcak'ın, tüm emniyet teşkilatını "atlatarak" bulduğu ünlü Özel Tim şefi İbrahim Şahin'in Kanal 6'da Susurluk Komisyonu'nda açıklama yapan herkesin "araştırılması" yönündeki konuşması uyarıcıdır. Bazıları yakın bir gelecekte rövanş alacakları kanısındadırlar ve işte bu nedenle Çiller yeniden gülmeye, Yılmaz ise yeniden "ağır" konuşmaya başladı.

Peki sendikalarımız ne yapıyorlar? Onlarca yıllık sınıf mücadelesi boyunca elde edilen deneyimi anımsayacaklar mı, yoksa unutkanlık denizinde boğulacaklar mı?

Bilemiyoruz... Bildiğimiz sosyalistlerin, tüm çalışanların örgütlü hafızası olduğudur.

Hatırlatalım... Tehlike var!..

Ya flüt yerine zurna çalsaydı!

Dinleyenler kulaklarına inanamıyor... atv'den Siyaset Meydanı programının duyurusu yapılıyor: Cumhurbaşkanı Demirel Siyaset Meydanı'nda Türkçe konuşacak..."

Bizzat Süleyman Demirel atv'ye böyle bir demeç veriyor: "Türkçe konuşacağım..."

Tam da Türkiye Cumhuriyeti'nin biricik dili Türkçe'dir ve de bir başka dil, örneğin ne "şeriatçıların" Arapçası, ne de "bölücülerin" Kürtçesi ve hatta kolejlerin İngilizce ve Almancası memleket evlatlarının zihini işgal edemez diye yırtındığımız bir sırada devletin başındaki insan ortaya çıkıyor ve "Türkçe konuşacağım" diyor...

"Nece konuşuyor ki, şimdi Türkçe konuşacak" diye akla bir soru takılıyor. Ve ardından bu tuhaf açıklamanın altında yatan keramet zihinleri kemiriyor...

Ama işin bir başka yüzü daha var.

Süleyman Demirel siyaset hayatına atıldığı günden beri gerçi Türkçe konuşmaktadır, ama onun konuşmalarını ancak "anlayan" anlamaktadır.

Bu hüküm bize ait değil. Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı Demirel'in bir konuşmasını yorumlarken bu kanıyı ileri sürüyor. Önce Cumhurbaşkanı'nın konuşmasını dinleyelim:

"Şefika Kutluer, büyük Atatürk'ün kurduğu çağdaş Türkiye'nin bir ürünüdür. Çağdaş Türkiye her alanda bütün dünyayla yarışabilen bir Türkiye'dir. Başarısı aslında arkasında Atatürk felsefesi ve ruhunun bulunduğu büyük bir milletin başarısıdır."

Neler oluyor?

Bir kadın flütçünün Sony firması tarafından Altın Plak Ödülü'ne layık görülmesi gibi bir "olay" karşısında devletin başındaki kimsenin bu denli heyecanlanmasını anlamak ne denli mümkünse, bir sanatçının başarısını "Atatürk"le açıklamak, belli ki "güncel politika"nın cilvesi olmuş, muhtemelen Şefika Kutluer flüt çalmakla Atatürk arasında bağ kurmakta bir hayli zorlanmıştır...

Bir rivayete göre sanatçının konserini dinleyenlerden bir zat, yanındakinin kulağına eğilerek, "Neyse ki hanım kızımız flüt çalıyor, ya zurna çalsaydı ne olurdu" demiştir.

Mesele bununla bitmemiştir. Bir üst düzey asker de Demirel'in bu önemli konuşmasını yorumlarken, "Nefes hayat veriyor ama, önce nefes alınacak ortam ve nefes almayı bilmek gerek" diye anlamlı bir açıklama yapmış. Böylece bir çok kimse eğer şeriat gelirse nefes alınacak ortam kalmayacağını, ancak laik düzenin flüt çalmak için ortam yaratabileceğini, fakat, yine de bu ortamda nefes almayı bilmenin çok önemli olduğunu daha iyi anlamıştır.

Öte yandan aynı konserde bulunan Orgeneral Karadayı Demirel'in konuşması için aynen şöyle demiştir: "Sayın Cumhurbaşkanı ne kadar doğru yorumladı. Böyle bir resepsiyon şalvarla olmaz." Ve arkasından da Demirel'in konuşmasını çok anlamlı ve güzel bulduğunu tekrarlayıp, "Tabii ki anlayan anlar" diye eklemiştir.

İşte bu "anlayan anlar" sözleri, Demirel'in ATV'de "Türkçe konuşacağım" sözlerine gerekli açıklığı getirmiştir.

Bu anlaşılmaz konuşmalar, törenler, medyatik davranışlar niçin yapılıyor?

Bu çok açık: Türkiye işte bu türden yöntemlerle, yepyeni, "ince", mizahi bir tarzda yarı-başkanlık rejimine, Cumhurbaşkanı'na meclisi feshetme yetkisi veren bir düzene doğru ilerliyor...

De Gaulle gibi mi?

Eh... Benzerlik belki de sadece sonuçta olacak...

Malum ya, De Gaulle Sovyet ve müttefik ordularının zaferine her nasılsa ortak edilip, Fransa'ya kendi ordusunun başında "muzaffer" bir komutan olarak girmişti.

Ve hiç bir zaman ordusunun darbeleri karşısında iki kez şapkasını alıp gitmemişti...

İşte bu tuhaf durumu açıklamak için elbette Türkçe konuşmak gerekiyor ki, herkes ne olup bittiğini anlasın...

'Sürekli aydınlık için 1 dakika karanlık' eylemini durdurma çağrısı yapıldı

1 dakika düşünme zamanı

Yurdaer ERKOCA

Girişim'in eylemi bitirme çağrısına kitleler cevap verip eyleme ara verildiği takdirde yeniden başlangıç için partilerin önemi artıyor

"Sürekli aydınlık için bir dakika karanlık" eylemi Aydınlık İçin Yurttaş Girişimi tarafından yurttaştan yurttaşa bir çağrı olarak 1 Şubat tarihinde başladı. Aynı Girişim geçtiğimiz günlerde verdiği gazete ilanlarıyla 9 Mart tarihinde eylemin bitirilmesi için çağrı yaptı.

Eylem bir ay boyunca milyonlarca insanın katılımıyla öyle bir yaygınlığa ulaştı ki Türkiye tarihinin en kitlesel, en geniş sosyal ve siyasal bileşimli eylemi haline geldi. Bu eylem 'Aydınlık İçin Yurttaş Girişimi' adı altında bir araya gelen bir grup insanın önerisiyle ve bu önerinin topluma duyurulma becerisiyle başlamış olsa da, ulaştığı yaygınlıkta devreye giren diğer (f)aktörlerin etkisi oldukça önemli gözüküyor.

Durum böyle olunca kaçınılmaz olarak bu eylemin bitmesinde, sürmesinde ya da alacağı biçimlerde diğer (f)aktörlerin de tutumu önem kazanıyor ve akla bir sürü soru takılıyor.

Cevaplanması gereken sorular

Bu eylem her ne kadar Girişim'in çağrısıyla başlamış olsa da kazanmış olduğu yaygınlık göz önüne alındığında yine Girişim'in çağrısıyla sona erer mi? Aydınlık İçin Yurtaş Girişimi'nin eylemin yaygınlığının ve aldığı biçimlerin üzerindeki etki gücü ne? Eylemin yaygınlaşmasında ve kazandığı kitlesel boyutlarda, başta medya olmak üzere, diğer aktörlerin etkisi de hesaba katıldığında, bu diğerlerinin eylemin bitmesi konusundaki görüşü ne? Aydınlık İçin Yurttaş Girişimi'nin bileşenleri toplumu temsil yeteneğine ne ölçüde sahip? Şimdiye kadar eylemin sürdürülmesinde etkin bir rol oynayan siyasi parti, demokratik kitle örgütü, sendika temsilcileri hangi oranda Aydınlık İçin Yurttaş Girişimi tarafından içeriliyor? Bir ayı geçen bir süredir her gün saat 21.00'de sokağa çıkan, ışıklarını söndüren milyonlarca insanın kaçta kaçı eylemi 9 Mart'ta sonlandırmaya taraftar?

Eylemin başlamasında ve kazandığı kimi biçimlerde önemli bir role sahip olan Girişim'in etkisinin ardında söz konusu örgüt ve çevrelerle kurduğu ilişkinin varlığı açık. Eylemi 9 Mart'ta bitirme çağrısı, medyadan sendikalara ve demokratik kitle örgütlerine kadar varan bir ortak eğilimi mi yansıtıyor? Ya da Aydınlık İçin Yurttaş Girişimi eylemin önericisi ve başlatıcısı olarak eylemin bitiş tarihi ve alacağı yeni biçimler konusunda da yurttaştan yurttaşa dönük öneri ve çağrı "hakkını" mı kullanıyor?

Eylem bitmiyor ara veriliyor

Sıraladığımız bu soruların tümü olmasa bile bir kısmı Girişim'in yayınladığı bitiş çağrısından sonra sorulmaya ve tartışılmaya başlandı. Yurttaş Girişimi'nin sözcüleri verilen ilanın bir eylemi bitirme çağrısı olmadığını, tam tersine yeni bir başlangıç için bir büyük gala gecesi çağrısı olduğunu vurguluyorlar. Bunun bir ara verme çağrısı olduğu ve "çeteler" soruşturmasının savsaklanması halinde eylemin yeni biçimlerle yeniden gündeme getirilmesi gerektiğini vurguluyorlar.

Yurttaş Girişimi'nin gazetelere verdiği ilan şu sözlerle başlıyor: "Milyonlarca ateşböceği bir ay boyunca yandı söndü ve ışık göründü"

Bu başlıktaki ışık sözcüğü "çeteler" soruşturmasında şimdiye kadar alınan yol açısından oldukça iyimser bir bakışı ifade ediyor. Fakat bir başka açıdan, milyonlarca insanın bir ay boyunca sürdürdüğü eylemin yarattığı umut açısından sahip olunan yüksek morali de yansıtıyor.

Zaten eylemin bitirilmesi gerektiğini savunan ve bu açıdan Yurttaş Girişimi'nin çağrısını destekliyen kimi yazarlar eylemin bitirilmesini de tam buraya bağlıyorlar. Eylemin en yüksek katılım noktasındaki kendine güven ve moralle bitmesi gerektiğini düşünüyorlar. Eylemin yavaş yavaş temposunun düşmesinin ve eyleme katılımın azalmasının moral bozucu etkisi olacağını ve bunun yeni çıkışlar için kötü bir yeniden başlangıç noktası oluşturacağını belirtiyorlar. Bu arada tam tersi bir yerden soruna bakanların ve Girişim'in çağrısını eleştirenlerin de sayısı artıyor. Bu eleştiriler Radikal gazatesinin köşe yazarı Koray Düzgören'in 4 Mart günkü yazısında kendini oldukça iyi bir şekilde temsil ediyor:

" Ve 'Sürekli aydınlık için bir dakika karanlık' eylemi şubat ayı boyunca artan bir ivme ile sürerken eylemin nasıl sona ereceği, daha neler yapılabileceğine ilişkin tartışmalar da gündeme geldi...

Daha önce bu eylemi düşünen, planlayan komite bu kez bir merkez komitesi gibi ortaya çıktı...

Vatandaşlardan gelen yoğun taleplere ve eylemin canlı bir şekilde sürmesine karşın, eylemin belli bir noktada, belli bir ivme kazanmışken bitirilmesi gerektiğini savunmaya başladı...

Eylemin, martın dokuzunda sona erdirileceği ve o gün büyük bir gala gecesi düzenleneceği ilan ediliyordu... Sanki konulan hedeflere ulaşılmış, Susurluk'la ilgili bir gelişme sağlanmış, siyaset temizlenmişti..."

Sürekli Aydınlık için 1 Dakika karanlık eylemi tüm demokrasi yanlılarının moralini yükseltti

Muhtıraya destek

Düzgören yazısını, sonuç ne olursa olsun eylemin gidişatına etki yapılmamasını, sonucun halkın inisiyatifine bırakılması gerektiğini savunarak bitiriyor.

Tam bu noktada cevaplanması gereken başka sorular devereye giriyor. Ve bu sorulara verilen farklı cevaplar eylemin bitirilmesi, ara verilmesi, devam edilmesi ve başka içerikler ve biçimler kazanması konusunda da farklı tutumların kaynağı haline geliyor.

Bu eylemin kitleselliğinde "halkın kendi inisiyatifinin" rolü ne? Kitlesellikte medyanın desteği azımsanamayacak bir etkiye sahip. Medya bu desteğini durdurduğu taktirde eylem kitlesel boyutlarını koruyabilir mi? Başlangıçta Susurluk'ta ortaya çıkan çetelerin tüm boyutlarıyla açığa çıkartılmasından hareketle "temiz Türkiye - saydam devlet" talep eden bu eyleme bir başka eğilimin de katılarak eylemin yaygınlığını arttırdığı açık. Bu eğilim, anti - şeriatçı ve anti - Refahçı vurgusuyla eyleme yeni ve farklı içerik kazandırıp bir anlamda 28 Şubat MGK muhtırasına bir kitle desteği kazandırmış oldu. Eylemin orta yerinde devreye giren askerin destek verici tavrı muhtıra sonrasında nasıl bir hal alacak? Askerin bu eylemi kendi istekleri doğrultusunda istismar etme çabası bundan sonra da devam edecek mi? Askerin bu eylem karşısındaki tutumu medyanın tutumundan bağımsız düşünülebilir mi? "Devlet çetesi"nin tüm boyutlarıyla açığa çıkartılması ülkeyi bir rejim değişikliği sorunuyla karşı karşıya getiriyor. Asker rejimin sorgulanmasına hazır mı?

Eylem yeniden başlangıç noktasındaki "çetelerin açığa çıkartılması" talebinde yoğunlaşarak yaygınlığını medya ve asker desteksiz sürdürebilir mi? Yurttaş Girişimi'nin verdiği ilanda olduğu gibi 9 Mart'ta gerçekleştirilecek "büyük gala gecesinin" ardından verilen aradan sonra "duraksamaksızın ve yeni demokratik yöntemlerle zenginleştirilerek" "temiz Türkiye- saydam devlet" talebi içeriğiyle yeniden başlayabilir mi? Bu yeniden başlatıcı özne Yurttaş Girişimi olabilir mi? Saydam devlet talebi rejimin taşıdığı nitelik itibariyle son derece yüklü bir siyasi içeriğe sahip. Bu siyasal içerik somut taleplerle ifadelendirildiği zaman bu talepler şimdiye kadar olduğu gibi şimdiden sonra da aslolarak siyasal partilerin mücadele alanına giriyor. Bu alanda ise "yurttaşlar" bölünüyor. Bu bölünmüşlüğün ise bir "yurttaş girişimi" tarafından ortadan kaldırılmasının olanağı yok.

Sonuç olarak "yurttaşlar" ekonomik çıkarları ve bununla ilişkili siyasi tercihleri zemininde bölünüyorlar. Bu bölünme şimdiye kadar dünyanın hiç bir yerinde hiç bir toplumda bir "yurttaş girişimi" altında ortadan kaldırılıp, rejim değişikliğine etki edecek kitlesel bir hareketin kaynağı olamadı. Bundan sonra da olamayacağı açık.

Çağrıcı özne kim olabilir?

Yurttaş Girişimi'nin 9 Mart'ta eylemi durdurma çağrısını aynı zamanda medyanın da eğilimi olarak yorumlamak sanırım yanlış olmaz. Nitekim Girişim'in Şubat ayının sonlarına doğru eyleme destek veren köşe yazarları ve gazetecilerle yaptığı toplantıda çeşitli medya gruplarında çalışan gazetecilerin patronlarının tavırlarına ilişkin verdikleri bilgiler bu doğrultuda. Ayrıca "kimi gazetecilerin" bu toplantıda ve sonrasında eylemin bitirilmesi yönündeki aktif çabaları medyanın eyleme desteğini kesmeye hazırlandığı şeklinde okunabilir.

Bu durumda "çete" soruşturmaları kamuoyunun beklentilerine uygun gelişmediği taktirde yeni bir eylem benzer bir yaygınlıkta ve başlangıçtaki hedeflerine uygun bir içerikte başlatılabilir mi? Yeni bir eylemin başlatılabileceği açık olmakla birlikte medya, asker gibi aktörlerin tutumlarının farklı olmasının yaygınlığı ve kitleselliği önemli ölçüde etkileyeceği açık.

Girişim'in eylemi bitirme çağrısına kitleler cevap verip eyleme ara verildiği takdirde eylemin geleceği büyük oranda "saydam devlet", hukuk devleti ve demokrasi talebinin somut ifadeleri etrafında bir araya gelecek sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin ve siyasi partilerin ortak tavrında yatıyor gibi görünüyor.

Hükümetin/devletin çeteler konusunda şimdiye kadarki tavrı bundan sonraki tavırlarının da habercisi niteliğinde. Bu durumda yeni bir eylemin başlatılması kaçınılmaz görünüyor.

Bu yeni başlangıçta ise tabii ki en yaygın katılımın hedeflenmesi gerekmekle birlikte istismara kapalı net talepler etrafında bir araya gelecek kararlı ve inatçı kalabalıklar sayıları ilk etaptaki kadar olmasa bile büyük önem taşıyor.

Tansu'ya güller, işçiye kurşunlar...

Ayla ÖNDER

Tam 740 bin 869 işçi bu yıl içinde bağıtlanacak toplusözleşmelere umut bağlamış durumdaydı. "Enflasyon canavarı" karşısında iyice gerileyen ücret bir yana, özelleştirme denilen "canavar"la da bir mücadele yolu bulunamadığı takdirde binlerce işçi kapı önüne koyulacaktı. Her sözleşme öncesi gürleyen Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral'den, henüz "başlarına yıkarız" gibi bir tehdit duyulmamıştı.

Kamu kesiminde sözleşme görüşmeleri yaklaşık bir aydır sürüyordu.

Türk-İş'in içinde bulunduğu durum, işçilerin 97 sözleşmelerine ilişkin umutlarının suya düşeceğinin işaretini veriyordu. Türk-İş bünyesindeki sendikaların arasında bir birlik olduğunu söylemek mümkün değildi. Sendikalar arasında eşgüdüm sağlayan bir kurul oluşturulamadığı gibi, bir çatlak ortaya çıkmıştı.

TİSK'in önerilerine uygun

Geçen hafta, Demiryol-İş ve Şeker-İş'in kavga gürültü çıkmadan sözleşme bağıtlaması, Türk-İş'teki çatlağın habercisiydi. Bu sözleşme metinlerinde bir şey dikkat çekiyordu; ikinci 6 aydan sonra verilen zamlar aylık enflasyona endeksliydi. Bu da ilk kez "eşel mobil" uygulamasının hayata geçirilmesi anlamına geliyordu. TİSK'in 97 toplusözleşmeleri henüz başlamadan önce, hükümete önerdiği toplusözleşme modeliydi bu. TİSK, eşel mobil uygulamasının yanı sıra, her işletmenin karlılık oranlarının gözönünde bulundurulmasını istiyordu. Bu doğrultuda sendikalar da, koordineli hareket etmekten vazgeçmeliydi. Bu öneriler pek yabana atılmamıştı demek!

Türk-İş'in içindeki bu bölünme, 1997'yi özelleştirme yılı ilan eden Refahyol'a yaramıştı. Sözleşmelerde eşgüdüm oluşturamayan Türk-İş, bu tutumuyla "tek vücut" olarak davranan sermayeye ve hükümete pas vermiş oluyordu. Üstelik Susurluk olayının ardından tam hükümetin yıprandığı, hatta dibe vurduğu bir dönemde ele geçen fırsat tepilmişti.

Tersine Refahyol'a kan verilmişti. Türk-İş'e bağlı Demiryol-İş'le TCDD arasında imzalanan ve 40 bin işçiyi kapsayan TİS'in bağıtlanma töreni sırasında Çiller'in ayaklarına gül dökmüştü sendika yöneticileri! Başbakan olduğu önemde işçiye adeta kurşun yağdıran Çiller'e sendikacı gül atmıştı!

Bu siyasi şovu televizyondan izleyenler şaşkına döndü. Sanki iki yıl önce sendikaları "kan emici" olarak nitelendiren Çiller değildi. "Türkiye seninle gurur duyuyor" diye alkışlayan işçiler, sanki 1995'te başbakan olan Çiller'i "işçi düşmanı" ilan etmemişlerdi!

'Bitmiş bir hatunu yeniden diriltiyorlar'

Sözleşmeyi imzalayan Demiryol-İş Eğitim Sekreteri Taki Ulusoy'a göre sorun yoktu; "Tarihte görülmedik bir şekilde enflasyon canavarına teslim edilmeden çözülmüştü iş." Törene Çiller'in katılmasını ise olağan karşılıyordu; "Mesut Yılmaz katılınca tepki yok... Çiller katılınca niye tepki var? Devletin başbakan yardımcısı bu insan. Tabii katılacak" diyordu. Buna karşı çıkanlar "ideolojik" düşünceleri olanlardı. Ulusoy en yüksek zammı kendilerinin aldığını iddia ediyor ve diyordu ki; " Bayram Meral kendi sendikasında yüzde 59 alsın elini öpeceğim!" Demiryol-İş Eğitim Sekreteri Türk-İş'e bağlı sendikaların geçen yıl alınan bir kararla eşgüdümden vazgeçtiğini söylüyor ve ekliyordu: "95'te koordinasyon vardı da ne oldu!"

Hava-İş Genel Başkanı Atilay Ayçin'e göre ise TİSK'in ortaya attığı görüşler hayata geçiyordu 97 sözleşmelerinde. Ayçin şöyle diyordu; "Konfederasyon içinde çatışma ve ayrım var. Belli sendika başkanları, bazı siyasi partilerle bir gönül bağı içinde. İşçilere 'sülük, kan emici' diyen, 97'yi özelleştirme yılı ilan eden, kamu işçileri için 'sizi 65 milyona şikayet ederim' diyen başbakan yardımcısı, şimdi işçilere 'yavrularım', sendika başkanına 'değerli evladım' diyor. Çetesi, TEDAŞ yolsuzluğu, mafyası ile bitmiş bir hatunu yeniden dirilten ve işçi sınıfını ona teslim eden bir 'barış' süreci bu..."

Hava-İş Genel Başkanı için, bu yıl alınan zamlardan öte, taşeron uygulaması, part - time ve geçici işçi çalıştırmayı engelleyici maddelerin geçirilmesi çok önemliydi.

Basın-İş İstanbul Şubesi Başkanı Kenan Kaya da Şeker-İş ve Demiryol-İş yöneticilerine oldukça öfkeliydi;

"Sözleşmeleri imzalıyorlar. Sermaye ve onun uzantıları elele vererek, görkemli imza törenleri ile büyük bir istekle yükseltilen talepler masalarda bırakılıyor. İşletmelerin geleceği için, geleceğimizden, ekmeğimizden ödünler vererek işi bitiriyorlar."

Türk-İş içindeki bu kargaşa ve belirsizliğin getirdiği rahatsızlık Olağanüstü Başkanlar Kurulu'nu gündeme getirmişti. 10 Mart'ta gerçekleştirilecek bu kurulda dananın kuyruğu kopacaktı galiba...

Kayıplar, 'bizde yok' diyenlere sorulacak

Haber Merkezi– "Düşük yoğunluklu savaş"ta en yoğun insan hakları ihlallerinden biri de "gözaltında kaybetmeler". Mağdurlar alıkonur ya da kaçırılırken, yakınlarının tüm başvuruları yanıtsız kalıyor ya da "bizde böyle biri yok" denilerek geri çevriliyor.

Bölgedeki "korku imparatorluğu"nun etkisi her yerde sürerken, yakınlarını arayıp soranlar tehdit ediliyor, işkence görüyor, evleri yakılıyor ve öldürülüyorlar. Kayıpları bulması gereken İçişleri Bakanlığı, İHD verilerini yalanlayadursun, İHD Diyarbakır Şubesi'nin tespit ettiği kayıpların sayısı 260'a ulaştı.

Derneğe başvuran kayıp yakınları gözaltında kaybedilenler için yardım istiyorlar. Yakınları hiçbir yere başvuramadığından dolayı açığa çıkmayan kayıplarla sayının daha da kabaracağı düşünülüyor.

Bölge'deki 'korku imparatorluğu'nun etkisi her yerde sürüyor

Yeni kayıp başvuruları

Adı-soyadı: Halil Birlik /Mehmet Bilgiç, Doğum yeri - yılı: Şırnak –1938 / Silopi - 1947, Ana-baba adı: Emine - Mehmet / Puri - Ahmet, Mesleği: Çiftçi / Çiftçi.

21 Şubat 97'de İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Ekrem Birlik, babası Halil Birlik ile dayısı Mehmet Bilgiç'in kaybolduğunu bildirir. Birlik'in anlatımına göre, babası ve dayısı 7 Kasım 96 günü Habur sınır kapısından Irak'a giriş yaparken, Özel Harekat'a bağlı sivil görevlilerce gözaltına alınmışlardır. Birlik, olayın tanığı taksi şoförünün ifadesinin değiştirildiğini, buna Silopi Belediye Başkanı Neşet Ökten'in de şahit olduğunu belirtmektedir. Ancak, olayın üzerinden 4 ay geçmesine karşın, ne kayıplardan bir haber, ne de savcıdan bir bilgi alamamışlardır.

Adı–soyadı: Mehmet Salim Acar, Doğum yeri–tarihi: Bele köyü, Bismil, Ana–baba adı: Hüsna – Mehmet, Mesleği: Çiftçi.

1 Şubat 97 günü Diyarbakır İHD Şubesi'ne başvuran Hüsna Acar'ın oğlu Mehmet Salim Acar Ağustos 94'te köy kahvesinde tartıştığı, itirafçı Harun Aça'nın ağabeyi Mehmet Aça tarafından 'anam avradım olsun ki seni 3 gün içinde kaybedeceğim' diye tehdit edilmiştir. 3 gün sonra Acar pamuk tarlasında çalışırken, arka koltuğunda uzun namlulu silahların bulunduğu plakasız beyaz renkli bir Renault'dan inen iki kişi tarafından kaçırılarak Aça'nın evine götürülür. Sonraki günlerde, köyde oturan Sede isimli birine gelen mektupta şu tehdit sözleri yer almaktadır: "M. Salim Acar'ı arabasıyla götürdük, seni de arabanla götüreceğiz."

Bu arada, köyde oturan ve Ambar Belediyesi'nde çalışan bir kişi Ana Acar'a "Oğlunu Bismil Jandarma Karakolu'ndan yüzbaşı götürdü ve itirafçı Harun Aça'ya teslim etti" der. Aradan bir zaman geçince aynı şahıs yine gelir ve "Oğlunun yerini tespit ettim. Diyarbakır Jandarma Alay Komutanı benim tanıdığımdır. Eğer bana ... verirseniz oğlunu bıraktırabilirim" der. Ve bir de tehdit savurur: "Eğer söylediklerimi başkasına anlatırsanız, hepinizi öldürürüm." Ana Acar bu istekleri yerine getiremediği için, bir daha oğlundan haber alamaz.

Adı soyadı: Hazım Ünver, Doğum yeri – yılı: Bağlıca (Uludere) - 1967, Ana–baba adı: Esiner - Süleyman, Mesleği: Serbest

6 Ocak 97'de İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran Enver Ünver, ağabeyi Hazım Ünver'in Eylül 1996'da Adana'dan K. Irak'a alacaklarının tahsili ve akrabalarını ziyaret için gittiğini, kendisinden bir daha haber alamadıklarını aktarır. Ünver'in kaybedilmesinden bir süre sonra gittikleri Habur Sınır Kapısı'nda ağabeyinin Türkiye'ye giriş yaptığına dair imzalı belgeleri gördüklerini ekler. Ama Ünver'in izine bir daha rastlanmaz.

Adı soyadı: İbrahim Kartay, Doğum yeri – yılı: Hani – 1966, Ana– baba adı: Fatma–Kadri, Mesleği: İnşaat işçisi

15 Ağustos 94 tarihinde Diyarbakır'ın Hazro ilçesine bağlı köylerin yakınında PKK gerillaları tarafından Belediye'ye ait bir otobüs durdurularak yakılır. Olaydan sonra köylülerin çoğu köyü terk eder. İbrahim, annesi, babası köyde kalanlar arasındadır, eşi ve çocukları ise Diyarbakır'a gider.

Bir gün sonra köyü basan askerler, İbrahim'in babasını silah sıkarak tehdit eder, ardından köyü ateşe vererek yakarlar. Bu sırada elinde salça ve peynir dolu bidonlarla köyün dışındaki bahçeye doğru giden İbrahim gözaltına alınarak Hani ilçesi Hurık köyüne götürülür. Sonraki günlerde, babası Jandarma Komutanlığı'na başvurduğu halde hiçbir yanıt alamaz. İbrahim kaybedilmiştir.

Bu yılki 8 Mart'ta her eğilimden kadınlar İstanbul'daki mitingte buluşuyor

Ve kurtuluş yok tek başına...!

Asya DERELİ

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde bütün dünya kadınları aynı anda ortak bir ses yükseltirken, Türkiyeli kadınlar da ülkenin dört bir yanında özgürlük, eşitlik söylemleriyle "biz de varız" diyorlar.

İstanbullu kadınlar, "Artık örgütlü" adlı bir mitingte buluşuyor 8 Mart günü. Farklı platformlarda, partilerde ve sendikalarda yer alan ve farklı anlayışları savunan kadınlar bir araya geliyor. Kadınlara yönelik tehditlerin ciddiyeti, örgütlülüğü dayatıyor artık. Feministler de bu yıl örgütlü birliktelikleri tartışıyor.

8 Mart'ta, İstanbul-Şişli'de, Abide-i Hürriyet Meydanı'ndaki mitingte bir araya gelecek kadınlar, bundan sonraki süreçte de dayanışmanın sürmesi gerektiği inancındalar. KESK, DİSK, HADEP, ÖDP, EMEP, DBP, İHD ve çeşitli kadın örgütlerinin içinde yer alan kadınlar, bu örgütlülükle cinsel, ulusal ve sınıfsal baskılara karşı çıkıyorlar.

8 Mart günü, ülkenin diğer illerinde olduğu gibi, İstanbul'da da çok sayıda etkinlik var. Ancak 8 Mart günü tüm muhalif, sosyalist, feminist, solcu kadınlar adeta bu mitinge kilitlenmiş durumdalar.

Bu mitingte yer alan ÖDP'li kadınların hazırladığı bildiride şu görüşler dikkat çekiyor: "İktidarda kalmak ve iktidarlarını kalıcılaştırmak için kadınların dünyadan gizlenme 'özgürlüğünü' savunanların her fırsatta bizi fahişelikle suçladıklarını gördük. Şeriatçılar şunu iyi bilsinler: Kılık- kıyafet özgürlüğüne evet, ama kadınları eve hapsetmeye hayır. (.....) Biz, Aysel Malkoç olup kayıplara karışanız. Biz, köyü yakılmış, göçe zorlanmış, yiyecek kamyonunun arkasında çamurlarda açlıkla savaşanız. Devletten aldıkları silahların zoruyla kadınlara tecavüz eden ve hala görev başında olan korucuların yakasına yapışan Remziye Dinç'iz. Biz şehit yakını olmayı reddedenleriz...".

Mitinge katılacak İstanbullu kadınların buluşma yeri Çağlayan girişi. Saat 12.00'de burada buluşan kadınlar, ardından Abide-i Hürriyet Meydanı'na yürüyecekler.

Feminist kadınların dergisi olarak bilinen Pazartesi dergisinin Mart sayısında da mitinge geniş yer ayrılmış. Dergide, feminist mücadele içindeki kadınlar "özeleştiri" veriyor ve şöyle diyor: "Yer yer gücümüzü çarçur ettik. Bunun temel sebebi örgütlenme konusunda gösterdiğimiz zaaftır."

Abide-i Hürriyet'teki mitingte Kemalist kadınlar yer almıyor.

Onlarca kadın örgütünün bu mitinge kilitlendiği bir noktada Kemalist kadınlar ayrı kulvardan hareket ediyor. Yaklaşık 40 kadın kuruluşunun yer aldığı İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği 3 -13 Mart'ı kadın haftası ilan etti.

Diyarbakır'da 8 Mart

Bu yıl Diyarbakır'da kutlanacak 8 Mart'ın ayrı bir önemi var. Savaşın ortasında bir kent olan Diyarbakır'da savaşın en ağır mağdurları kadınlar 8 Mart kutlamalarına özel bir önem veriyorlar. Bu etkinlikler çerçevesinde Diyarbakır'da ilk kez bir kadın fotoğrafları sergisi düzenleniyor. "Kadın gözüyle kadın" adını taşıyan bu sergide 83 adet siyah - beyaz ve renkli fotoğraf yer alıyor. 8 Mart etkinliklerini Diyarbakır'da Demokrasi Platformu Kadın Komisyonu düzenliyor. Komisyon, 8 Mart'ta ayrıca bir panel gerçekleşiyor. 9 Mart günü ise Diyarbakır Kapalı Spor Salonu'nda bir şenlikle nokta koyuluyor. Kadın Komisyonu'nun davetiyesinde şenlikle ilgili şu sözler yer alıyor:

"Hiç bir şeyden sorumlu değiliz
Hele savaştan hiç, suç hep onlarda!
Kadın olmanın tarifsiz güçlülüğünü yaşatanlarda
Metayız, haz araçları, ucuz iş güçleri
Kiretilmiş yaşamın tutsakları
Bir çöplüğümüz yok artık
Her yer çöplük!

CHP Kadın Kolları da Kocaeli'nde miting düzenliyor. Kadını tutsaklaştıran şeriat özlemlerinin yükseldiği bir zamanda, kadını cinsel meta haline getiren "piyasa" koşularında, savaşın gittikçe artan çığlığında, emekçilerin ilkel şartlara mahkum edildiği yeni dünya düzensizliğinde, toplumun yarısını oluşturan kadınların mücadelesinin ayrı bir anlamı var bu 8 Mart'a... "Kadın kurtulmadan toplum kurtulamaz" sözünün önemi çok daha fazla!

8 Mart ve dini nikah ve harem

Hülya ERGÜN

2000'e üç kala Dünya Kadınlar Günü'nü dini nikah tartışmalarının gölgesinde kutlamak üzücü. Dünyada feminist söylem kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizliği azaltmak için kadınlara "özel alan" açacak hakların genişletmenin kavgasını verirken Türkiye'de Medeni Kanun'la kadınların elde ettikleri tek eşlilik hakkı tartışmaya açılmış durumda. Konuyla birinci dereceden ilgili RP kolları sıvayarak yasa tasarısı hazırlıklarına başlamış bulunuyor. Bugüne kadar ulaşan bilgiler hazırlanmakta olan yasayla ilgili tam bir açıklık sağlamasa da islami söylemin kulvarında koşulmaya başlandığını göstermesi açısından önemli.

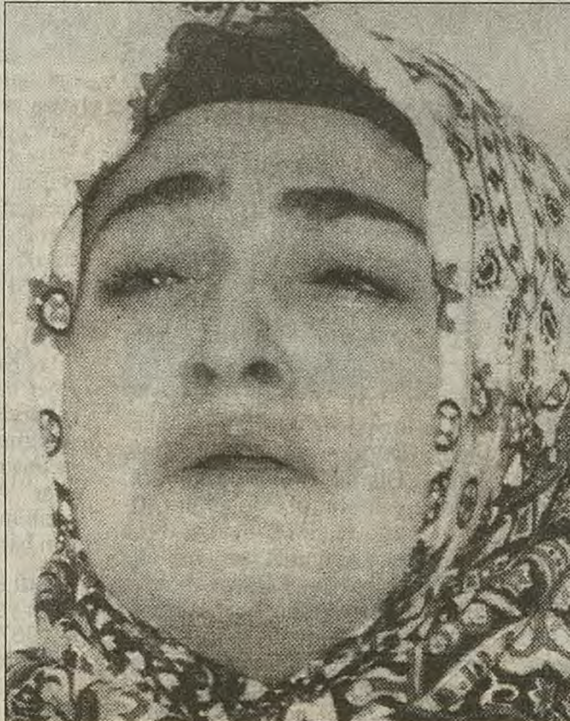
İlk bakışta dini nikahla evli kadınların haklarını güvence altına almak gibi gözüken yasa tasarısının gerçek amacını, islami söylemin evlilik anlayışını meşrulaştırmasının provaları olarak görmemek saflık olur. Hazırlanmakta olan yasayla kadınlarda tek, erkeklerde ise çokeşliliği meşru gören, çocuk yaştaki kızları dini nikahla eş durumuna getirmeyi doğru gören islami anlayışların kapıları -açık ya da örtük olarak- açılmaya çalışılıyor. Dini nikah tartışmaları ilk olarak "Sarah ve Musa" aşkıyla gündeme geldi. Milli gelin Sarah çeşitli çevrelerce dini nikahla eş olarak kabul ediliverdi, çocuk yaşına aldırmadan. Daha sonra dini nikahla tarikatlerin marjinal dünyasında karşılaştık. Fadime iki tarikat şeyhinin dini nikahlı eşi olarak karşımıza çıktı.

Dini nikah ülkenin kanayan yaralarından biri kuşkusuz. Medeni nikahın güvencesi olmadan salt dini nikahla evli binlerce kadın var. Fadime bu kadınlardan sadece biri. Erkek egemen ideolojinin en baskın olduğu yerlerden biri olan tarikatlerde istismara uğramış bir genç kız. Fadime'nin istismarının ardından okları tarikatların örgütlülükleri üzerine çevirmek yerine dini nikahı tartışmaya açmak Sarah örneğinde görüldüğü gibi islami evlilik anlayışını meşrulaştırma provaları arasında.

Tarikat şeyhlerinin medeni nikahlı evli eşleri olduğuna göre, Fadime'yle birlikte gündeme gelen kadınların tekeşliliğine karşılık erkeklerin çokeşlilik anlayışı...

Konunun ekonomik boyutunu irdelemek açısından, tarikatler dünyasına tanıklık yapan bir diğer kadını, Emire Kalkancı'yı da tartışmaya katmak durumundayız. Tarikatlerin marjinal dünyası, "orta direk" Fadime'yi dini nikahlı eş durumunda bırakırken, "İslam sosyete"sinden Emire Kalkancı derhal medeni nikahın güvencesi altına alınıyor. Tarikatler gibi marjinal yapılar dahi, eğitimli, ekonomik düzeyi yüksek kadınlara, medeni nikahsız eş olmayı uygun görmüyor. Örneği genişletirsek konunun ekonomik yanı daha da netleşebilir. Dini nikahla evli kadınların tamamına yakını ekonomik ve sosyal yönden güvencesiz. Rivayet edildiği üzere sinik Diyojen gündüz elinde fenerle insan ararmış. Salt dini nikahla evli, ekonomik ve sosyal güvenceleri olan kadın aramak da böyle bir şey olsa gerek...

Türkiye gelir dağılımının bozuk olduğu ülkeler arasında. Artı yoksul ülkeler arasında. Nüfusu, elde ettiği gelire göre 5 parçaya ayırarak yapılan hane halkı istatistik sonuçları, en yüksek gelir grubuyla en düşük gelir grubu arasındaki uçurumu gözler önüne seriyor. Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre gelir dağılımındaki bozukluk her geçen gün dolar bazında da daha da artıyor. 1987'de yapılan Hane Halkı Gelir Dağılımı Anketi sonuçlarında yüzde 49.9 olan en yüksek gelire sahip grubun toplam gelirden aldığı pay, 1994 yılı anketinde yüzde 54.9'a yükseldi. Diğer taraftan, en düşük gelire sahip yüzde yirmilik grubun gelirden aldığı pay 1987 ve 1994 yılları itibariyle 5.2'den, 4.9'a geriledi. Yolsulluk sıralamasında ikinci grubun geliri de yüzde 9.6'dan yüzde 8.6'ya indi. Aynı dönemde üçüncü yüzde yirmilik grubun gelirden aldığı pay yüzde 14.06'dan yüzde 12.6'ya, dördüncü gelir grubundaki yüzde yirminin payı 21.1'den yüzde 19'a geriledi.

Fadime Şahin

1987-1994 döneminde gelir dağılımı metropollerde daha da bozulurken, kırsal kesimde fazla değişiklik olmadı. Kentlerde 1987'de yüzde 5.4 olan en düşük yüzde 20'lik gelir grubunun aldığı pay 1994'te 4.8'e geriledi. Aynı dönemde en yüksek gelire sahip kentlerdeki 5. grubun aldığı pay 50.9'dan yüzde 57.2'ye yükseldi.

Kentlerdeki göstergeler, gelir dağılımının bozukluğunun artarak süreceğinin de ipuçlarını veriyor. Bu demektir ki, kırsal kesimden metropollere göç önlenmedikçe gelir bozukluğunun bir trajik boyutu da, en düşük iki gelir grubundaki insanların uluslararası örgütlerin ölçütlerine göre açlık düzeyinde yer almaları...

Türkiye'de toplumsal zenginliğin kontrolünün erkeklerin denetiminde bulunduğu gerçeği bilinir. Türkiye için kesin sayılar vermek olanaksızsa tüm dünya için kabul gören bazı tahminler bizim için de geçerli. Kadınların geliri dünya gelirinin onda biri. Ve kadınlar dünya mal varlıklarının sadece yüzde birine sahip.

Türkiye'nin dengesi her konuda olduğu gibi, kadın erkek ilişkileri açısından da bozuk. Kadınlar cephesinde fazla sorumluluk, erkekler cephesinde fazla güç var. Toplumun ekonomik örgütlenmesi bu doğrultuda. Bu ekonomik örgütlenme kendi doğrultusunda ilişkileri de üretiyor şüphesiz.

Erkeklerin çokeşliliğine yasal ve meşru bir kılıf sağlamak anlamına gelen dini nikahın legalleşmesinin, ekonomik gücü yüksek erkeklerin kısa zamanda "harem"lerini oluşturmalarına zemin hazırlayacağı çok açık. Şu an geleneksel çevrelerin büyük çoğunluğunca resmi nikahı zorunlu gören anlayış da bu yoldan gidilerek yıkılabilecektir. Böylece, binlerce küçük kız birden eş olurken, binlerce kadın da çokeşliliğin "makus talih"ine mahkum edilecektir.

Gelecek 8 Mart'ları "harem"lerde kutlamama umuduyla.

Onlar 'başka tanrının çocukları'

Onlar, yaşamla ölüm arasındaki ayrımı umursamayan hayat kadınlarıydı. Yaşamları anlaşılmaz çelişkilerle dolu, çaresiz çağdaş kölelerdi. Yaşamlarını iyileştirmek için örgütlenmek istediler; ama...

Ceren ABACI

Öyküleri genellikle birbirine benziyordu. Hepsinin geçmişinde koca dayağı, aile baskısı vardı. Bir de lüks yaşam özlemi...

Takma adları Gamze, İpek, Arzu'ydu. Kiminin nüfus cüzdanlarındaki adları da gerçek değildi. Gerçek adlarını kendileri bile hatırlamıyorlardı.

Anlattıkları olaylar, aslında yanıbaşımızda olan, ancak bizim farkında olmadığımız bir dünyanın gerçeküstü gibi görünen kişilerine aitti. Oysa hepsi de yaşayan, gerçek kişilerdi. Yaşadıkları, elle tutulacak kadar gerçek, acı ve hüzünlüydü. Bir o kadar da sarsıcı...

Onlar, yaşamla ölüm arasındaki ayrımı umursamayan hayat kadınlarıydı. Sanki "başka tanrının çocukları"ydılar...

Yaşamları anlaşılmaz çelişkilerle dolu, çaresiz, çağdaş kölelerdi. Bir yandan alabildiğince duygusal, bir yandan da o kadar umursamaz olabiliyorlardı.

İkisinin de gelişi, İzmir genelevinde kadınların yavaş yavaş başkaldırmaya, bir şeylere karşı çıkmaya başladığı döneme rastlıyordu. Varlığını bildiğimiz, ancak görmezden geldiğimiz bir dünyanın ayrıntılarından söz ediyorlardı.

Ürkekçe dış dünyaya açılıyorlardı. Önce kan tahlili ücretlerinin artmasını gerekçe göstererek işlerini boykot etmişler, daha sonra da genelevde bir meslektaşlarının bıçaklanarak öldürülmesinin ardından yeterli güvenlik önlemleri alınmamasını protesto için "iş" bırakmışlardı.

Tam da o sıralarda eski genelev kadını, son zamanların patroniçesi Aysel Firmalı, "Hayat Kadınlarını, Eşcinselleri Koruma, Yardımlaşma ve Islahı Teşvik Derneği" kurdu.

Hayat kadınları daha iyi koşullar istemeye başlamışlardı. Bunun için de örgütlenmek gerektiğini öğrenmişlerdi. Belki de artık yaşamla ölüm arasındaki ayrıma eskisi kadar umursamaz bakmıyorlardı.

Aysel Firmalı, yaşamı boyunca yazgısını değiştirmeye çalışmış, kadınlarla bir araya gelerek örgütlenmek ve patron baskısına direnmek istemiş, ancak başarılı olamamıştı. Korku, bu çabalarında yalnız kalmasına yol açmış, örgütlenmek için güçlü olmak gerektiğini öğrenmişti.

O güne kadar beklemişti. Artık genelev patroniçesi olarak güçlüydü Firmalı. Kadınların İzmir genelevinde başkaldırmaya başladığını gördüğünde beklediği günün geldiğine karar verdi.

'Gelin örgütlenelim, dernek kuralım'

Kadınlar aslında ezilmişliklerini dile getiriyorlardı, baskıdan bıkmışlardı, yalnızca kan tahlili parası değildi sorunları.

Genelev kadınlarına "bu iş böyle olmaz, gelin örgütlenelim, dernek kuralım" dedi.

Kadınlar hala çok korkuyorlardı, ama Aysel Firmalı'nın dernek kurma düşüncesini eskisine göre daha yürekten desteklediler. Belki bekledikleri kurtarıcı oydu.

Firmalı, kendisini bir patron değil, onların "sermaye arkadaşı" gördüğü için çoktan buna hazırdı. "Hayat Kadınlarını, Eşcinselleri Koruma Yardımlaşma ve Islahı Teşvik Derneği"nin kurulması böyle başladı.

Firmalı, hayat kadınları, eşcinseller, kendisi ve kızkardeşinden oluşan 10 kurucu üye ile derneğin kuruluşu için girişimlere başladı. İlk tepkiyi, derneğin tabelasını astığı mahalledeki bir cami yardımlaşma derneğinden aldı.

"Camimizin karşısına genelev yaptırmayız" diyorlardı. Oysa, Firmalı'ya göre asıl amacının ne olduğunu bilselerdi Müslüman aydınların buna karşı çıkmamaları gerekirdi.

Dindar sayılmasa bile dininin vecibelerini yerine getiren Müslüman bir kadındı Firmalı. "O tarafa saygısızlık yapmak" istemiyordu. Sonunda tabelası indirildi, ev sahibinin de baskısıyla "ucuz olduğu" için kiraladığı evi dernek binası yapmaktan vazgeçti.

Ancak bu, dernek kurmak için bir engel olmadı. Amaç, öncelikle hayat kadınlarını hastalıktan ve polis baskısından korumak; hiçbir kadının isteyerek yapmadığı bu işe sürüklenmemeleri için sığınma evleri açmaktı. Firmalı'ya göre genelevin olduğu her yerde koca dayağından kaçan kadınlar için sığınma evleri açmak gerekliydi. O da üç çocuğuyla kocasından ayrılmış, sokağa düşmüş, kimse sahip çıkmamıştı.

"O zaman bir sığınma evi olsaydı, devletin yardımı olsaydı bu işi yapıyor olmayacaktım. Ben bağıra bağıra fahişe oldum, bunun suçlusu kim" diyordu. Çocuğu aç olan bir kadın bu yola düşmemek için ne kadar direnebilirdi?

Üyesi olan herkesi hayat sigortası yaptırmayı, kuracağı yardımlaşma derneği ile üyelerinin sağlık, eğitim ve ıslah giderlerini karşılamayı, hayat kadınlarının çocuklarının bakım ve gözetimi için gerekli önlemleri almayı, üyelerinin sosyal güvenlikten yararlanması için çalışmalar yapmayı taahhüt eden dernek, isteyen herkesi üyeliğe kabul ediyordu.

Derneğin sosyal yardımlarından yararlanmanın tek koşulu ise "hayat kadını, eşcinsel veya travesti" olmaktı.

Birçok kesimden tepki ve tehdit telefonları aldı. Tam on bir ay, derneğin yeni binasında İçişleri Bakanlığı'ndan başvurusuna yanıt bekledi. Ama yanıt hiçbir zaman gelmedi.

Firmalı, artık genelev patronluğunu da bırakarak inzivaya çekildi. Baskıdan değil ama parasızlıktan, kuruluşu için yanıt bile alamadığı derneği kapattı.

Hayat kadını Gamze de dernek kurmaktan yanaydı, ama Firmalı'yı fazla "hayalci" buluyordu. Onun örgütlenmeye ilişkin görüşleri, derneği kuran Aysel Firmalı'ya göre daha farklıydı. Dernek yerine vakıf kurulmalıydı. Vakıf yatırımlar yapmalı, örneğin fabrika kurmalı ve onun geliriyle de hayat kadınları için konut yapılmalıydı. "Bizim kazancımızı bize bırakmıyorlar, belki vakıfa el atamazlar" diyordu.

Lüks yaşam tutkusu mu?

Gamze, sığınma evlerinin çare olmadığını savunuyordu. Fahişeliği seçmekle ilişkili de görüş ayrılıkları vardı. Ona göre kimse istemeden fahişe olmazdı. Çaresizlik değil "lüks yaşam" tutkusuydu, bu seçimde rol oynayan.

Gamze'ye göre kadınlar "basamak atlamak, sosyeteye girmek, lüks yaşam" için bu yola giriyorlardı; karın doyurmak, istikbal sağlamak için değil. "Yalnızca karın doyurmak için bu işi yapıyor olsam, başkalarıyla niçin paylaşayım, dostuma niye Tempra araba alayım? Hizmetçilik yapınca karın doymuyor mu" diye soruyordu.

Aysel Firmalı ilk tepkiyi cami yardımlaşma derneğinden aldı.

Verdiği örnekler insanı düşündürüyordu:

"Kadın sandviç yiyor, dostuna veriyor parasını. Ona avukat tutuyor, Emniyet'te başı sıkıştığında yardım ediyor, evlendirip ev bark düzüyor, oysa kendi çocuğu kuru yerde yatıyor, dostundan dayak yiyor, yüzünün morluklarını fondötenle kapatıp işe çıkıyor. Bu çok büyük bir çelişki. Namık Kemal bile akıl erdiremez. Sanki başka tanrının çocuklarıyız biz..."

Gamze'nin İzmir genelevinde öldürülen meslektaşı 25 sene aynı patrona çalışmış, aynı yerde yatıp kalkmış, güneş yüzü bile görmemişti. Öldükten sonra ise cenaze masrafını patronu değil kendi meslektaşları karşılamıştı. Bu tek örnek bile hayat kadınlarının yaşamlarını anlatmaya yetiyordu.

Sigorta aidatlarını da kendileri ödüyorlardı. Kazançlarının yarısını ve KDV'yi de patrona ödedikten sonra ellerinde kalanın büyük bölümü "dostları"na gidiyordu. Anlaşılmaz bir çelişkiydi bu Gamze'ye göre: "Kendi sandviç yiyen, çocukları yetimhanelerde veya bakıcıların elinde aç bilaç sürünen hayat kadınlarının dostları mersedeslerde geziyordu."

Gamze, hayat kadınlarının günahını çocuklarının çekmemesini istiyordu. Yetimhanelerdekilerin yüzde 80'inin hayat kadınlarının çocukları olduğunu, bunların da yine annelerinin yolunu seçtiklerini savunuyordu. Devletin bu yerleri denetlemesi gerektiğine inanıyor, çocukların velayetinin hayat kadınlarından alınması ve "kadın kendine temiz bir iş bulana kadar hükümetin çocuklara bakması" gerektiğini söylüyordu.

Gamze, "fuhuş artıyor" diyordu. Devlet, genelevleri bu kadar yoğun denetlerken, dışarıdaki fuhuşun başını alıp gittiğini, "içerideki fuhuşu serbest bıraksınlar, dışarıdaki fuhuşu denetlesinler" sözleriyle dile getiriyordu.

Yaşadıkları hayat ise kölelikten farksızdı: "Üstümüzde yoğun baskı var. Geneleve giriş noktasında polis yeterli güvenlik önlemi almıyor. Arkadaşımızı öldüren adam elini kolunu sallayarak çıkıp gitmiş. Çay içmeye yan eve gidemiyoruz. Pencereleri kapattırıyorlar. Gece bir yere gitmemize izin verilmiyor. Doğrudan eve gitmemiz isteniyor. Yani İmralı'dan Yassıada'ya, Yassıada'dan İmralı'ya... Evimize misafir geldiğinde polise bildirmek zorundayız. Bildirmezsek nezarete kapatırlar, evci kağıdını iptal ederler, ev mühürlenir. Emniyet birlikte oturduğumuz kişinin parmak izini alır. O da vesikalı oluyor. Yıllardır İzmir'de oturuyorum. Kordon'da yürüyüş yapmaya hasretim. Bizimle niye bu kadar uğraşıyorlar, biz zaten vitrindeyiz. 900'lü telefonları ne yapacaksın? Televizyonu çocuklar da seyrediyor, ev kadınları da..."

Gamze de, Aysel Firmalı da uzun bir süredir ortalarda gözükmüyorlar. Şimdi ne dernek kaldı, ne de hayat kadınlarının yaşamlarını düzeltmek için çabalayan birileri. Oysa aynı yaşam hala hayat kadınları ve onların çocukları için devam ediyor, yanıbaşımızda, biz görmezden gelsek de.

Anti-Gladio olmanın 'dayanılmaz hafifliği'

Mustafa KAYA

Otel odası sigara dumanına boğulmuştu. Sıcak ayarına aldığı klima odayı iyice ısıtmış ve boğucu bir ağırlık hissi yaratmıştı. Merkezi müzik sisteminden Sezen Aksu'nun "Benim meskenim dağlardır" şarkısını dinliyor, bir taraftan da "açıklamalar" programı ile ilgili kafa yoruyordu. Düşünceleri uçtu, aklı iyice müziğe takıldı. Dağlar onu hep cezbederdi. Sözlerinin Sabahattin Ali'ye ait olduğunu bilmediği müziğe daldı gitti. O dağa çıktığında ve eline ilk silahı aldığında "Gladio"nun ülkesindeki isminin "Ergenekon" olduğunu hiç bilmiyordu. Ve daha 15-16 yaşındaydı. Takım halinde uzun "dağ yürüyüşleri" onu önceleri yormuş, daha sonra ise onda bir tutku halini almıştı. Telefonun ziliyle birden tüm düşüncelerinden sıyrıldı. Arayan oda servisiydi. Akdeniz'in "lirik sesi" Sezen Aksu'nun şarkısı tüm hızıyla sanki yaşadıklarını protesto edercesine sürüyordu. "Şehirler bana bir tuzak/ insan sohbetleri yasak/ uzak durun, benden uzak/ benim meskenim dağlardır.." En çok da "Yarimi ellere verin, sevdamı yellere verin" mısralarından etkilenmişti. Yeni doğmuş bebeği ve ayda yılda bir görüşebildiği eşi acaba şimdi ne yapıyordu? Onlar için de tehlike var mıydı? Sadece minik bebeği ve karısının geleceği için konuşması, konuşması bile yeterdi. "Politika beyni, müzik ise yüreği besler" sözünü hiç duyması bile beyninde ve yüreğinde birşeyler hissetmişti.

Kontra itirafçısı Murat İpek, taşınabilir her tür silahı kullanacak şekilde eğitilmiş.

İç Ege'nin tekstil metropolü Denizli'de sıcak günler yaşanmaktadır. 400 bin nüfuslu kent, gözünü, kulağını yerel televizyon kanalı DEHA'ya dikmiş ve adeta nefesini tutarak merakla beklemektedir. "Polis müdürü televizyonu kurşunlatmış, polis şefi tetikçiye yataklık etmiş, tetikçiler Uğur Mumcu'yu bombalayan ismi de biliyormuş" haberleri kulaktan kulağa yayılmaktadır.

Susurluk Vakası'nın kapatılmaması ve olayın üzerine gidilmesi için başlatılan "1 Dakika Karanlık" eylemi için "Bu kez eylem, karanlık ilişkiler kurbanı DEHA önünde yapılacak" kararı çıkar. Saat: 21.00'e çeyrek kala insanlar akın akın televizyon binası önünde toplanmaya başlar. Taban dinamiği, yıllardır itilmiş-örselenmiş, bastırılmış insanlar bu kez kitleler halinde evlerinden çıkmış ve DEHA'ya omuz vermiştir. Çünkü DEHA "doğru sesiyle" onların gözü ve kulağıdır. Ve bu kez "hem haberin kurbanı, hem de satıcısı" olmuştur. "Susma, sustukça sıra sana gelecek" sloganı "Bakma baktıkça sıra sana gelecek" belgisine dönüşmüştür. Denizli kentinde insanlar "sevgili televizyonları" için kafa yormaktadır. Olayın duyulmasından sonra yaşanan şok kısa sürmüştür. Akşam eyleminin yerini ertesi gün, yürüyüş eylemi alır. Siyasi partiler, demokratik kitle örgütleri, odalar, sendikalar ve isim isim yurttaşlar olayla ilgili açıklamalar yapmakta ve protestolarını yükseltmektedir. Denizli'de olanlar olmuş ve adeta "İkinci Susurluk Vakası" bu tekstil metropolünde yaşanmıştır. "Susurluk kazası kahramanı" Denizlili kamyon şoförü Hasan Gökçe bu olayla ilgili hiç görüş belirtmese de, itirafçı kontraların açıklamalarıyla ortaya çıkan "şok haberler" Denizli'yi kafadan "İkinci Susurluk" yapmıştır bile.

İşte bu gürültü-patırtı arasında "Gladio öyküsü" ilginç açıklamalara da sahne olmaktadır. Olaylar, eylemlerle; açıklamalar, öyküyle iç içe geçmiştir. 1200 Evler semtinde "Sürekli Aydınlık İçin 1 Dakika Karanlık" eyleminin öncülüğünü yapan Altı Nokta Körler Derneği Başkanı Azmi Ermiş yine "Bir düşünür, bin düşünür ve pir konuşur." Ve gözleri görmeden yüreğiyle tutuşur:

"Türkiye ve Denizli'de yaşanan olayları soluksuz gözlemliyorum. Olayı gözlerim faltaşı gibi açılmış bir şekilde izledim. Siz aydınlık eylemine destek vermelisiniz, aydınlık eylemi de size... Bu kadar bildik bir şeyi, bu kadar yakınımda, bu kadar dehşet içinde karşılayacağımı hiç sanmazdım."

Saat: 21.00'e çeyrek kala insanlar akın akın televizyon binası önünde toplanmaya başlar. Yıllardır itilmiş-örselenmiş, bastırılmış insanlar bu kez kitleler halinde evlerinden çıkmış, 'hem haberin kurbanı, hem de satıcısı' olan DEHA'nın önünde toplanmıştır.

'Necati Müdür zaten Mehmet Ağar'ın adamı'

Gazeteciler Bülent Öztürk ve Cengiz Akhisar'ın gerçekleştirdiği röportaj sonrası iktidardan ve muhalefetten milletvekilleri harekete geçer. Adnan Keskin "Bu Necati Müdür zaten Mehmet Ağar'ın adamıydı. Susurluk Komisyonu'nu harekete geçirelim" diye yorum yaparken, Hilmi Develi "yanınızdayım, emrinizdeyim" diye konuşur.

En ilginç yaklaşım ise olayların patladığı günlerde DEHA'nın koridorlarında ve odalarında bulunan M. Kemal Aykurt'tan gelir. Şaşkınlık içinde röportajı izlerken "Bu müdürü niye aldırttım, şimdi anladınız mı," sözünü eden milletvekili Aykurt, o günlerde DEHA'da katıldığı canlı televizyon programında farklı şeylerden bahseder.

Kemal Aykurt programında hararetle ve kent gündeminin çok dışında laflar eder;

- O ANAP'lının zaten mayası bozuktur. Yaşar Kemal Türk düşmanıdır. Türkiye'ye faydası yoktur. Sürgün edilen Atatürkçü öğretmen Ali Karlık ise görev yaptığı köyde 'bölücülük' yapmıştır. Tayini hak etmiştir.

Lüks otelin iki yataklı odasında iki kişidirler. Murat Demir, Murat İpek'in dostu, Murat İpek ise Murat Demir'in arkadaşıdır. Orjinleri aynıdır. Doğdukları, büyüdükleri, koşturdukları dağlar da aynı. Kaderleri ise toptan birbirinin kopyasıdır. Denizli'de kendi yazdıkları öyküdeki gelişmeleri ve akıbetini de yakından izlemektedirler. Murat İpek derin bir soluk alır:

- Necati Müdürüm, benim çamura batmamı sağlayan sensin. Kurtuluşum da sen olacaksın. Denizli'deki günlerimi yer yer, tarih tarih anlatacağım. İşte o zaman rahatlayacağım.

Murat Demir ayak bileğindeki kapanmış kurşun yarasının üstünü kaşır. Aklına takılan ise Uğur Mumcu suikasti ile ilgili bildikleridir. "Uğur Mumcu yaşasaydı Susurluk olayı iki yıl önce mi patlardı acaba" diye düşünür. Görüşmedikleri televizyon kanalı ve medya organı kalmamıştır. Bazıları çok yakından ilgilenir, sonuç çıkmaz, bazıları ise "güvensizlik" ışınları yaymaktadır. Oysa yaşadıkları, gördükleri, duydukları ve katıldıkları ortadadır.

Artık kaçmaktan, saklanmaktan ve yer değiştirmekten bıkmışlardır. Üzerlerine "açıklama yapmanın" dayanılmaz hafifliği ile birlikte, "Acaba sonunda bize ne olacak"ın karabasanı aynı anda çökmüştür.

Murat İpek sigarasından derin bir nefes alır:

- Ben teslim oluyorum arkadaş. Gidip Denizli'den teslim olacağım. Şimdi hemen Bülent Öztürk veya Cengiz Akhisar'ı arıyorum."

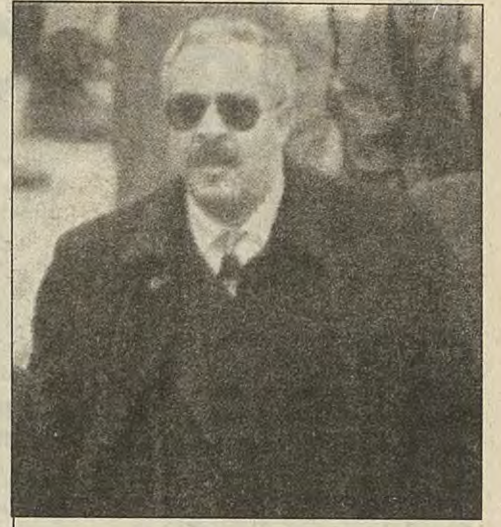
Murat Demir ise daha temkinlidir. İnce eleyip sık dokumaktadır.

- Ben de Uğur Mumcu Komisyonu'na, Eşref Erdem'e gidiyorum. Bildiğim her şeyi Komisyon'a anlatacağım.

Artık yeter.

İki Murat'ın "muradı" aynıdır. Vardıkları sonuç aynı, düşünceleri aynı. Teslim yolları ise biraz farklı.

Böylece iki itirafçı kontra elemanı de bu kez "Temiz Toplum Yürüyüşü"ne katılmış olur. Onlar erecek "muradına" biz bakalım Susurluk gelişmelerine.

Her 'hukuk devleti'ne lazım

'Adam'ın adı ilk kez taze İçişleri Bakanı Akşener tarafından görevden el alındığında duyuldu. Ardından gazetelerin ilk sayfalarında sarkık bıyığı, kara gözlükleriyle arzı endam etti. Künyesini araştıranlar, devletin "terörle mücadele"deki önemli mevkilerinden birini üç yıl boyunca işgal ettiğini gördüler. Kıdemi yetmemiş, vekil olarak devlet adına birçok eylemin altına imza atmıştı. Yargısız infazlarda adı geçiyordu. Altında çalışan 7 bin personelin bin 500'ü, çeşitli suçlara bulaştıklarından görevden uzaklaştırılmıştı; yani başarılı bir yönetici sayılmazdı. Bir devlet memuru için "biraz lüks" sayılabilecek 10 milyarlık bir arabayla dolaşıyordu. O, Özel Harekat Dairesi'nin başındaki "özel adam", sabık Başkan Vekili İbrahim Şahin'di.

Emniyet müdürlüğü yaptığı dönemde, Abdullah Çatlı başta olmak üzere, katliam suçundan aranan ülkücü faşistlere Nevşehir'den sahte kimlik, pasaport vs. verildiği ortaya çıkıyor; ama O, Nevşehirli Çatlı'yı, Çatlı olarak tanımadığını ileri sürüyordu. Üstelik bir düğünde çok samimi edayla horon teptikleri, fotoğraflarla kanıtlandığı halde... Her şeyi biliyor, kiminle dansettiğini bilmiyordu.

Topal cinayetinden dolayı İstanbul Emniyeti'nde gözaltında bulunan üç Özel Timci'yi almaya İstanbul'a gidiyor, O'nu karşısında gören Özel Timci Ayhan Çarkın "Şimdi de sen mi benim kafama sıkmaya geldin ulan İbo" diyordu. 'Behçet'i, Savaş'ı, Medet'i o öldürmüştü, ama Topal cinayetiyle ilgisi yoktu. Önceden emir vermişlerdi, şimdi de öldürttükleri PKK'lilerin hesabını mı soruyorlardı?' Bu ifadelerin bir video kasette kayıtlı olduğu konuşuluyordu. Özel Harekat'la İstanbul Emniyeti arasındaki "meydan muharebesi"nden sonra Şahin üç Özel Timci'yi Asayiş Şubesi'nden alıyor; ama nedense bu teslimatın köprü gişelerinin dışında gerçekleştiğini anlatıyordu. Bu hikaye, hakkında, "Köprü geçişine yetecek parası yokmuş" espirileri yapılmasına neden oluyordu.

"Ben devlet memuruyum, illegal işlerden anlamam" diyor; ama kumarhaneler kralı Ömer Lütfü Topal'dan yeraltı dünyasının jargonuyla 'Topal Ömer' diye söz ediyor, yakayı ele veriyordu. Susurluk dosyasında, İstanbul DGM tarafından hakkında "çete üyeliği" iddiasıyla verilmiş gıyabi tutuklama kararı vardı. Ama elini kolunu sallaya sallaya dolaşıyor, gazetecilerle görüşüyor, TV ekranlarına çıkıyor, kahramanlık edebiyatı yapıyor; görevli olduğu birimlerin 4 bin "terörist"i öldürdüğünü söylüyordu. Bu "teröristler"in arasında Behçet Cantürk, Savaş Buldan ve Medet Serhat'ın da bulunduğunu, Susurluk Komisyonu'na verdiği ifadedeki "Ölmüş olmaları memleket adına sevindiricidir" sözleriyle 'tevil yollu ikrar' ediyordu.

Burası Türkiye'ydi. Bir "hukuk devleti"ydi. Böyle devlete de böyle İbolar yakışırdı.

Sermet ÖZDOĞAN

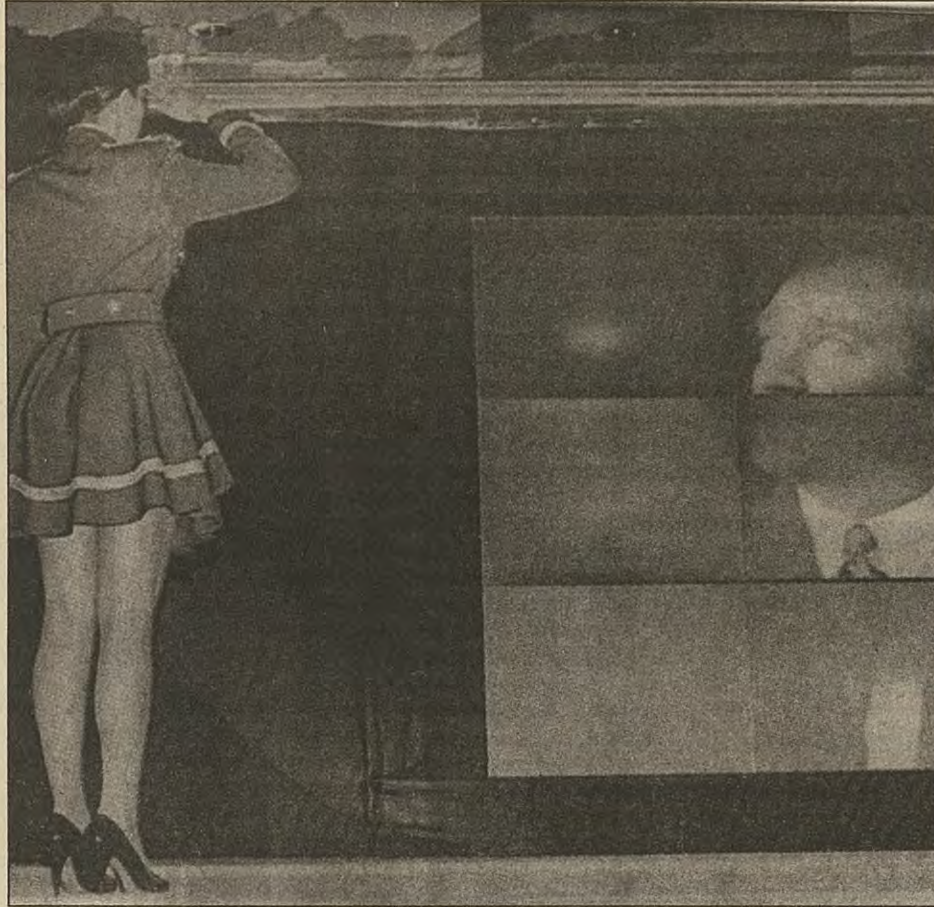
AZALIRKEN Yelda

Kadınları savunuyoruz, deyip arkadaşıma dokunma!

Birini savunmak için ötekine karşı mı olmak gerek?

Cinsiyetçi, ırkçı, kapitalist sistemde çeşitli egemenlikler, ezilen kesimler var. Bunlardan birine karşı çıkarken ille de ötekinin okka altına gitmesi mi gerek? Türkiye aydınlarının sıkça yaptıkları bu.

Bizim büyük şairimiz Can Yücel, erkek egemen toplum düzenini eleştirmek için yazdığı yukarıdaki şiiri, hakkında dava açılmasına neden olunca, duruşmada, Alevileri savunayım derken, zaten çok az sayıda kalan Gregoryen Ermeni ve Ortodoks Rumları rencide etmenin o kadar da önemli olmadığını söyleyiverdi. Yazılı savunmasında da 'İslam çoğunluğunun bulunduğu bir ülkede değil miyiz de hakkımda dava açılıyor', demeye getirmiş ve Kuran'ı merkeze alıp, Meryem Ana'nın "düşüp kalkması"na ilişkin laf etmenin İslam mantığına ters düşmeyeceğini ispatlamaya çalışmış. İşte, istediği kadar materyalist, marksist, ateist falan addetsin kendini, Müslüman Türkiye aydınları olarak Müslümanlığın avantajlarını yaşıyoruz ve dolayısıyla ezeniz, derken bunu anlatmaya çalışıyorum.

Duygu ve düşüncelerini dinî hikayeleri kullanarak ifade etmek isteyen solcular, neden mensup oldukları dinin hikayelerinden yararlanmıyor acaba? Biraz Bektaşi ahlakı gerek bize...

Ayrıca, kadın olmak ancak erkeklerin gözünde; entrika, düşüp kalkma, çocuk peydahlama toplamı olabilir...

Kadın diye bir şiir'in son iki dizesine sözüm yok, çünkü kendi egemenliğini sorguluyor. Ezenler bundan fazlasını yapmaya, bizim adımıza söz söylemeye, hele ki bizim için "ötekiler"i aşağılamaya kalkmasınlar.

Militarizm erkektir

Meğerse biz kadınları ne çok düşünen varmış. Darbe bile bizim için yapılacak, sevildiğimizi bilelim! Demirel "Mesele, Türk kadınının varlık meselesi, toplumun içinde kalıp kalmayacağı meselesi" demiş. **1** Biz feministler, hangi ulustan, hangi dinden olursa olsun bütün kadınların toplumda eşit varlıklarını tutarlıca savunduğumuz gün, böyle sözler kolay kolay edilemeyecek.

"Bir kere, bırakınız başka dinden olanları, inanmayanlara özgürlük yok bu ülkede" diyor, şeriata karşı kadın mitinginin düzenleyicilerinden ÇHD Başkanı Şenal Sarıhan. **2** Başka dinden olanların özgürlüğünü bir yana bıraktığımızda, biz de özgür olamayız, postalların altında eziliriz. Nitekim Sarıhan şöyle devam etmiş: "Laiklik konusunda bütün kurumlar arasında ordunun da titiz ve duyarlı davranmasını olağan buluyorum." Buyrun... Kadınların şeriata karşı eylemlerine demokrasi karşıtlarının, muhtemel darbecilerin alkış tutmasına şaşırmamak gerek değil mi...

Atatürkçülük her şeyin üzerindedir, demokrasinin de... Bu düşüncedeki Oktay Ekşi, Erbakan'a bunu birilerinin öğretmesi gerektiğini yazmış: "Eğer öğrenmezse... MGK gibi, laik cumhuriyete bağlılık mesajı vermek için her akşam saat 21.00'de ışıklarını yakıp söndüren milyonlarca aile gibi, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulünün yıldönümünü kutlayan öğretim üyeleri gibi ve Taksim Meydanı'nı doldurup laik cumhuriyete bağlılığını gösteren binlerce kadın gibi sistemin meşru kanalları devreye girer ve kendisine öğretir." **3**

Ekşi, binlerceye, milyonlarcaya atfetmiş. Başka binlerce, milyonlarca da var ki, mesela onlardan biri olan ben, devletteki çetelere karşı olan ışık kapama eylemini, laik cumhuriyete bağlılık eylemi olarak saptırdıkları içindir ki, artık elektrik düğmesiyle oynamıyorum. Askeri marş söyleyen bazı kadınların aksine, Taksim Meydanı'na HADEP'le gitmiştim, geçtiğimiz anneler gününde. Bu 8 Mart'ta da Leyla Zana'nın Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum!

Şeriatçı çağdaş ortaklığı

Erkek egemenliğine dayalı şer'i düzenle yine erkek egemenliğine dayalı 'çağdaş' yurttaşlar toplumu arasındaki temel farka dikkat çekmiş Gülnur (Savran) Pazartesi dergisinin mart sayısında: "İlkinde, kadınlar üzerindeki baskı Tanrı kelamının güvencesi altındadır; gizlenecek, saklanacak, çekinilecek bir yanı yoktur bunun. İkincisinde ise, hukuksal eşitlik perdesi altında bütün toplumsal ilişkilerde ve özel alanın patırtılı dünyasında gizlenmiştir bu baskı. ... Kadınların itirazını, isyanını meşru kılan bu 'çağdaş' düzenin diğeri karşısında fersah fersah üstün olduğu tartışılmaz."

Ben genelde - özellikle de, kadınların şeriata karşı eylemlerinin darbelere meşruiyet kazandırmak için kullanıldığı şu dönemde-, 'çağdaş düzenin' islami düzene göre daha iyi olduğunun altını çizmektense, ikisi arasındaki ayrılıkları ortaya koymayı tercih ederim.

Aile içine hapsedilmemiz, erkek şiddeti hiç de yeni bir tehlike değil. Kadına karşı ayrımcılık şimdi mi başlayacak? MGK kararları/talepleri doğrultusunda yasa değişikliği hazırlayan Yargıtay'dı, boşanan kadının zenginleşmemesi gerektiği yolunda karar alan kurum. Şeriat hükümlerine göre mi almıştı kadınlar aleyhine bu kararı ve daha nicelerini?

Bir Kürt kadına evinde işkence yapıp saçını kesmeyi, sendikacı öğretmen kadınlara cinsel işkence yapmayı, yurtlardaki öğrenci kadınlara, iffetlerini korumak için, aylarca sokağa çıkma yasağı uygulamayı şeriatçılar çok isterlerdi herhalde. Ama bunları yapanlar şeriatçı değil, 'çağdaş yurttaşlar'dı...

Şeriat kavramının, Kuran'daki kurallar bütünüdür denerek, "eleştiriden muaf hale getirilmeye" çalışıldığını yazmış Gülnur. Bu görüşte ortaklaştığı Fatmagül Berktay da, "(laiklikle) erkek egemenliği en azından 'kutsallık' dayanağını yitirmiştir ki, bu da kadınların özgürlük mücadelesi açısından önemlidir" diyor. **4** Bizim bu 'kutsallık' karşısındaki duruşumuzu konuşmanın zamanıdır.

Şeriat Kuran'daki kurallar bütünüdür, islami hukuktur demek kandırmaca değil, yalan değil. Bu doğruyu kabul edip doğru dürüst mücadele vermemiz gerekiyor. Batı'daki feministlerin mesela kürtaj konusunda hâlâ kiliseye karşı mücadele veriyor olmalarının ve bizim camiyle bir sorunumuz yokmuş gibi görünmemizin esbabı mucibesi ne ola ki? Silah zoruyla kapatılmış meseleler hortlamaya mahkum...

Bizi cübbelerinin altında boğmak isteyenlere karşı çıkarken, "Atatürk haklarımızı verdi" deyip, o haklar için verilen mücadeleleri unutanlardan farklı olmalıyız. Önce Müslümanlaştırılıp, sonra Batılılaştığımızı da unutmadan...

Mesela Komünist Manifesto bu topraklara ilk kez, 1887'de Ermenice çevirisiyle girmiş. İstanbullu yayıncıda, Marks'ın adıyla bir şey basacak yürek olmadığından, basılamamış.**5** "Komünist Manifesto, İstanbul'da 1894'te Ermenice'ye çevrilerek Anadolu halklarından birinin diline aktarılmıştı"... **6** Demem o ki, araştırsak Ermeni, Rum, Yahudi, Kürt kadınlar bu topraklardaki feminizme kimbilir neler kattı. Bunu bilmiyoruz, nasıl yok edildiğini de merak etmiyoruz...

** Ertuğrul Özkök, 13.2.1997, Hürriyet*
*** Nilüfer Kuyaş'ın röportajı, 5.3.1997, Milliyet*
**** 5.3.1997, Hürriyet*
***** 6.3.1997, Melodi*
****** Komünist Manifesto'nun 1890 Almanca baskısına önsözden.*
******* Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, 20 Kasım 1989, No 51.*

Kadın diye bir şiir

Hep üzülüyorum kadın
doğmadım diye
Kimbilir ne oyunlar oynardım
erkeklere
Halt etmiş yanımda Meryem Ana
Bilmezdim bile İsa'yı kimden peydahladığımı
Haksız mı çıkarım? Yoo!
Sanki erkek takımı o kadar erkek
Ve Allahına kadar o kadar hırt ki...

'Bahailer bile, Yezidiler de'

Laik olduğu iddia edilen TC, çoğunluk varsayılan dini ve bu dinin egemen mezhebini temsil eden devlet kurumu Diyanet İşleri'nin 10 Ocak 1980 tarihli genelgesine (fetvasına!) dayanarak, nüfus kütüklerinde daha önce Yezidi yazılmış olanların cüzdanlarına, artık Müslüman yazıyor.

Ömer Akdeniz isimli bir avukatın da içinde olduğu bir inisiyatif bu genelgeye karşı çalışmalar yapmak istiyormuş. Kendisinin hukuki yollardan bir şeyler yapabilmesi, bu konuda mahkemeye gidebilmesi için, mümkün olduğu kadar çok Yezidi tarafından avukat olarak görevlendirilmesi gerekiyormuş. Bu inisiyatif için olabildiğince çok Yezidiyi kazanabilmek amacıyla Almanya'ya gitmiş Akdeniz. Anlaşılan umduğu vekaletleri bulamamış:

"Ama bütün Yezidiler bu inisiyatife karşı açık değil. Bazıları bu inisiyatifin anlamını sorguluyorlar. 'Devlet tarafından göz yumulan baskılar sonucunda Türkiye'de yaşayan bütün Yezidilerin yüzde 95'i göçmek zorunda kalmışken, savaşı verilmesi gereken bu hak kimin için olacak' diyor inisiyatife eleştirel bakan Yezidiler." *

Kendi duruşunu sorgulamadan birilerinin avukatlığını yapmaya kalkmak hüsranla sonuçlanmaya mahkum galiba. Hele ki amacını, "Bahailer ve Yehova'nın Şahitleri dahi mahkeme önünde haklarını elde ettiler ve dini cemaat olarak resmen kabul edildiler. Yezidiler neden bu haklarına kavuşmasınlar" diye açıklıyorsan. Güvene layık olmak için en önemli unsur kendini sorgulamaksa, bir diğeri de, böyle hiyerarşik karşılaştırma yapan bir kafaya sahip olmamak olsa gerek. Neden "Bahailer ve Yehova'nın Şahitleri dahi"? Onlar dahi, onlar bile ne demek?!.

** Almanya'da Kürtçe-Almanca-Türkçe olarak çıkan Dengê Ezîdıyan dergisi, Nisan 96 sayısı.*

8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla editörden kopardığım tam sayfadır.

Demokrasi Erbakan'a, laiklik

Seyfi ÖNGİDER

Demirel'in 27 Şubat'ta kamuoyuna açıklanan mektubunun ardından 28 Şubat'ta toplanan Milli Güvenlik Kurulu, RP'nin hükümeten ayrılmasını isteyen bir "muhtıra" ile sonuçlandı. Aslında Demirel'in mektubu ile MGK bildirisi esas olarak aynıydı. Daha sonra Demirel'in 4 Şubat'ta Başbakan Erbakan'a ilettiğini söylediği mektup ve içerdiği talepler bir başka uslüp içinde bir kez de MGK tarafından tekrarlandı. MGK bildirisinin gerekleri yerine getirilmezse ne olduğu açıklanmayan bir takım "yaptırımlar" gündeme gelecekti. Kamuoyundaki genel değerlendirme bunun 12 Mart'a benzer bir "muhtıra" olduğu yolunda idi. "Muhtıra" değerlendirmesiyle birlikte Meclis'teki partilerin-Cindoruk'un DTP'si dışında- tümü ve medya hemen hizaya girerken Erbakan'ın da hemen "şapkasını alıp gideceğini" beklemeye başladılar. Daha önceki iki muhtırada böyle olmamış mıydı? Ama bu kez "tarih tekerrür etmedi!" Susurluk'taki malum kazanın ardından gelişen süreçte derinleşen rejim krizi siyasal alanda başlıca iki odağı öne çıkardı ve güçlendirdi; RP ve ordu. Dolayısıyla düzenin geleneksel siyasal güçleri esas olarak bu ikisi etrafında kümelenen, saf tutan bir tarzda 28 Şubat'a geldiler. Muhtıra ile birlikte de bu saflaşma tam anlamıyla netleşti; bir yanda RP, diğer yanda ise askerlerle birlikte CHP, DSP, ANAP, DYP, BBP ve medya ve diğer devlet kurumları... Yani askerler sadece ordunun ağırlığını ve gücünü harekete geçirmediler. Herşeyden önce büyük medya hizmetlerindeydi ve RP aleyhine korkunç bir propaganda kampanyası yürütüyordu. Ama bu kadarla kalmıyordu; örneğin Yargıtay Başsavcılığı hemen siyasi partilerin daha kolay kapatılmasına olanak sağlayan bir yasa tasarısını meclise gönderdi; Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden her fırsatı değerlendirerek ajitasyona girişti. Bu arada Demirel'in boş durduğunu söylemek mümkün değildi tabii. Kısacası RP dört bir yandan kuşatılmış ve ateş altına alınmışt

Kontrollu gerilim politikası

Bu koşullarda Erbakan'ın meclisteki parti liderleriyle görüşerek ve MGK'nin hazırladı tedbirleri 5 gün boyunca imzalamayarak gösterdiği "direniş" iki açıdan önemliydi; birincisi, mecliste temsil edilen partilerin liderlerinin tümüne "en yüce makamın Meclis olduğunu" söyletti, ama bunu söylemelerine karşın hepsi de askerlerin yanınd duruyorlardı. Böylece bu tablo Erbakan'ı "Meclis'e ve demokrasiye sahip çıkan tek lide haline getirirken haklı olarak "demokrasiyi savunmak Erbakan kaldıysa vay bu ülkenin haline" dedirtiyordu. Gerçekten de gerid kalan 8 aylık hükümet dönemind Erbakan sadece her türlü anti-demokratik uygulamanın sorumlusu olmakla kalmamış, Susurluk'u örtbas etmiş ve "Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği" ile MGK Genel Sekreterliği'ne fiilen başbakanlık yetkisi tanımaya kad gitmişti.

RP'liler 'hamamböceği' değildir!

MGK bildirisinin ardından medyada RP'ye karşı korkunç bir karşı propaganda kampanyası yoğunlaştı. Ne çağdışılığı kaldı, ne sistemdışılığı, ne korkaklığı... Oysa RP bu ülkenin 'çağdaş' kapitalist partilerinden biriydi...

Veysi KEMAL

Eğer devrimci örgütleri saymazsak, şimdiye kadar hiçbir parti Refah Partisi kadar yoğun ve giderek düzeysizleşen bir aşağılama kampanyasına hedef olmamıştı.

4 Mart tarihli Sabah gazetesinde Can Ataklı bu aşağılamanın en kötü örneğinin sahibi olarak şu satırları yazıyor:

"Bu irtica takımı hamamböceklerine benzer. Evde ortalık karanlıkken istedikleri gibi dolaşırlar. Ama içeri girip ışığı yakarsanız hepsi eşyaların altına kaçarlar." Ve arkasından aynı yazar, "devrim yasaları"nın uygulanmasıyla yasaklı "kisve"ye bürünmüş kimselerin ve benzerlerinin "tutuklanacağını", buna karşılık kimi "demokrat yazarların" bu uygulamaların yanlışlığını ve toplumsal patlamalara neden olacağını belirtecek-lerini, ama gerçekte hiçbir şey olmayacağını anlatmakta ve sözlerini şöyle bağlamaktadır: "Bunların hamuru böyledir. Merak etmeyin..."

Amacı ne bu Ataklı'nın? Medyada çok önemli bir kesim kamuoyuna Refah Partisi'ni "laik rejimi tehdit eden", "çağdışı", "sistemdışı" bir parti olarak tanıtmakla kalmıyor, aynı zamanda bu partiye destek veren milyonlarca insanın "hamam böcekleri" gibi korkak, sinik, yüreksiz ve zavallı olduğunu ilan ediyor.

Devletin zirvesi ve RP

Bu iddiaların tümü yalandır, iftiradır, dahası haddini bilmemek, orduya sırtını dayayarak efelenmektir.

Önce Refah Partisi'ne karşı yükselen askeri öfkenin "laik düzeni tehdit etmiş olmasından" kaynaklanmadığını belirtmek iyi olacak... Mustafa Kemal'den bu yana, bu ve benzer partilerin daima devletin "muvazaa" partileri olarak kurulduğunu, İslam nüfusu içindeki muhtemel -günün deyimiyle-radikalleşme eğilimlerini ıslah etmeye matuf bulunduğunu tarih bilgisi olan herkes biliyor. Refah Partisi'ni denetleyen çevrenin devletin zirvesinden koptuğunu sanmak saflıktır. Ama bu gibi çevreler, her zaman devletin "eksperiment" yönteminin kurbanı olmuşlar, işlevlerini göremedikleri zaman tepelerine inilmiştir. "Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası" da, "Serbest Fırka" da bu denemenin hem ürünleri, hem de kurbanları olmuşlardır. Devletin zirvesinde Refah Partisi'nin islami fundamentalist büyümeyi durdurma yeteneğine dair ciddi kuşkular doğmuştur. Ekranlarda Oğuzhan Asiltürk'ün MGK eski Genel Sekreteri Doğan Beyazıt karşısındaki yemin billah eden hali pür melali Refah'ın konumunu da, ondan duyulan kuşkuları da pek güzel sergilemiştir. Biz askeri kuşkuların zamanından önce duyulan, tedbirî türden kuşkular olduğunu bilsek bile, ortaya çıkan durum böyledir.

Elbette Refah Partisi sadece bir deneme ürünü değildir. Onun diğerlerinden farklı olarak son derecede realist bir perspektifi, gelecek beklentisi vardır. Refah Partisi "laik"lerin sandığı gibi "çağdışı" bir parti değil, en az DYP, ANAP kadar "çağdaş" bir partidir. CHP ve DSP'den ise çok daha çağdaş olduğu yalnızca şundan bellidir: Amerikan emperyalizmi RP'yi, CHP ve DSP ile kıyaslanmayacak kadar ciddiye almakta, onun hem kullanım değerini, hem de risk payını hesaba katmakta, onunla ilgilenmekte, onunla anlaşabilip, anlaşamayacağına ise bir türlü karar verememektedir.

Refah Partisi, bütün Amerikan ürünleri ne kadar çağdaşsa o kadar çağdaş partidir.

Refah Partisi "laik düzeni" tehdit ettiği için değil, fakat Türkiye'yi, çalışan halkı, barış içinde yaşamak isteyen insanları tehdit ettiği için tehlikelidir. Refah Partisi Türk kapitalizmini tüm bölgede, Balkanlar'da, Kafkaslar'da ve Ortadoğu'da yaymak, Türkiye'yi güç merkezi haline getirmek, onu Amerikan ve Avrupa kapitalizminin (bunlar arasında nisbi ağırlıkları bir yana bırakırsak) bütünsel hegemonyası altında alt-hegemon bir devlet haline getirmek isteyen eldeki alternatiflerden birisidir.

RP 'cihad partisidir' ama

Bu parti "cihad partisi"dir. Sanılanın aksine kemalistlere karşı değil, hatta yalnız Osmanlı'nın "gavur" dediklerine de değil, fakat bölgede Türk kapitalizmiyle yarışan bütün devletlere karşı militarist, yayılmacı, harpçi bir partidir. Bölgede tehdit unsurudur.

Bu partinin yayılmacılığı, "İslam alemine liderlik" olarak tanıtılmaktadır. Ama bu parti Yunanistan'a da, Rusya'ya da, Ermenistan'a da, Bulgaristan'a da düşmanlık siyasetinin bir partisidir. Bütün bu devletlerin kapitalist egemenleri de Türkiye'ye karşı yayılmacı emeller besleyen devletlerdir. "İnsan insanın kurdu" değildir, bölgedeki bütün devletler birbirinin kurdudur. Refah Partisi kurttur!

Bütün kurtlar gibi yaşadığı ağacı da kemirmekte ve tehdit etmektedir. Yayılmacı, maceraperest kapitalist sınıfın partisi, Türkiye için elbette özgürlükçü, demokratik, çalışanlardan yana bir rejimin özlemi içinde değildir. Refah Partisi, şu andaki yarı-iktidar durumunun ipuçlarını ele verdiği gibi, gerçekte totaliter bir rejim özlemi içindedir. Bu özlem, söz konusu partinin Allah'a inanmasından, islamiyeti harfiyen uygulamak istemesinden değil, Türk kapitalizminin hem içeride işçi sınıfına, hem de dışarıdaki rakiplerine karşı yapısal bir totalitarizm ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Bütün bunlar, şu kısa Refah Partisi büyük ortaklığındaki hükümet deneyinden de anlaşılmaktadır. Bu parti, tüm

eylemiyle, sosyal bakımdan tüm kapitalist sınıfın desteğini almak için elinden geleni yapmıştır. Bugüne kadar yapılamayan özelleştirme kampanyasının şampiyonu Refah Partisi'dir. Devlet bürokrasisi, özelleştirmen en "güvenilir" karşıtı sayılan Anayasa Mahkemesi, bu "mel'un işi Refah Partisine yaptırmaktan muzipçe bir haz duysa bile, gerçekte, Refah dünya kapitalizmine en büyük mesajı bu suretl

askere kaldıysa...

İkincisi ise 5 gün boyunca bir "imza krizi" yaratarak savunma hattını çok ileri bir mevzide kurmuş oldu. 5 gün boyunca memlekete bunu tartıştırırken hem RP tabanı açısından puan kazandı, hem de imza sonrasında neler olması gerektiğinin tartışılmasını önlemiş oldu. İmza sonrasında ise bu tedbirlerin uygulanmasını benzer bir savsaklama, uyutma sürecine sokacağına hiç kuşku yok...

Peki ama Erbakan ne yapmak istiyor? 28 Şubat muhtırası ile Refahyol hükümetinin işinin bittiğini Erbakan bilmiyor mu? Herhalde biliyor, ancak hükümetten kendi isteğiyle gideceğe benzemiyor. Erbakan "kontrollu bir gerilim" politikası izleyerek askerlerin baskısıyla DYP'nin koalisyonu bozmasını ve hükümetin bu şekilde düşmesini bekler gözüküyor. Böylece Erbakan iki açıdan da "mazlum" ve "mağdur" konuma sürüklenmiş olacak; ordu tarafından iktidardan indirilmiş ve ipten kurtardığı ortağı tarafından ihanete uğramış olacak...

Bunlar siyasi olarak ne kadar prim yapar, bilinmez. En azından RP kurmayları böyle düşünüyor olabilir ve hızla bir erken seçime gitmeyi hesaplayabilirler. "Evdeki hesap ne kadar çarşıya uyacak" göreceğiz, ancak Erbakan'ın sabrının ölçüsünü ve karşısındakini çileden çıkarma konusundaki deneyimini iyi biliyoruz.

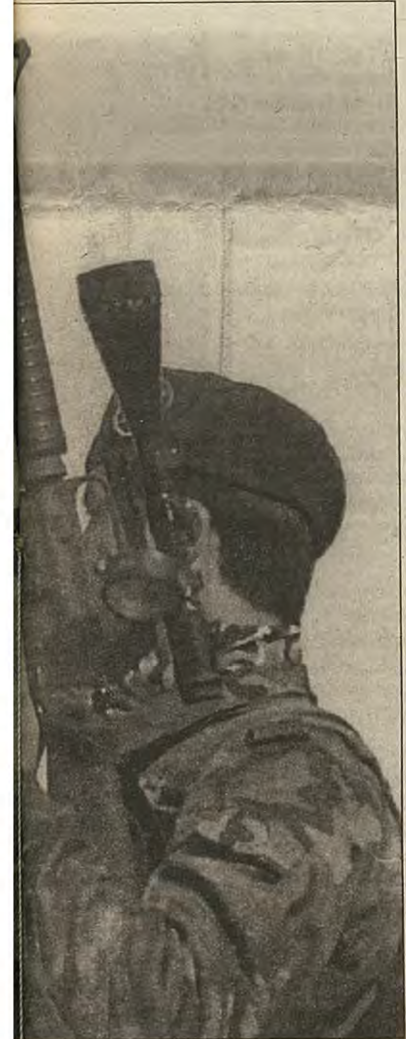
Erbakan TOB'dan nasıl atılmıştı?

Bundan tam 28 yıl önce, 1969 yılında Erbakan Türkiye Odalar Birliği başkanlığına seçilmişti ancak zamanın başbakanı Demirel buna karşıydı. Sonuçta Erbakan'ı polis zoruyla makamından uzaklaştırmaya karar verdi. İlk gün Ankara emniyet şube müdürlerinden Kamil Özdilek ve Ahmet Özel TOB'a giderek Erbakan'a makamı boşaltmasını istediler. Erbakan onları gece saat 23.00'e kadar oyalıyarak ve bir ara fırsat bulup kapıyı kilitleyerek çıkıp gitti. Ertesi günü iki şube müdürü daha ve bir yığın polis TOB'un kapısına yığıldı. Amaç Erbakan'ı içeri sokmamaktı. Ancak o arka kapıdan girmişti. Bunun üzerine bizzat zamanın Ankara Emniyet Müdürü İbrahim Ural bir polis ordusuyla TOB'a gitti ve Erbakan'dan binayı boşaltmasını istedi. Artık Erbakan'ın yapacağı bir şey kalmamıştı; "Peki, ama zabıt tutalım" dedi. Sekreterine zabıt yazdırmaya başladı. Ancak saatler geçiyor, zabıt bir türlü bitmiyordu. Sekreterin yazdığı zabıt 54. sayfaya geldiğinde İbrahim Ural çıldırmak üzereydi; "Artık yeter" diyerek Erbakan'ı da, sekreterini de kapı dışarı attı...

Şimdi bakalım Erbakan'ın bugünkü muhatapları nereye kadar dayanacaklar? Erbakan rahatlamış görünüyor ve artık karşımdakiler düşünsün diyen bir havada...

Sol hareket, "ne darbe, ne şeriat" diyen demokratik güçler ise, diğer sayfalarda yer alan görüşlerinde de görüldüğü gibi, ancak toparlanıp, harekete geçmek üzere hazırlanıyor görüntüsü sunuyorlar. Öncelikle Türk-İş, DİSK, TESK liderlerinin MGK'ya destek veren girişimleri boşa çıkarılıp, gerçek bir demokratik insiyatif geliştirilmek zorunda...

Demokrasinin teminatı Erbakan, laikliğin teminatı da askerler olamayacağına göre umut solda, demokratik güçlerde, emekçilerde...

vermiştir. Bu parti Türk kapitalizminin olmazsa olmaz atributumu "yolsuzluklara, rüşvete, spekülatif kazançlara" nasıl kol kanat gereceğini Tansu Çiller dosyalarına karşı gösterdiği "iyiniyet"le kanıtlamıştır. Daha da önemlisi devlete egemen oligarşik gerçek iktidar gücüne en büyük güvenceyi vermiştir: Susurluk kazasıyla ortaya çıkan gerçeğe gözlerini "vecd" ile kapatmış, "sizinle çalışırız" demiştir.

Emperyalist merkezlerin Türkiye'ye biçtiği uluslararası rol bakımından Refah Partisi mevcut bütün partilerin ilerisine geçmiş, İsrail'le stratejik ittifakın başlıca kurucuları arasına -yarım ağız itirazlarını hesaba katmazsak- bal gibi katılmıştır. Ve bu parti, kimi ordu mensuplarından çok daha büyük bir şevkle ABD'ye koşmuş, onlara kendini beğendirme yarışında bütün partilerden, Paul Henze'nin "bizim oğlan" dediğine benzer üniformalılardan çok daha fazla ter dökmüştür.

Bu parti böyledir.

Birilerinin yerini kapma yarışına vargücüyle koyulmuştur.

Kızgınlık, "laisizm elden gidiyor" diye değil, işte bu "iç hegemonya" yarışında yerli ve yabancı sermayenin desteğini yitirme endişesinden doğmuştur.

Türk sermayesi ve emperyalist merkezlerin eğilimleri henüz netleşmiş değildir. Tereddüt, Türkiye'nin İslam ideolojisine şu ya da bu ölçüde dayalı bir siyasal parti tarafından belirlenen bir rejimle mi, yoksa laik, militarist, aynı zamanda militarizme uydurulmuş sözde bir "liberal" rejimle mi yönetilirse yerli ve yabancı sermayenin bugünkü dünya durumunda daha fazla işine yarar sorusuyla ilgili bir tereddüttür.

Darbe kundakçıları...

Bu tereddüt memlekete hadise çıkartmıştır. Üstün gelme kavgası bu aşamada ordu "muhtırası"na yol açmıştır.

Yarın neye yol açacaktır?

İşte medyada Refah Partisi'ni destekleyen milyonlarca insanı "hamamböceği"ne benzetenler, bu geleceği görmekten aciz, o nedenle de Türkiye'nin başına bela açmaya teşne insanlardır.

Refah Partisi'ni destekleyen insanlar "korkak" değildir. Onları "hamamböceği"ne benzetenler hamakat erbablarıdır, kördürler, kendi korkaklıklarını, demokrasiyi tanklara karşı savunmadaki düşkünlüklerini, zilletlerini açığa vuran, Refah'ın şahsında yüz yüze olduğumuz amansız tehdidi sözümona ciddiye almayarak, çalışanların enerjisini, mücadele azmini felce uğratmaya çalışan ve hepimizin umudunu "cesur, kahraman, muktedir" orduya bağlamamız için dil döken darbe kundakçılarıdır.

Bunlar bizi, Türk kapitalizminin ucu iç savaşa, bölgesel savaşlara, totalitarizme açılan iki seçeneğinden birine, MGK bildirisinde dile getirilmiş olanına mahkum etmek istiyorlar.

Bu oyuna gelmeyiz. RP tabanı, bu kışkırtmalarla, eğer bugün zamansız bir çılgınlığa düşmezse, ki düşmediği her olayda görülüyor, gelecekte memleketi yangın yerine çevirmeye hazırlanan, dişlerini sıkmış, tırnaklarını bilemiş milyonlarca sıradan insandan geliyor.

Her cami onların kalesidir.

Tanklarla giremezsiniz.

Fanatizm bütün "din savaşlarının" en büyük itici gücüdür.

"Allah allah" demeden tek bir askeri siperden çıkamayanlar, "Hizbullah" diyenler karşısında çaresiz kalabilirler.

Kışlalar demokrasinin kaleleri olamayacaksa, düşünmeli değil miyiz? Kışla ve cami dışında bizim kalelerimiz nerede?

Fabrikalarda mı?

ÖDP, HADEP, EMEP, SİP, Türk-İş, DİSK, KESK, İHD ve TMMOB yetkililerine aşağıdaki üç soruyu yönelttik. Yanıtlar pek çok ortak saptamayı ve birlikte hareket etme olanaklarını ortaya çıkardı

1- MGK'nin 28 Şubat toplantısını ve bildirisini nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye 12 Mart'a benzer bir muhtıra ile mi karşı karşıya?

2- Refah Partisi'nin turban, cami, karayoluyla hac, kurban derilerinin serbestçe toplanması gibi talepleri "demokratik talepler" olarak görülebilir mi? 28 Şubat'a bu gibi talepler ve sorunlar nedeniyle mi gelindi?

3- 28 Şubat'la birlikte Türkiye'deki rejim krizinin yeni bir sürece girdiği dikkate alınacak olursa bu koşullarda ne yapmak gerekir? Demokratik güçlere bir öneriniz veya çağrınız var mı?

ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Erdal Kara:

Kürt sorunundan sonra laiklik de askere havale

1- Öteden beri siyasal süreç üzerinde etkili olan ordunun özellikle 12 Eylül'den sonraki rolünü dünden farklı değerlendirmek gerekmektedir. 1984'den beri ülkenin en temel sorunu, yani Kürt sorunu askerlere havale edilmiştir. Böylesi bir sorunda ağırlıklı rol üstlenenler siyasal alandaki güçlerini de artırırlar. Anlaşıldığı kadarıyla şimdi de rejimin bir diğer tabusunun, "devlet laikliğinin" korunmasında dünden daha fazla rol üstlenecek görünmektedirler. Son MGK toplantısı bu açıdan bir dönüm noktasıdır. Artık ülkenin bir diğer temel meselesinin de askerlere havale edileceğini söyleyebiliriz. Kuşkusuz böylelikle parlamento, içi daha da boşalmış, daha da iktidarsız bir kurum olmaya doğru sürüklenecektir. MGK toplantısının esas önemli yönü budur ve bildiriye de bu yansımaktadır.

12 Mart Muhtırası'yla biçimsel benzerlikler bulunsa da bugün dünden farklıdır. Yükselen cılız devrimci hareket yerine karşılarında, ulusal ve uluslararası süreçlerde başlarına bela olan bir Kürt haraketi ve yüde 20'leri aşmış bir RP bulunmaktadır. Daha da ötesi ordu 12 Mart öncesiyle kıyaslanamayacak ölçülerde siyasal süreçlerin en önemli aktörüdür.

2-Türban, cami, karayoluyla hac, kurban derilerinin serbestçe toplanması gibi talepler RP tarafından siyasal malzeme yapılmaktadır. Bundan kuşku duyulamaz. Ancak esas önemli olan, bu tür taleplerin siyasal islam açısından elverişli öğeler olarak ele alınabilmesine imkan veren koşulların nasıl gelindiğidir. Bu koşulları değiştiremediğimiz takdirde bunların siyasal islam tarafından istismar edilmelerinin önüne geçemeyiz. Rejim laikliği, çok inançlı toplum gerçeğini yok sayarak, ulusal kimliğin de tesis edilmesinin bir aracı olarak görmüştür. Böylelikle devlet katından tanımlanan laiklik, bütün topluma giydirilmeye çalışılmıştır. Bu, diğer alanlarda da yukarıdan aşağıya düzenlemeler demektir. Bir bütün olarak ise, toplumun çoğunluğuna karşı, baskı, şiddet ve asimilasyondan sözedebiliriz. Böylesi bir ortamda iki güç gelişme şansına sahiptir; faşizm ve siyasal islam. Tarih de bunu göstermektedir.

28 Şubat'a gelinmesinde bu taleplerin rolü olduğu tartışılamaz. Ama RP'nin böyle davranacağını görmek için kahin olmaya gerek yoktu. Mesele daha boyutludur. Kürt sorunu ve siyasal islam tarafından sıkıştırılan rejim acz içindedir. Yıpranmamış faktörünü masaya sürerek, korku, tehdit ve şantajla beladan kurtulmak istemektedir. Ama mızrağın çuvala girmesi mümkün değil. Rejim bu yapısıyla hiçbir soruna çare bulamayacak görünmektedir.

3- "Zinde güçler" o ölçüde çaresizler ki, yıllardır her türlü anti-demokratik tedbirle bastırdıkları demokratik muhalefetin bir biçimi olan sivil toplumsal tepkileri destekledikleri görüntüsünü yaymaktadırlar. Hatta hızlarını alamayıp desteklediklerini de açıklamaktadırlar. Kuşkusuz dert, "toplumsal uzlaşmayı" laiklik çimentosuyla yeniden tesis etmektir. İdeolojik hegemonyayı en eski argümanla, ama bu kez laiklik tonu ağır basan Kemalizmle gerçekleştirmek istemektedirler. Buradan ezilenlerin çıkarına hiçbir şey çıkmaz. Ama buna teşne olanlar vardır. Kimi kitle örgütleri, kimi sendikalar tarihten hiç ders çıkarmamış olarak oltaya gelmişlerdir.

Demokratik güçler ne yapmalıdır? Ne Şeriat, Ne MGK! Çözüm Halkta! Şiarımız bu olmalıdır. Bunun için özgürlük ve demokrasi talep etmeliyiz. MGK'nın da, Şeriat'ın da panzehiri özgürlük ve demokrasidir. Emek, barış ve demokrasi güçleri, özgürlükçü demokratik bir siyasal düzen perspektifiyle toplumsal süreçlere gecikmeksizin müdahale etmeli, yığınların önüne sahici bir seçenek olarak çıkma becerisini göstermelidirler.

Meclis'te temsil edilen düzen partileri askerlerin yanında, muhtırayı destekler bir tavır sergilerken aslında rejim krizinin açmazlarını da ortaya koyuyorlardı. Oysa öte yandan ÖDP, HADEP, EMEP ve SİP gibi sol hareketin, demokratik hareketin siyasi örgütlenmeleri muhtıraya karşı aldıkları tutumla emekçiler için emekçiler için de yol gösterici oluyorlardı.

HADEP Genel Başkan Yardımcısı Sedat Yurttaş:

12 Mart benzeri bir muhtıra

1- MGK'nin 28 Şubat 1997 tarihli toplantısından çıkan bildiri, soruda belirtildiği üzere 12 Mart 1971 benzeri bir muhtıradır. Demokratik siyasal alana bir müdahaledir. Geçmişte olduğu gibi bugün ve daha kötüsü gelecekteki siyasal gelişmeleri sınırlama çabasıdır. Hükümetin ve önümüzdeki süreçte kurulması olası bir başka hükümetin ve parlamentonun iradesinin sınırlandırılmasıdır. Nitekim oradan çıkan kararlar doğrultusunda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı aradan 5 gün geçmeden kendince yasa teklifi hazırlamış bulunmaktadır. Bu da gösteriyor ki, Meclis'in yetkisinde olan bir konuda, yani yasamaya ilişkin bir konuda yargı bildiri üzerine harekete geçebiliyor.

2- Sanırım Refah Partisi'nin talepleri arasında bir ayrıma gitmek gerekecektir. İnsanların kılık kıyafetlerine yasaklarla, cezalarla müdahale etmek çağdaş olmayan bir tutumdur. İnsanın giyimi kendisini ilgilendirmektedir. Bu noktada insanların türban takıp takmamaları kendi bilecekleri bir husustur. Bu, çerçeve itibariyle demokratiktir. Ancak, Refah Partisi'nin türban konusunu bu demokratik niteliğinden öte siyasal mesajlarının bir aracı olarak kullandığı da son derece açıktır.

Türkiye'de camiler öğretim kurumlarından çok yaygın bir şekilde inşa edilmektedir. Açıktır ki, insanların ibadetleri konusunda herhangi bir engel yoktur. Bilakis 12 Eylül 1980 darbesiyle birlikte çok ciddi bir teşvik vardır. Bu anlamda bu talep demokratik bir talepten çok bir güç gösterisidir. Refah'ın kendi tabanına ve Ortadoğu'daki islam devletlerine ve halklarına kendini kanıtlama çabasıdır.

Gerek karayoluyla hac, gerekse kurban derilerinin serbestçe toplanması talepleri Refah Partisi'nin bugüne gelmesinde faaliyetlerini sürdürmesinde önemli bir yere sahip olan kimi vakıf ve derneklerin ve şirketlerin ekonomik olarak güçlendirilmesi amacını esas olarak taşımaktadır. Türk Hava Kurumu'nun her yıl için kurban derilerinden elde ettiği gelir bu açıdan iştah kabartıcıdır.

28 Şubat'a bu talepler nedeniyle gelinmemiştir. Bunun pek çok nedeni vardır. Bunlar arasında;

12 Eylül ile birlikte kuran kurslarının açılmasından, imam hatip okullarının sayısının arttırılmasından, Avrupa'da görevli imamlara Rabıta'dan maaş ödenmesine uzanan hoşgörü, koruma ve desteğin gelinen noktada büyük bir güce erişmiş olması,

Refah Partisi'nin iktidarıyla birlikte İran'la, Libya ile ve iddia edildiği üzere Müslüman Kardeşler örgütünün çeşitli ülkelerden temsilcileriyle sağlanan ilişkiler,

Vaatlerine bağlı davranmayan Refah Partisi'nin bunun yerine toplumda gerilimi sağlamaya hizmet eden ikinci soruda sözü edilen konuları büyütmesi, bunlara eğilmesi,

Ortada her yıl bütçenin yüzde 30'u civarında bir harcamayla çözümsüzlüğe sürüklenen Kürt sorununun yanında bir "şeriat" sorununun da büyümesinin istenilmemesi,

TOFAŞ, TEDAŞ ve malvarlığı dosyalarında görüldüğü üzere Refah'ın -ne yazık ki, çoğu ihale ve kişisel işler peşinde olan- milletvekili tabanını genişletmek amacıyla Çiller'i dahi aklayabilmesi gibi nedenler Milli Güvenlik Kurulu'nun toplanmasına ve bu kararları almasına neden olmuştur. Ancak belirtmek gerekir ki, MGK anayasal bir kurum olsa bile demokratik değildir. Kaldı ki, dayanağı olan Anayasa da 12 Eylül ürünü olup demokratik değildir.

3- Yapılması gereken şey bizce siyasi partilerden sivil demokratik kuruluşlara, yazarlara, aydınlara uzanan geniş bir demokratik muhalefet cephesi oluşturmaktır. Demokrasi de hak ve özgürlüklerde çıkarı olan herkesi ve kurumu ortak paydalar çerçevesinde biraraya getirmektir. Bu konuda daha şimdiden yapılacak bir darbeye destek olacaklarını ilan edenleri öncelikle teşhir etmek, halka zarar veren tavırlarını mahkum etmektir. Şurası açıktır ki, demokraside haklar ve özgürlüklerde çıkarı olanlar biraraya gelmez, ortak bir sese sesini katmaz ise yaşadığımız sıkıntılar anti demokratik müdahaleler sürüp gidecektir.

SİP Genel Başkanı Aydemir Güler:

Bir askeri rejimin meşruiyet alanı genişledi

MGK'nin son toplantısı ve bunu izleyen gerginlik Türkiye'nin yaşadığı kriz sürecinde önemli bir eşiği yansıtıyor. Kriz, düzenin değişik kurum ve odaklarını kendi adlarına inisiyatif alanlarını genişletmeye zorlamaktadır. Ordu artık bir siyasal parti olarak davranmakta, misyonunda içerilmiş olan siyasal işlevler baskın hale gelmektedir. Bu durum, aynı zamanda askeri bir rejimi, düne oranla çok daha meşru hale getirmektedir. Türkiye'de bir darbe olasılığının soğutulmaması düzenin kalıcı bir özelliğidir. Kapitalist sömürü düzeni bu topraklarda şiddet öğesine ve zor ideolojisine sürekli ihtiyaç duyar. Bugün darbe olasılığı, tutulduğu abanın altından çıkartılarak açık ve meşru bir olasılık düzeyine çıkartılıyor.

Ancak bu gelişmeye karşılık darbenin bugün egemen sınıfların ihtiyaçlarına denk düştüğü söylenemez. Türkiye'nin üst yapısı bir bütün olarak karşı-devrim örgütlenmesini eksen almıştır ve şu anda karşıya alınacak bir devrimci dinamizm öne çıkmış değildir. Söz konusu olan, egemen sınıfın, krizin devrimcileşmesine karşı köklü bir müdahale aracı olarak "darbe programı" yapması değildir. Bundan daha da karmaşık olarak, egemen sınıf, mevcut araçlarıyla kriz sürecini yönetmekte güçlük çekmektedir. Bu sıkışma ortamında ordu dahil bir dizi özne, kendi paylarına iddialarını arttırmaktadır.

Doğrudan bir darbe olasılığı zayıf olmakla birlikte, egemenler cephesinde kartlar sürekli yeniden karılmakta, ordu da yeni evrelere daha güçlü olarak gireceğini göstermektedir.

Refah Partisi sözkonusu olduğunda önemli nokta, 1996'da iktidara geldiğinde süratle bir merkez partisi olmaya evrilen Refah'ın yaşadığı bu sürecin durdurulmasıdır. RP'nin tabanındaki şeriatçı milis ruhunun ve bu taban üzerinde kontrolünü korumakla mükellef olan parti merkezinin bu evrime karşıt adımlar attıkları doğrudur. Ancak daha önemlisi diğer düzen partilerinin bir dengeleyici ağırlık koyamamalarıdır. RP'nin diğerlerinin arasından sıyrılarak merkez parti misyonunda yalnızlaşması, bu görev için şeriatçı kimliğini feda etme gereğini ortadan kaldırmaktadır. Bu noktada ordu, RP'yi merkezin dışına itme görevine soyunmuştur.

Bu çatışmada meclise, "milli irade"ye, demokrasiye müdahale argümanlarına yaslanarak RP'nin yanında saf tutmak emek güçlerinin işi olamaz. Dinci gericiliğin değerleri ve talepleri arasında emekçilere yar olabilecek herhangi bir öğe bulunması olanaksızdır. Daha açığı RP merkez kadroları ve radikal tabanı doğrudan faşist olan bir partidir. Bu özellik, partinin toplumsal kimliğine ve siyasal işlevine bütünüyle egemen kılınmış değildir, ama bu açıdan bakıldığında da karşımıza yalnızca gerici bir kapitalist parti çıkacaktır.

Türkiye emekçi sınıfı ve ilerici hareketi, darbe-şeriat çekişmesinden çıkacak ortalamacı, egemen sınıfın kriz sürecini manipüle edebilme imkanlarını genişletmeye yarayacak ve alabildiğine gerici sentezlerle toplumun tatmin edilmesinin önüne geçmelidir.

Düzen güçleri arasındaki bu çatışmaya, bu güçlerin argümanlarıyla taraf olunması, bu anlamda sol görünümlü kimi unsurların tercih ettikleri gibi darbecilik ya da (şeriatın elini serbest bırakacak) demokrasicilik yapılması bizim işimiz değildir. Türkiye sosyalist hareketi, bu çatışma gündeminin sıcaklığında, şeriat tehdidinin karşısına dikilecek tek gücün kendisi ve işçi sınıfımız olduğunu kanıtlamak durumundadır. Ordunun topluma sunduğu aynı yöndeki imajın geçerlilik taşımadığı, 12 Eylül faşizminin Türkiye toplumunu dinci ideolojiye peşkeş çekme pratikleri hatırlandığında açıklık kazanmaktadır.

EMEP İst. İl Başkanı Mehmet Kılıçaslan:

Şeriat tehdidi müdahale gerekçesi olamaz

1- 28 Şubat toplantısı, Susurluk kazasıyla bulguları ortaya dökülen kontrgerilla, MİT, özel tim ile ilgili yoğun bir tartışmanın ardından gerçekleşti. Egemenlerin kendi aralarındaki didişme, daha sonra şeriatçılık-laikçilik ekseninde bir tartışma biçimine dönüştürüldü. MGK, Türkiye'nin şeriat tehdidi altında bulunduğunu öne sürerek, laikliğin garantisinin ancak askeri bir müdahale olduğu iddiasıyla, çizmelerin siyasete doğrudan katılmasına bir mazeret buldu. MGK'nin 28 Şubat bildirisinin, sermaye ve gericilik içindeki sürtüşmenin yüzeye vurması ve sermaye politikasında bir tıkanmaya varılması bakımından, 12 Mart muhtırasıyla bir benzerliği olduğunu söylemek mümkündür.

Gerek 12 Mart, gerekse 12 Eylül darbesiyle şimdiki darbe hazırlığının benzer en önemli yanı ise, senmaye -ve temsilciliriyle- emekçi halk kitleleri arasında bir gerginlik yaşanmasıdır. Artık kitlelerin eskisi gibi yönetilmesinde bir takım sıkıntılar yaşanmakta; emekçi halk sadece düzen partilerinden değil düzenden de yığınlarla kopmaya yönelirken sermayenin işi zorlaşmaktadır. "Sivil" ya da askeri darbe projeleri, bu tıkanıklığın üzerinden tartışılmamasına karşın, "yukarıdaki"ler arasındaki tartışmalardan gelip dayanacağı nokta burasıdır. Ama emekçi kitleleri sahte saflaşmalarla bölerek peşlerine takmaya çalışan gerici gruplar, özenle şeriatçılık ya da laiklik oyununu dayatıyorlar. Sonuçta, şeriat ya da darbe tartışması emekçilerin nasıl yönetileceğine ya da zulmün türüne ilişkindir.

2- Türban, cami, karayoluyla hac, kurban derilerinin serebestçe toplanması gibi taleplere, genel olarak yasakçı bir zihniyetle yaklaşılmasını kimse savunamaz. Ancak bu soru, ona yanıt verenlerden, "evet" diyenlerin demokrat "hayır" diyenlerin demokrasi karşıtı sayılması sonucunu verecek gerçek bir ikilemden yola çıkmıyor. Gerek bunları demokrasi kriteri olarak lanse eden RP, gerekse RP'nin bu önerilerine karşı çıkan MGK'nın tutumu birbirinden farklı değil. Her iki odak da, sonuçta din istismarcılığı yaparak ya da geçmişten beri kazdıkları kuyuya düşerek, yasaklamak ya da savunmakta politik bir manevra imkanı ediniyor. RP, kendi tabanına din-şeriat mesajını iletip yasakçılar karşısında bir savunma noktası oluşturarak dinin siyasallaştırılmasında ileri adım atıyor. MGK ise, şeriata kapı açtığı doğrultusunda mesaj yaydığı hatta şeriatla özdeşleştirdiği RP'yi, hükümetten uzaklaştırma politikası doğrultusunda, laikçilik oyunuyla bir kitle tabanı oluşturma gayretinde. Bu süreçte laiklik teması devletin bekası sorunuyla birleştirildi.

Her iki tarafın politik hesapları, RP'nin türban tartışmasıyla sürüp giden islami siyasallaşmanın yaygınlaştırılması çabası ve MGK'nin darbe kılıfı olarak gündeme getirdiği laiklik savunusu, yukarıdaki soruya masum bir yanıt verilemeyeceğinin göstergesi.

3- Evet, emekçi kitleler şeriat ve darbe gibi iki sahte ikilemin arasında sıkıştırılıyor. Bu ikilem çerçevesinde bir tercihte bulunulamaz. Her durumda kendilerini özelleştirme, işsizleştirme, zamlar ve zulüm bekleyen emekçilerin, bunlara ve sigortasızlaştırmaya, esnek çalışma vb. yöntemlerle giderek yoğunlaşan emek sömürüsüne karşı gaspedilen hakların tanınması için, halkın egemenliği üzerinde hiç bir iktidar odağına yer olmayan, iktidarın her kademede örgütlü halkın elinde bulunduğu, seçenlerin, sıradan işçiden daha fazla ücret almayan yöneticileri geri alma hakkına sahip olduğu, tüm siyasal özgürlüklerin tanındığı demokratik bir devlet için örgütlenip mücadele etmesi; alternatif budur.

İHD ve TMMOB gibi kitle örgütlerinin yanı sıra KESK ve DİSK gibi sendikal örgütlerin yöneticileri de muhtıra ile birlikte gerçekten tehdit altında olanların siyasal islamın taraftarlarından çok işçi ve emekçiler olduğuna inanıyorlar. Ve doğal olarak ortak bir mücadele çağrısı yapıyorlar.

İHD Genel Başkanı Akın Birdal:

Sivil olanlar yan yana gelmeli

1- Uzunca bir süredir toplumda değerler çatışması yaşanmaktadır. Değerler çatışmasının bir tarafında baskıcı otoriter sistemi muhafaza etmeye çalışan asker-sivil bürokratlar, bazı siyasal partiler ve kimi toplum kesimleri bulunmaktadır. Diğer tarafta ise insan hakları ve demokrasiyi inanç özgürlüğünden ibaret sayan ve kendisi için, belirli bir inanç kesimi için isteyen ve bununla sınırlı anlayışa sahip olan bir kesim bulunmaktadır.

İHD, tam demokrasi istemektedir. Demokrasiyi 1993 Dünya Viyana Konferans Belgesi'nin 8. maddesinde tanımladığı biçimde kavramaktadır. Buna göre, halk iradesinin üstünlüğü tartışılamaz. Halk iradesinin ortaya çıkması için, halkın iradesinin özgürce ortaya çıkmasının önündeki engeller ortadan kalkmalıdır. Bu ise tüm halka, ifade ve örgütlenme özgürlüğü tanımaktan geçer. Halk, yaşamının tüm yönlerine tam katılamıyorsa orada demokrasiden söz etmek olanaklı değildir. Demokrasilerde MGK gibi, halkın seçtiklerinin karşısında üstün konumda olan kurumlara yer yoktur. MGK anayasal bir kurum olmaktan çıkarılmalıdır.

Türkiye'nin asal sorunu, insan hakları ve demokrasi sorunudur. İnsan hakları ve demokrasi sorununu çözecek güç, MGK gibi kurumlar değil, demokratik kamuoyudur, yani halkın kendisidir.

Türkiye'nin gündemine otoriter bir tarzda müdahale edilmiştir. Bugün gündem devlet içindeki gizli devletin ve hukuk dışı örgütlenmelerin açığa çıkarılması olmalıdır. Türkiye halkının insan hakları ve demokrasi sorunu varken, toplumun büyük kesiminin yoksulluk, işsizlik sorunu varken, her gün halkımızın çocukları savaşta yaşamını yitirirken, üç milyon Kürt yurttaşımız yaşadığı topraklardan sürülmüşken, üç bin köy boşaltılmışken ve bu insanların sorunları çözüm beklerken, düşünceleri nedeniyle her gün Türkiye'nin düşünen insanları cezaevlerine konurken, salt baskı rejimini sürdürmek için hayali düşmanlıklar ve krizler yaratmak ancak otoriter bir düşüncenin ürünü olabilirdi ki, bugün olan da budur.

2- Hayır, bu taleplerden dolayı 28 Şubat'a gelinmedi. Siyasallaşan İslam ile gerçekte siyasi iktidarı elinde tutan Genelkurmay arasındaki çatışma sonucunda bu noktaya gelindi.

3- Bu koşullar altında durulması gereken yer demokrasiyi yerleştiren, insan haklarını temel alan ve hukukun üstünlüğünü hedefleyen bir yer olmalıdır. Bunun için ise, adı "sivil" olan değil, vicdanı ve düşünceleri özgür ve sivil olan kurum ve kuruluşların yanyana gelmesi gerekir. Bizim önerimiz ve çağrımız budur.

KESK Genel Başkanı Siyami Erdem:

Ezilecek olan yine emekçiler

MGK'nin 28 Şubat toplantısından sonra yayınlanan bildiri açık bir muhtıradır. Bu muhtıra bir kez daha göstermiştir ki, MGK bir danışma ve hükümete tavsiyede bulunan bir organ değil, meclisin ve hükümetin üzerinde bir karar organıdır. Tavsiye adıyla dikte ettirilenler siyasal erkin kimde olduğunu açık olarak göstermiştir. 'Tavsiyelerin uygulanmaması sözkonusu olursa, hükümetin istifa etmesi gerektiği' belirlemesi MGK kararlarının hiç de tavsiye olmadığını göstermektedir.

12 Mart'ta verilen muhtıranın benzeri bugün de verilmektedir. Muhtıranın dikkate alınmaması

durumunda yapılabileceklerin ipucu 'yaptırım' kelimesi ile verilmiştir.

2 - Refah Partisi'nin kimi taleplerini 'demokratik talepler' olarak görmek mümkün değildir. Bu talepler siyasal islamın birer simgesi durumuna gelmiştir. Ve bu taleplerdeki her kazanım onlar için siyasal islamın kazanımı olacaktır. Bugün tepkilerin kendilerine yöneldiği durumda MGK'nin antidemokratik davranışlarına tepki gösterenler bugüne kadar ki uygulamalarda sessiz kalmışlardır. Bu da göstermektedir ki, Refah Partisi'nin demokrasi söylemi ve savunusu sahtedir.

Susurluk sonrası ortaya çıkan ilişkilerden sonra devletin bugünkü yapılanmasına olan tepkinin geçici bir tepki olmadığı ve artarak sürdüğü gözönüne alındığında, egemenlerin bundan duydukları rahatsızlığı bir biçimde etkisiz kılmaya yönelmeleri kaçınılmazdır.

Ülkemizde onbeş yıldır süren savaşla milyonlarca işsiz ve çaresiz insan yaratan demokrasisiz laik rejim kitlelerin siyasal islama yönelmesini sağlayacak ortamı yaratmıştır... Şimdi istenilen, ya milli mutabakat hükümeti, ya da darbedir.

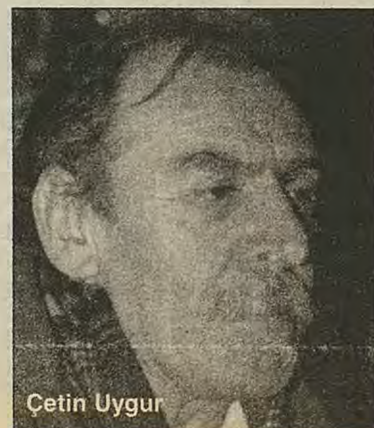
3 - Bugün siyasal islamın yükselişi gerekçe gösterilerek darbeye zemin hazırlanmakta, halkın siyasal islamın yükselişinden duyduğu kaygı ile darbe meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Oysa siyasal islamı geliştiren ve güçlendiren kendileridir. Bugünkü rahatsızlıkları kendi denetimlerini aşmış olmasından, kendilerini de tehdit eder duruma gelmesindendir. Emekçiler bu bakımdan uyanık olmak durumundadırlar. Siyasal islamdan duyulan kaygı, darbe istemlerine karşı sessiz kalınması şekline bürünebilir. Oysa emekçiler bilmelidir ki, her ne gerekçe ile yapılırsa yapılsın,darbelerin asıl hedefi emekçilerdir ve asker postalları altında ezilecek olan emekçilerdir. Emekçiler, 'ne darbe ne şeriat, demokratik devlet' talebini öne çıkarmalıdır.

Bu bakımdan tüm emek güçleri uyanıklıklarını arttırmalı ve siyasal islamın da kendileri tarafından geriletileceğini bilmelidir. Toplumsal muhalefet güçleri öncelikle bu yanılsamanın etkisini bertaraf etmelidir... Siyasal islama karşı darbeleri değil, demokrasiyi savunmalıdırlar. Çözüm darbelerde değil demokrasidedir. Bizim talebimiz şeriatın da, darbelerin de yok edileceği ekonomik ve siyasal alanda evrensel insan hak ve özgürlükleriyle donatılmış hukuk devletinin gerçekleşmesidir.

DİSK Yönetim Kurulu Üyesi Çetin Uygur:

MGK kararları muhtıradan da ötedir

1- MGK toplantısına askerlerin sunduğu ve sonuçta "MGK kararları" adıyla anılan kararlar muhtıradan ötedir. Askerler MGK kararlarıyla Refahyol iktidarının geri çekileceğini beklememektedirler. İktidarın 'kararları görüyor ve önerileri hayata geçiriyorum' demiş olsa bile askerlerin geri adım atmalarını beklemek saflık olur. 12 Mart ve 12 Eylül'ün uygulayıcılarının toplumda yükselen muhalefetin ve bu muhalefetin emek eksenli gelişmesinin önünü kesmek için yüceltiği milliyetçi ve dinci akımlar şimdi kendini boğmaya yönelmiştir. Sistemin bu krizden çıkış için en büyük gücü konumundaki basın, görevini yerine getirmektedir. TÜSİAD raporu sistemin demokratikleşmesiyle krizi aşabileceğini ilan etmekte, ancak bunun için kaçınılmaz biçimde nihai gücü olan askeri konuşturmaktadır. Bu da kaçınılmaz olarak zihinlerde 12 Mart'ı çağrıştırmaktadır.

2- Refah Partisi'nin bu talepleri ikili amaç taşımaktadır. Bir yanıyla hızla yükselen, bir yanıyla "laik güçler" ile diğer yanıyla demokrasiden yana güçlerin tavrından dolayı tabanını tutmaya çalışmaktadır. Doğaldır ki, siyasi islamın temel motifleri kullanılarak gücün dağılması, kaçması engellenerek muhtemel bir seçimde yeniden güçlü bir çıkış için tabanın dağılmaması isteniyor. Dolayısıyla moda haline gelen "her şeyin demokratik talep ve demokrasi" torbasına doldurulması türünde bir değerlendirmeye uğratamayız...

3- 28 Şubat'la birlikte toplumun demokrasiden yana olanlar ve olmayanlar ayrımına dikkat etmek zorunluluğu vardır. Toplumun laik-antilaik ayrıma uğratılması konusunda yanlışı olanlar aynı anda toplumu askeri darbe-sivil darbe biçimindeki çözümle karşı karşıya getirmektedirler. Ki, bu karşı karşıya geliş, halkın demokrasiden yana tüm örgütlü, örgütsüz güçlerin dışlanarak sistemin kendi çıkarları doğrultusunda bir çözüm hedeflenmesi amaçlanmaktadır.

İşte bu noktada demokrasiden yana tüm kişi ve grupların, dernek ve sendikaların, demokratik kitle örgütü ve meslek örgütlerinin ve de siyasi parti, siyasi düşünce ya da yoğunlukların, yeni bir platform yaratması zorunluluktur. Demokrasi talebiyle biraraya gelen, kısa, orta ve uzun vade programları elinin tersiyle iterek somut sorunlar ve çözümleri için hareket eden bir platform yaratılmalıdır. Bu platform, bugün halkın yüzde 70'ini bulan kesiminin sistemden, siyasi partilerden güvenini çektiği ve parlamentonun sorunlarını çözemediğini açıkladığı noktada, halkın taleplerini duyuran ve sorunlarına çözüm üreten bir meclis olmalıdır. Bu meclis halkı darbe ve şeriat arasına sıkışmaktan çıkaracaktır. Ardında Amerika'nın desteğini ilan eden ve "yüzde kaçsınız, konuşma hakkınız yok" diyen iktidarın başının islami faşizmi sergileyen tavrına karşı durabilecek tek alternatif yeni bir platformdur, muhalefet meclisidir, sol bloktur, demokrasi platformudur... Adı önemli değil, bu sürece, bugüne müdahale edecek ve sosyalistlerin, devrimcilerin, demokratların, yurtseverlerin tek çıkışıdır...

TMMOB Başkanı Yavuz Önen:

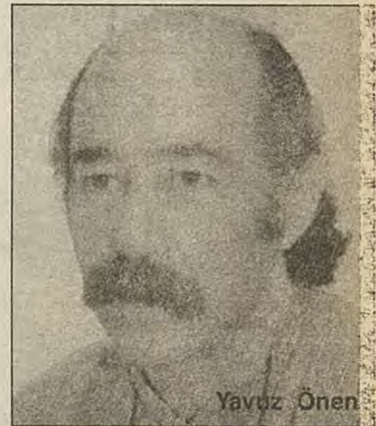
Siyasal İslamın sınırlanması gerekti

1- İlk kez 1961 Anayasası'nda yer alan ve 1982 Anayasası'nda da anayasal konum verilen MGK'yi demokratik rejimle bağdaştırmak mümkün değildir. Aldığı kararların tavsiye niteliğinde olduğunun vurgulanmasına karşın, pratikte bugüne kadar aldığı bütün kararlar talimat biçiminde olmuş ve hem hükümetler hem de parlamento bu kararlara aynen uymuş, gereğini yapmıştır. MGK, hukuken olmasa da fiilen hükümetin ve parlamentonun üzerinde bir organ konumundadır.

28 Şubat toplantısını ise MGK'nin olağanüstü bir toplantısı olarak değerlendirmek gerekiyor. Toplantı sonunda açıklanan bildiri RP'yi, hükümeti ve parlamentoyu hedef alan bir muhtıra özelliği taşımaktadır. Eğer bir benzetme yapmak gerekirse, biçimsel farklılıklar bulunmakla birlikte 12 Mart'a benzer bir muhtıra ile karşı karşıya olduğumuz söylenebilir.

2- Türban, cami, karayoluyla hac, kurban derilerinin serbestçe toplanması taleplerinin bireyler tarafından dile getirilmesini demokratik talepler olarak değerlendirebiliriz. Ancak, gerçek bir demokrasi talebi olmadığını bildiğimiz ve gözlediğimiz (İller İdaresi Yasası, eleştirdiği MGK'ye Kriz Yönetmeliği ile tüm yetkileri tanıması, demokratik kuruluşlara karşı baskı yasaları hazırlığına girmesi, yerel yönetimlerde ve merkezi yönetimlerde uyguladığı partizanlık ve kadro çalışmaları, Süleyman Mercümek ve Bekir Darçın olayları v.b. gibi) RP'nin, bu talepleri dile getirmesi gerçekte siyasal islamın hem meşruiyet hem de egemenlik alanlarını geliştirme, genişletme ve rant elde etme amacına dayanmaktadır.

28 Şubat'a gelinmesinde kısmen bu gibi talepler ve sorunlar etkili olmuştur. Ancak, gerçek nedenler bunlar değildir. Çünkü, siyasal İslamın güçlenmesine en büyük katkıyı 12 Eylül rejiimiyle

ve onu kurumsallaştıran 1982 Anayasası'yla, muhtırayı hazırlayan çevreler yapmıştır. O halde muhtıranın gerçek nedenleri neye dayanıyor? Güçlenen islamcı sermaye, diğer sermaye kesimlerini rahatsız etmekte ve yeni düzenlemeler bu kesimlerce talep edilmektedir. Uluslararası konjonktür siyasal islamın bölgedeki etkisinin sınırlanmasını zorunlu hale getirmiştir. Diğer yandan, halkın önemli bir kesiminin de siyasal islamın meşruiyet ve egemenlik alanını genişletmesine tepkisi yoğunlaşmaktaydı, bunların da dengelenmesi gereği ortaya çıkmıştır.

3- 28 Şubat'la birlikte yeni bir sürece girildiği son derece açıktır. Bu koşullarda demokratik güçlere düşen görev, toplumun siyasal islam, şeriat ya da darbe ikileminden birisine zorlanmasına izin vermemesidir. Her iki yaklaşımın da topluma bir şey veremeyeceği yaşananlarca ispatlanmıştır. Yapılması gereken demokrasiden, özgürlükten, barıştan yana olan güçlerin asgari müştereklerde biraraya gelerek bir demokratik güçler birliğini, demokratik dayanışma cephesini yaratması ve toplumsal gelişmeye katkı koymasıdır.

Başkan Sali Berişa isyancılarla uzlaşmak için 48 saatlik ateşkes ilan etti

Arnavutluk'ta silahlı ayaklanma

Tiran -Arnavutluk'un güneyi ''halk isyancıları''nın kontrolüne geçerken Devlet Başkanı Sali Berişa muhalefetteki Sosyalist Parti ile görüşerek Cuma sabahı başlayacak olan 48 saatlik ateş kes süresi içinde silahlarını teslim etmeleri halinde isyancılar için af ilan edeceğini duyurdu.

Sosyalist parti lideri Neritan Ceka'nın görüşmelerin siyasal çözüm kapısını açtığını söylemesine karşın partinin isyancılar üzerinde etkili olup olamayacağı henüz bilinmiyor.

Berişa Perşembe gününe kadar ayaklanmalardan sorumlu tuttuğu Sosyalist Parti yöneticileriyle görüşmeyi kabul ederek ülkeyi parlamentodaki Demokrat Parti çoğunluğuna dayanarak yönetme iddiasından da vaz geçmiş oldu.

Sali Berişa'nın askeri faaliyeti durdurma sözüne karşın ordu birlikleri, başta Saranda, Vlore, Tepelene, Gjirokastra, Delvine ve Fier olmak üzere isyancıların denetimine geçmiş olan güneydeki altı kent çevresinde yığınak yapmayı sürdürürken isyancılar da kentleri tahkim ederek sevkiyatı önlemek amacıyla stratejik köprüleri havaya uçurmaya başladı.

Tiran ve ülkenin öteki kentlerinde gece sokağa çıkma yasağı sürmekle birlikte başkent Tiran'da Perşembe günü yapılan gösterilere katılan 5 bin kişi ''Saranda, Saranda'' sloganları atarak askeri harekatın durdurulmasını istedi. ýsyancılar Baltık Denizi kıyısındaki donanma üslerinde de denetimi ele aldılar ve işgal ettikleri torpidolarla devriye gezmeye başladılar.

Ayaklanmaların başladığı Pazar gününden bu yana isyancılarla ordu birlikleri arasındaki çatışmalarda şimdiye kadar Vlore'de 9 kişi hayatını kaybetti 14 kişi de yaralanarak hastaneye kaldırıldı.

İki aydır süregiden ''banker''lere karşı protestolar, hafta sonunda güney kentlerinde ayaklanmaya dönüşmüş, halkın ordu ve polis cephaneliklerini basarak silahlara el koyması ve kentlerin denetimini ele alması üzerine Arnavutluk Başkanı Sali Berişa sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan etmişti. Arnavutluk'un nispeten daha varlıklı olan güney kesiminin kuzeye oranla bankerlere daha çok yatırım yapmış olması, isyanın güneyde daha yaygın ve şiddetli gelişmesine yol açıyor. Muhalefet, hükümetin banker iflaslarına karşı yalnızca kayıtsız kalmadığı aynı zamanda çöküntüden hükümet yanlılarının kazançlı çıktığı kanısında.

Büyük çoğunluğu gençlerden oluşan isyancılar, ''Ya vatan, ya ölüm,'' sloganları atarak sürekli havaya ateş ediyor, öte yandan ele geçirdikleri kentlerde asayişi sağlamak için komiteler oluşturuyorlar. Ordu birlikleri, isyanın öncüsü Vlore ile Saranda ve Gjrokastra çevresine tanklarla yığınak yapıyor. Saranda kentinde ordudan üç tankıele geçiren isyancılar da kentin giriş ve çıkışlarını kontrol altında tutmaya devam ediyor. İsyancıların elinde çok sayıda uçaksavar da bulunuyor.

AGİT özel temsilcisi eski Avusturya Başbakanı Franz Vranitsky isyanın ''barışçı'' yoldan çözümü için temaslarda bulunmak üzere Tiran'ı ziyarete hazırlanırken, Avrupa Birliği adına da Hollanda Dışişleri Bakanı Hans van Mierlo

Başkan Sali Berişa ýtalya Dışişleri Bakanı Lamberto Dini'ye isyancı kentlere saldırmak niyetinde olmadıklarını, kentleri kuşattıktan sonra isyancılarla görüşme yolları arayacaklarını duyurdu.

Silah depolarını basan Saranda halkı Adriyatik kıyısındaki hücumbotları da ele geçirdi

Geçtiğimiz Cumartesi Aleksander Meksi hükümetini görevden alan Sali Berişa ayaklanmaların başlamasının ertesi günü demokratik Parti'nin çoğunlukta olduğu parlamento tarafından beş yıllık bir dönem için ikinci kez başkan seçilmişti.

Muhalifleri Berişa'yı 1992'de Başkan seçildikten sonra "komünizmin" dirilmesi tehdidiyle toplumu eski Komünist Partisi'nin devamı olan "Sosyalist Parti" ile kendi "Demokratik Partisi" arasında seçim yapmaya zorlamak ve muhaliflete karşı "cadı avı" yürütmekle suçluyor.

Muhalefete göre Batı Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri de bölgesel istikrar adına Sali Berişa'nın "kabul edilebilir" diktatörlüğüne göz yumuyor.

Batı'nın Kosova ve Sırbisten Arnavutları üzerinde nüfuz sahibi olduğu varsayımıyla bölgesil istikrar adına kendisine sunuğu desteği içerideki iktidarını pekiştirmek için kullanan Sali Berişa bu yanılsamadan ekonomik programlarını uygulmak için de yararlandı. İktidarda kalmasının pidamit yatırım zincirinin biricik garantisi olduğu tehdidiyle Ekim 1995 seçimlerine giden Berişa'ya oy verenler onu yatırımlarının güvencesi olarak görüyor, iflas halinde Batı'nın gözdesi olan başkana kefil olacağını sanıyorlardı.

Bankerler battı. Batı yardıma gelmedi. Varını yoğunu satıp savarak hayatlarının bütün emeğini kaybeden Arnavutlar'a ayaklanmadan başka sığınak kalmadı.

Bir hafta içinde çatışmalarda 200 kişi hayatını kaybetti

Tamil Kaplanları direniyor

Colombo - Tamiller'in bağımsızlığı için savaşan Tamil Kaplanları gerillaları Perşembe günü şafak sökerken Sri Lanka ordusuna yöneltti̇kleri saldırılarda 49 askeri öldürürken kendileri de 160 kayıp verdiler.

Askeri yetkililerin verdiği bilgilere göre gerillalar aynı zamanlarda Batticaloa'daki bir askeri karargaha ve Trincomalee'deki bir hava üssüne saldırılar ve bir nakliye uçağını havaya uçurdular.

Tamil Kaplanları'nın Londra'daki bir sözcüsüyse ''denildiği kadar kayıpın söz konusu olmadığı''nı söyleyerek hükümetin kendi kayıplarını olduğundan az gerillalarınkini olduğundan fazla göstermesinin adet olduğunu hatırlattı.

Geçtiğimiz yıl gerillalar kuzeybatı kıyısındaki önemli bir üsse yaptığı baskında 1.000'e yakın askeri öldürmüş ya da esir almıştı. ýsyancılar Elephant Pass'ta da Jaffna'nın kuzeyindeki bir askeri üsse yaptıları baskında 223 askeri öldürmüş ve 140 kayıp vermişlerdi.

Diplomatlar ve gözlemciler Sri Lanka ordusunun Tamil gerillalrıyla görüşmeye oturmadan önce askeri yenilgiye uğratma stratejisinde ısrar edeceği görüşünde birleşiyor.

Sri Lanka birlikleri 22 Şubat'ta 'Edi Bala' adı verilen harekatla Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları'nın kontrolü altındaki bölgede yer alan hükümetin elindeki iki kenti birleştiren kara yolunu ele geçirmeyi başarmışlardı.

Tamil Kaplanları, çoğunluğu Hintli Sinhalizler'den oluşan Sri Lanka adasında azınlıkta kalan Tamil halkının bağımsızlığı için savaşıyor.

Ordu yetkilileri Mannar-Vavunya kara yolunun ele geçirilmesiyle birlikte 12 bin kilometrekareleik sulak prinç tarlalarının denetim altına alındığını söylüyor.

Hükümet bölgelere geniş yürütme ve yasama yetkisi tanıyan bir barış planı öne sürüyor. Bu plan uyarıca Tamiller'in yaşadığı bölgeler de özerklik kazanmış olacak. Hükümet ayrıca Sri Lanka'yı adını değiştirmeden bir federasyon haline getirmeyi öneriyor. Bu plan son değişiklikler için bir parlamento komisyonunda görüşülüyor.

Başkan Chandrika Kumaratunga hükümeti Tamiller'e geniş özerklik sağlama önerisiyle Tamil halkını yanına çekmeyi ve Kaplanların tam bağımsızlık önerisini zayıflatmayı askeri baskı yoluyla da gerillaları zayıflatarak görgşme masasına oturtmatı amaçlıyor.

Hükümet bu stratejiyi Nisan 1995'de 100 gün süren ateş kesin Tamillerce bozzulmasından sonra benimsedi.

Savaşta resmi açıklamalara göre bugüne kadar 50 bin insan hayatını kaybetti. Tamiller bu sayının daha yüksek olduğunu ileri sürüyor.

Colombo'dan bir askeri yorumcu ''Kaplanlar yenilmiş bir güç izlenimi vermiyor,'' diyor. ''Tam hükümet onları yenmeye başladığını sanırken, ağır bir darbe indirerek hükümete yanlış düşündüğünü gösteriyorlar.' **(IPS)**

Çin yönetimi Uygurlar'a "Yurtseverlik dersleri" veriyor

Özümseme dersleri

Çin Yurtseverliği Japon Emperyalizmine karşı bütün Çin'i birleştirmişti. Oysa bugün azınlıkların tepkisini çekiyor.

Pekin- Çin yönetimi geçtiğimiz hafta Deng Şiaobing'in külleri okyanusa serpilirken "bağımsızlık" yanlısı Uygurlar'ın patlattığı bombalarla sarsılan Sincan'da karışıklıklardan kuran kurslarında üslenen islamcıları sorumlu tutuyor.

Beycin yönetimi ülkede "ulusal birlik"i pekiştirmek amacıyla Uygur Özerk Bölgesi'ndeki okullarda özel "yurtseverlik dersleri" uygulamaya başladı. Yarı-resmi Halkın Günlüğü gazetesine bir demeç veren Başbakan yardımcısı Li Lanking "Sincan'da etnik birliğin geliştirilmesi ve toplumsal istikrarın korunması" gerektiğini söyledi.

Sincan'da Kazakistan sınırına yakın Yining kasabasında a patlak veren ayaklanmalar sırasında sürgündeki Uygur liderlerine göre 90 kişi Çin yönetimine göre de 10 kişi hayatlarını kaybetmişti.

Yurtseverlik dersleri

Komünist Parti yetkililerinden Zang Yuliyang, geçtiğimiz hafta verdiği bir demeçte "yurtseverlik dersleri"nin başlayacağını bildirmiş ve "Sincan'a yurtseverlik bilinci aşılamanın gerekli olduğu"nu söylemişti.

Beycin yönetimi geçen yıl da benzer bir temizliğe girişerek 19 "izinsiz" kuran kursunu kapatmış, "eğitim kurumlarının işlerine karışmak"la suçladıkları "yabancılar"ı tutuklamışlardı.

Yetkililer, izinsiz kurs ve medreselerin dinsel doğmaları öğretmekten başka birşeyle uğraşmadıklarını hatta silahlı eğitim vermeye giriştiklerini söylüyor. Buralarda yakalananlar, sürgündeki Uygur liderlerine göre, eğitim kamplarına gönderiliyor.

Ancak gözlemcilere göre, Çin'de yürürlükte olan laik eğitim düzeni kültürel farklılıkları gözönüne almayan katı bir ulusal müfredata dayanıyor ve çocuklarına kendi kültürlerini vermek isteyen aileler için yasadışı kuran kursları dışında bir seçenek bırakmıyor. Bu aileler kuran kurslarını dinsel okullar olmaktan çok, etnik kimnliğin kazanıldığı alternatif eğitim kurumları olarak görüyor.

Hawaii'deki Doğu-Batı Enstitüsü'nde görevli Çin azınlıkları uzmanı Dru Gladney'e göre resmi müfredat Uygurlar da içinde olmak üzere bütün azınlıklara tepeden bakan bir anlayışı yansıtıyor.

Eğitim uzmanlraına göre Çin Müslümanları arasında okuma yazma oranlarındaki düşüklüğün kaynağında da resmi eğitimin azınlıklar için çekici olmayışı yatıyor.ıtyor.

Aslında Çinli yetkiler de durumun farkında olduklarından geçmişte okuma yazma seferberliği için kuran kurslarıyla işbirliği olanakları aramışlar ama bu kursların aynı zamanda milliyetçilik yıuvası haline gelmesi üzerine uygulamayı askıya almak zorunda kalmışlardı.

Çin'deki uygulamaya göre her caminin imam olmak üzere iki çğrenci yetiçtirme hakkı olmasına krşın kimi camilerde bu sayı 100'ü aşabiliyor.

Yasalara göre ayrıca, dinsel eğitime ancak dokuz yıllık temel eğitim sonrasında izin verilmesine karşın bu kural genellikle kağıt üzerinde kalıyor.

Kızlar okulsuz

Geçen yıl yapılan baskınlarda bu okulların da kapatılması sonrasında çocukların bir bölümü, özellikle kız çocukları karma çğretim yapılan okullara ailelerince gönderilmediklerinden eğitim olnağından bütünüyle yoksun kaldı.

Çin yetkililerinin denetiminden geçmeyen İslami yayınlara ve Uygur dilindeki popüler tarih kasetlerine izin verilmemesi de, söylencelerin yaygınlaşmasına yol açıyor. Eğitim uzmanlarına göre, yasaklamalara karşın İslami eğitim sürüyor.

Çünkü Çin'de toplumsal sıkıntılar dolayısıyla dinsel muhafazakarlık genel olarak yükseliş halinde.

Bağdat hala petrol karşılığı gıda bekliyor

Irak'ta her ay 7000 çocuk ölüyor

Körfez Savaşı günlerinin coşkusu yerini bezginliğe bırakıyor.

Londra - Irak'a BM yaptırımlarının geçici olarak askıya alınmasının üzerinden iki buçuk ay geçmiş olmasına karşın henüz Bağdad'a petrol karşılığı gıda anlaşması uyarınca sevkiyat başlamış değil.

İlk partinin Nisan'dan önce ülkeye ulaşması beklenmiyor. BM yetkililerinin bir bölüm gıda maddesinin yüklemesinin yapıldığını söylemelerine karşın bunlar da henüz yola çıkmadı.

BM yaptırım komitesi bugüne kadar 2 milyar dolarlık yardım paketinden yalnızca 150 milyon dolarlık 11 yardım teslimatı anlaşmasını onayladı. Oysa Irak 180 ile 190 anlaşma gerçekleştirmeyi planlıyordu.

İşin acıklı yanı 20 milyon Iraklı'nın bu yardıma ne kadar gereksinimi olduğunu en iyi bilecek durumdaki kişilerin BM yetkilileri olması.

BM'ye bağlı aralarında WHO, FAO ve UNICEF'in de olduğu bütün kuruluşlar, yaptırımların yürürlükte olduğu yıllar boyunca salgın hastalıkların, açlık ve ölümün Irak'ı kasıp kavurmakta olduğunu raporlarında açıkça belirtmişlerdi.

WHO Başkanı Hiroshi Makajima Irak'a yakınlarda yaptığı ziyaretten sonra ülkedeki sağlık ve içme suyu sistemlerinin kara bir tablo oluşturduğunu açıkça belirtmişti.

Makajima raporunda hükümete ait ilaç depolarının tamamen boşaldığı, sargı bezi ve şırınga bile bulunamadığı ve temiz su bulunmayışının tifo salgını tehlikesi doğurduğunu aöıköa belirtmişti. Sıtma, salgını da başgöstermek üzereydi.

Irak, gıda kıtlığı yüzünden de yarı aç yarı tok yaşıyor. Her ay beş yaşın altında 7 bin çocuk hayatını kaybediyor. Ne var ki, Irak hükümetine BM'ce sağlanan kaynaklar durumun hızla düzelmesine olanak tanımayacak kadar kısıtlı.

BM Güvenlik Konseyi'nin 986 Nolu kararına göre Irak'ın altı aylık bir süre boyunca satacağı 2 milyar dolarlık petrol ge lirinin üçte biri Irak'ın Kuveyt'i işgali sıra sında zarara uğrayanlara tazminat olarak ödenecek. Geri kalanıyla de gıda ve ilaç alımı yaplıcak.

Ancak zarara uğradıklarını söyleyenleri başında gelen Kuveyt hükümeti Irak'tan c milyralarca dolar tazminat talep ediyor. Irak on yıllar boyu tazminat ödemeye devam edecek. Yıllık geliri, Körfez savaşı öncesinde 12 milyar dolar olan Irak şimdi bunun içte biriyle yetinmek zorunda ve ancak yaptırımların bütünüyle kaldırılması halinde içine düştüğü bataklıktan kurtuabilecek.

BM Güvenlik Konseyi'nin 687 sayılı ka rarına göre yaptırımlların kaldırılması Irak'ın elinde bulunan biyolojik, kimyasal ve nükleer silahların yanısıra 150 kilomet reden uzun menzilli balistk füzelerin imha sına ve bunlarla ilgili her tür araştırma ve tasarım faaliyetlerine son verilmesi şartına bağlı.

Irak şu ana kadar yalnızca nükleer silah ların tasfiyesi konusunda BM'i tatmin ede bilmiş durumda diğer alanlarda kuşkular sürüyor.

BM araştırma komisyonu başkanı Rolf Ekeus'a göre Irak menzili 1.500 kilometre yi aşan 16 balistik füzeyi de BM'dan sakladı.

Irak ise bu suçlamaları şiddetle reddediyor ve yaptırımların kaldırılmasını istiyor. Iraklılar'ın Körfez Savaşı öncesi günlerine dönmeleri şansı bu koşullar alatında pek az görünüyor.

Arjantin hükümeti cunta döneminde yakınları kaybedilenlere tazminat ödemeyi kabul etti.

1 Mayıs annelerine tazminat

Askeri diktatörlüğün yaptığı insan kıyımının Arjantin'e büyük zararlar verdiğine dikkati çeken kayıp yakınları, bu değerlerin tekrar yeşermesi için yıllar geçmesi gerektiğine inanıyor.

Buenos Aires- Arjantin 1970'li yıllarda askeri darbe sonrasında cezaevlerinde ölen ve gözaltında kaybolan binlerce insanın yaralarını sarmak için harekete geçti. Arjantin hükümeti gelecek aydan itibaren, 1976-1983 askeri diktatörlük döneminde mağdur olmuş yaklaşık 7 bin aileye tazminat ödemeye başlayacak.

Hükümet ilk olarak tazminat açan ailelerin taleplerini karşılacak. Bu arada 2000 yılına kadar yapılan tazminat başvuruları da değerlendirilecek. >lk ödemeler mart ayından itibaren yapılacak. Hükümetin kişi başına 220.000 dolarlık tazminat ödeyeceği bildiriliyor.

Kayıp ailelerinin tazminat konusunda kafaları karışık. Kayıp ailelerinin örgütlü olduğu bazı organizasyonlar paranın alınması gerektiğini söylerken, bazı aileler insan hayatı karşısında tazminat almanın "insan onurunu aşalayıcı bir tutum" olacağı iddia ediliyor.

Askeri darbe sonrasında yaşamları alt üst olan binlerce ailenin birbirinden trajik öyküleri arasında, 1976 yılında 51 yaşlarında olan Elsa Cesterheld'in hikayesi dikkat çekiyor. Elsa Cesterheld'in öykü yazarı eşi ve üniversitede okuyan 4 kızı askeri darbenin kurbanı olmuş. Askeri darbeden sonra Cesterheld birkaç ay içinde herşeyini kaybetmiş. daha önce herhangi bir suçtan hüküm giymemiş olan eşi tutuklanmış, bir yıla yakın bir süre Clandestine Cezaevinde kalmış ardından ortadan kaybolmuş. Daha sonra 4 kızı ve iki damadı kayıplara karışmış. Elsa iki torunu ile tek başına kalmış.

Bugün 72 yaşında olan Elsa tüm bu olanlara bir anlam veremediğini belirtirken, ailesinden birçok insanın askeri darbede yaşanan katliama kurban gittiğini hükümetin tazminat ödeme girişimine sıcak baktığını söylüyor.

Askeri darbe yüzünden eşini, çocuklarını, evini kaybeden Elsa, "eşimden doğan bütün yasal haklarım gasbedildi. Buna rağmen kendi imkanlarımla hayatta kalmayı başardım ve torunlarımı yetiştirebildim. Asla ülkemden kaçmayı düşünmedim. Bankada, sendikada ve film şirketlerinde çalıştım. ocuklarıma sağladığım bütün imkanları torunlarım için yaratmaya çalıştım" şeklinde konuşuyor. Ancak askeri diktatörlüğün açtığı yaraların sadece maddi tazminatla kapanabilmesi mümkün değil. Elsa'da ilk duyduğunda tazminat almayı reddetmiş ancak bunun hükümetin uygulamalarını protesto etmesini engellemeyecek bir durum yaratacağına ikna olunca tazminatı kabul etmeye karar vermiş.

Arjantin'den bir başka portre ise "plaza de mayo büyükanneleri"nin başkanı Estela Carloto Carloto'da bir kayıp yakını. 1976 yılında 5 aylık hamile kızı kayıplara karışmış bir daha da kendisinden haber alamamış Carloto.

Kayıp mücadelesinde başı her yerde kadınlar çekiyor.

Yaklaşık 10 yıl önce tazminat konusu gündeme geldiğinde oldukça sevindiklerini kaydeden Estela Carloto, gözaltında yakınları kaybolan ailelerin tazminat için başvuruda bulunabilme hakkı olduğunu, binlerce insanın gözaltında kaybolduğu Arjantin'de aileler için bu paranın önemini vurguluyor.

"Arjantin'de binlerce kişinin çocuğu ya da torunu gözaltında kaybolmuş durumda. Bu insanların eğitimleri yarım kalıyor, sağlıkları ve yaşamları olumsuz etkileniyor. BU tür bir tazminat mağdur olmuş bu insanların yaşamlarını normale döndürebilmeleri için önemli bir şans" şeklinde konuşan Carloto, maddi tazminatın Arjantin'de yaşanan bu uygulamaların üstünü örtemeyeceğini zararın sadece küçük bir bölümünün arşılanacağını dile getiriyor. Carloto, tazminat almak istemeyen aileleri ikna ederek bu parının devletten alınması geriktiğini, parının kamu hizmeti gören kuruluşlara ve insan hakları için mücadele eden derneklere bağışlanabileceğini belirtiyor.

Estela Carloto, kendisinin de bir kayıp yakını olduğunu ve kızının hayatı için asla fiyat biçemeyeceğini söylerken, "böyle bir şey bana teklif edildiğinde ilk tepkim sert olurdu ancak bu paranın alınması gerektiğine inanıyorum. Kayıp yakınlarının örgütlü olduğu sekiz kuruluş tazminat ödenmesne sıcak baktığını açıkladı. Sadece bir organizasyon bu tür bir ödemeyi kabul etmeyeceğini belirtti" diye konuşuyor.

"Plaza de mayo anneleri" başkanı Hebe de Bonafini, kayıp yakınlarının tazminatı kabul etmesinin, hükümetin "ailelere lütfu" olarak algılanabileceğini, böylece insan hakları ihlallerine devam eden Arjantin hükümeti'nin aklanma imkanı bulacağını dile getiriyor. Bonafini'ye göre '90'li yıllar boyunca insan hakları ihlallerini sürdüren askeri lierlerin daha önceki askeri rejimin yaralarını sarmak için atağa geçmesi inandırıcı değil.

Cartolo ise ailelere ödenecek maddi tazminatın hiçbir şekilde kayıpları unutturamayacağını bu olaylara karşı tepkilerin diri tutulabileceğini iddia ediyor. Carloto, sistematik olarak çocuk kaçırma olaylarına karıştıkları iddia edilen 5 askeri yetkilinin Aralık ayı başında mahkemeye çıkarıldığını Arjantin hükümeti'nin kasıtlı olarak delilleri yoketme nedeniyle suçun kanıtlanamadığını belirtirken, hükümete karşı dava açıldığını bu davanın kazanılması halinde bazı gerçeklerin gün ışığına çıkabileceğini kaydediyor. 50'den fazla çocuğun bu yolla kaçırıldığını ifade eden Carloto, "20 yıldır bu şekilde birçok çocuk kaçı rıldı, aileler madur oldu. Eğer bu davalar kazanılabilirse önemli bir kazanım sağlamış olacak" diyor.

Arjantin'li gazeteci ve yazar Haroldo Conti'nin eşi de askeri diktatörlüğün madurları arasında. Haroldo Conti 1976 yılında askerler tarafından evinden alınarak kaybedilmiş, aynı gün eşi Marta Conti'ye 5 saat boyunca işkence yapılmış, daha sonra Marta Conti üç aylık bebeğiyle birlikte Meksika'ya kaçmış. Arjantin'e dönmeden önce Küba, Meksika ve >sveç'te yaşayan Marta, çocuğuna bakabilmek için her türlü işte çalışmak zorunda kalmış.

Askeri diktatörlüğün el koyduğu evi geri alabilmek için 11 yıl hukuk savaşı veren Marta, sürgün yılları boyunca işkence sonucu böbreklerinde ve diğer organlarında meydana gelen hasarı tedavi ettirebilmek amacıyla 2 ameliyat geçirmiş. Marta'nın "Ernesto" ismini koyduğu oğlu şimdi 21 yaşında.

Marta Conti'nin de maddi tazminat konusunda kafası karışık, Marta: "ben Arjantin hükümeti'nden Haroldo7yu ve hayatımızı istiyorum. Eğer oğlum parayı kabul etmek isterse kararına saygı duyarım. kayıp yakınları maddi olarak çok zor zamanlar yaşadı. O yıllarda herşeyine kaybeden insanlar madur oldu. İş bulamadı, çocuklarının eğitimi yarım kaldı. Aynı şeyleri ben de yaşadım" diye konuşurken, Ernesto, zararlarını kimsenin karşılayamayacağını ancak babasının kendilerinin maddi sıkıntı çekmelerini istemeyeceğini bu nedenle parayı kabul edebileceklerini söylüyor.

Elsa Cesterheld, torununun her türlü nefretten uzak insan sevgisiyle dolu bir çocuk olarak yetiştiğini ama ülkenin bütün insanı değerlerini süpüren barbarlık konusunda bilinçli olduğunu belirtiyor. Cestenheld, kayıp yakınlarının hükümetin aklına 20 yıl sonra gelmesini eleştirirkken, askeri diktatörlüğün yaptığı insan kıyımının ülkeye büyük zararlar verdiğine ve değerlerin tekrar yeşermesi için yıllar geçmesi gerektiğine dikkat çekiyor.

Rekabet Kurulu: 'Ekonomide demokratikleşme'nin neresinde?

Rekabet Kurulu burjuva partileri arasında bir 'rekabete' yol açtı. DYP-SHP/CHP koalisyonundan sonra Rekabet Kurulu'na kimin sokulacağı kavgası RP-DYP koalisyonunda da sürdü ve 8 ayın sonunda 'bölüşüm' tamamlandı.

Berkay KIVANÇ

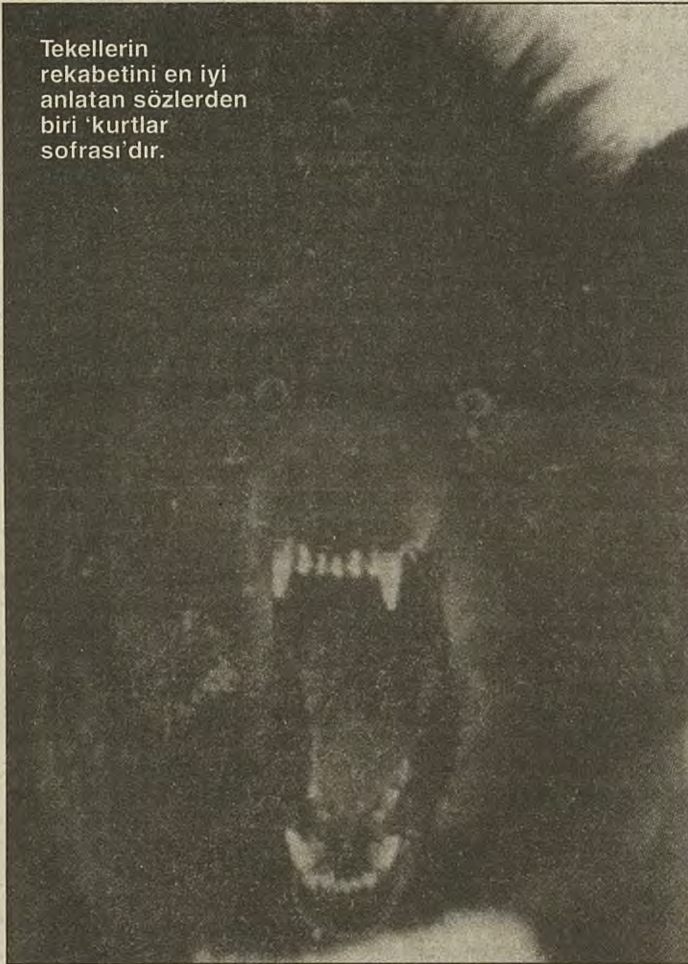
Ankara- Ekonomide Demokratikleşme söylemi, 1993'te DYP-SHP Koalisyon Hükümeti'nin Sanayi ve Ticaret Bakanı Tahir Köse tarafından ortaya atıldı. SHP, dört yıl süren koalisyon ortaklığı döneminde siyasal anlamda demokratikleşmeyi sağlamada pek başarılı olamadı. Ancak, ekonomide demokratikleşmenin sağlanması konsunda, biraz da Avrupa Birliği'de tam üyelik sürecinin dayatmasıyla, "aşama" kaydedildiği söylenebilir.

Ekonomide Demokratikleşme Paketi'nin en önemli ayağı hiç kuşkusuz Rekabet Yasası'ydı. Yasa, 13 Aralık 1994 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yasa'nın öngördüğü Rekabet Kurulu'nun oluşturulabilmesi ise ancak geçen hafta mümkün olabildi. Doğal olarak Yasa'nın yürürlüğe girdiği 1994 Aralık ayından bu yana geçen 26 ayda, düz enlemeler sadece kağıt üzerinde kaldı.

Yasa'yı hazırlatarak Meclis'e getiren dönemin Sanayi ve Ticaret Bakanı Tahir Köse'nin de ifade ettiği gibi, Rekabet Kurulu'nun oluşumundaki gecikme, büyük ölçüde bölüşüm kavgasından kaynaklandı. Bölüşüm kavgası iki türlü yaşandı. Birincisi DYP-SHP/CHP ve RP-DYP'den oluşan koalisyon ortakları arasında. Dönemin TOBB Başkanı, daha sonra da Sanayi Bakanı olan Yalım Erez'in, yakınlarını Kurul'a sokmaktaki ısrarı SHP ve daha sonra da CHP'nin engeline takıldı. Diğer taraftan SHP ve CHP'nin kendi içinde de Kurul'a kimin sokulacağı konusunda büyük çekişme yaşandı. Hikmet Çetin'e yakınlığıyla tanınan Halit Toraman'ın Kurul'a sokulmak istenmesine en çok karşı çıkanlar, Sanayi Bakanlığının bürokratları oldu. Dönemin Sanayi Bakanları Hasan Akyol ve Fuat Çay'da bürokratların kaygıları üzerine, yeterliliği olmayan Toraman gibi isimlerin kurul'a alınmaması konusunda Genel Başkanlarına direndiler.

Bölüşüm kavgası

Rekabet Kurulu'na kimin sokulacağının kavgası, RP-DYP koalisyonunda da sürdü ve sekiz ayın sonunda 'bölüşüm' tamamlandı. Yalım Erez, halasının eşi Necdet Karacehennem'i sonunda Kurul'a sokmayı başardı. RP de Bahattin Elçi, Aydın Emre gibi isimleri sokmayı başardı. Erez ayrıca, TOBB Yasası konusunda, TOBB Başkanı iken anlaşmazlığa düştüğü Sanayi Bakanlığı Müsteşarı Ersan Yavuz'un Kurul Başkanlığı'nı engelleme konusunda da dediğini yaptırdı. Sonuçta Kurul'a, Rekabet Yasası'ndan anlayan kişiler arasından Sanayi Bakanlığı adına sadece bir kişi girebildi: Rekabetin ve Tüketici Haklarının Korunması Genel Müdürü Salih Zeki Bengü.

Tekellerin rekabetini en iyi anlatan sözlerden biri 'kurtlar sofrası'dır.

Rekabet Kurulu'nun oluşumu için verilen kavgadan en kazançlı çıkan kuşkusuz her devrin adamı Aydın Ayaydın oldu. Ayaydın, üyelik şartlarını kaybedecek bir davranış içerisine girmediği taktirde, Kurul'un kendi içinden atacağı ikinci başkan ile birlikte altı yıl süreyle bu görevi sürdürecek. Kurul'un özerk olmasınedeniyle, üyelerin görevsüresidolmadan değiştirmeleri söz konusu olamayacak.

Neden önemli?

Rekabet Kurulu üyelerinin çoğunluğunu kimin belirleyeceğinin iki yönü vardı. Herşeyden önce Kurul geniş mali olanaklara sahip olacak. Sanayi Bakanlığı bütçesine konacak ödenek dışında Rekabet Kurumu'nun en önemli gelir kaynağı, Kurul tarafından verilecek para cezalarından kesilecek yüzde 25 oranında pay. Kurul'un verebileceği para cezalarını, ceza verilecek şirketin bir önceki mali yılda elde ettiği gayri safi hasılanın yüzde 10'una kadar ulaşabileceği dikkate alınırsa, Rekabet Kurulu'na akacak paraların boyutu bir miktar anlaşılabilir.

Rekabet Kurulu'nda üstünlüğü sağlamanın bundan daha önemli nedenleri var aslında. Her şeyden önce, Kurul Rekabet Yasası'nı tam olarak uyguladıkça, piyasada varlığı hissedilen ancak kanıtlanamayan, kanıtlanırsa da bir şey yapılamayan "belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleyici teşebbüslerarası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri", artık sözkonusu bile olamayacak. örneğin, iki medya grubu, piyasaya üçüncü bir grubun girmesini güçleştirmek amacıyla, birbirlerinden eleman transfer etmeme konusunda 'centilmenlik anlaşması' yaparken, bir değil beş kez düşünmek zorunda kalacak. Yaparsa da, bir önceki yıl gerçikleştirdiği gayri safi hasılanın yüzde 10'una kadar ceza ödemeyi göze alarak yapacak. Yasa tam olarak uygulanabilirse, ekmek fırınları, farklı fiyat uygulayan fırınlara baskı yapamayacak; otomotiv firmaları aynı anda ardı ardına zam yapamayacak, yaparsa bunun gerekçesini de açıklamak zorunda olacak; patronlar diledikleri gibi şirket birleştirme yoluna gidemeyecekler.

Rekabet Kurulu üyeleri

Prof. Dr. Aydın Ayaydın (Başkan- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı)
Bahattin Elçi (Üye- Başbakanlık)
M. Zeki Uzun (Üye- Başbakanlık)
Dr. Yavuz Ege (Üye- Dışişleri ve Başbakan Yardımcılığı- DPT)
Salih Zeki Bengi (Üye- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı)
Prof. Dr. Tamer Müftüoğlu (Üye- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı)
Aydın Emre (Üye- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı)
Sadık Kutlu (Üye- Üniversitelerarası Kurul)
Kemal Erol (Üye- Yargıtay)
İsmet Cantürk (Üye- Danıştay)
Necdet Karacehennem (Üye- TOBB)

Özelleştirmeler güçleşecek

Hepsinden önemlisi Rekabet Kurulu Yasa'yı tam olarak uyguladığı takdirde, Hükümet'i[n] büyük umut bağladığı bundan sonraki özelleştirmeler oldukça güçleşecek. Her biri kendi alanında tekel durumunda olan TÜPRAŞ'ın, PETKİM'in, TELEKOM'un, ERDEMİR'in, SEKA'nın, TEKEL'in özelleştirmesi en azından zama[n] alacak. Belki de Rekabet Kurul[u] söz konusu kuruluşların özelleştirilmesi sırasında her bi[r] için ayrı ayrı kriterler belirleme[k] zorunda kalacak. Mümtaz Soysal'ın KİGEM'i (Kamu İşletmeciliği Geliştirme Merke[zi] Vakfı) idare mahkemelerinin yanısıra artık sık sık Rekabet Kurulu'nun da kapısını aşındırabilir.

Rekabet Kurulu henüz kendisine bir yer aramakla meşgul. Bu yer büyük olasılıkl[a] Ankara'nın yeni parlayan merkezlerinden olan ve Tansu Çiller'in de konutunun bulunduğu Bilkent'teolaak. Yer sorununun halledilmesinden sonra Kurul bir dizi tebliğ ve yönetmelik yayınlayacak. Hang[i] sektörde, hangi tür şirket birleşmelerinin kasıtlanacağından, şirketler arasındaki hangi anlaşmanın bildirim zorunluluğu bulunduğuna kadar bir çok düzenleme çıkarılacak tebliğ v[e] yönetmeliklerle hükme bağlanacak. Daha önce yapılm[ış] şirketlerarası anlaşma ve kararl[ar] ise, Kurul'un oluşumunu ilan ettiği tarihten itibaren en geç 6 içerisinde bildirilmek zorunda olacak.

Rekabet Yasası'nı hazırlayan Tahir Köse, Kurul'un tam bir mahkeme gibi çalışmasının planlandığını söylüyor. Uygulamanın nasıl olacağını zaman gösterecek.

Sanayi ve Ticaret eski Bakanı, DSP İstanbul Milletvekili Tahir Köse:

"Partiler, Kurul'u aralarında bölüştü"

● *Rekabet Yasası'nı hazırlayan bakan olarak, Rekabet Kurulu'nun oluşumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?*

KÖSE: Rekabet Kurulu yasa tasarısını altı aylık bir çalışmadan sonra hazırladık. Ardından toplumun tüm kesimlerinde tartışmaya açtık. 19. dönemde de, TBMM'de ender görülen bir şekilde tüm partilerin ittifakıyla yasalaştı. Bugüne kadar atama yapılamamış olması ciddi bir eksikliktir. Geçen hafta yapılan atamada, koalisyonu oluşturan partilerin birbirleriyle bölüşümü de sözkonusu oldu. Rekabet Kurulu aslında işin tam uzmanlarından teşekkül etmeliydi. Siyasi partilerin, "ikisi ben üçünü sen atarsın" gibi bir yaklaşımı olmamalıydı. Bu rekabet Kurulu'nda ben bu eksikliği görüyorum. Bu konuda uzmanlaşmış çok iyi yetişmiş arkadaşlarımız, bilimadamları, bakanlığın içinde çok iyi yetişmiş adamlar vardı. Atamanın hakkaniyetli yapıldığı ve bu ilkenin arandığı kanaatinde değilim. Ama buna rağmen Kurul'un tarafsızlık ilkesi içerisinde görev yapacağını umuyorum.

● *Rekabet Yasası ve Rekabet Kurulu, sizin "Ekonomik demokratikleşme" olarak adlandırdığınız paketin en önemli ayağıydı. Bu kurul ile sermaye kesimi kontrol altında tutulabilecek mi?*

KöSE: Kontrol altında tutmak değil de rekabet ortamının tesis edilmesine yönelik bir yasa olarak görmek lazım. Rekabetin gerçekleşmesini sağlıyor bu yasa. Dolayısıyla, artniyeti olan birkaç istisna hariç, bundan özel sektörümüz de şikayetçi değil. Namuslu sanayici, dürüst sanayici bu Yasa'nın çıkmasından son derece memnun.

● *Rekaset Kurulu ile <irket birleşmeleri bundan sonra güçleşecek mi?*

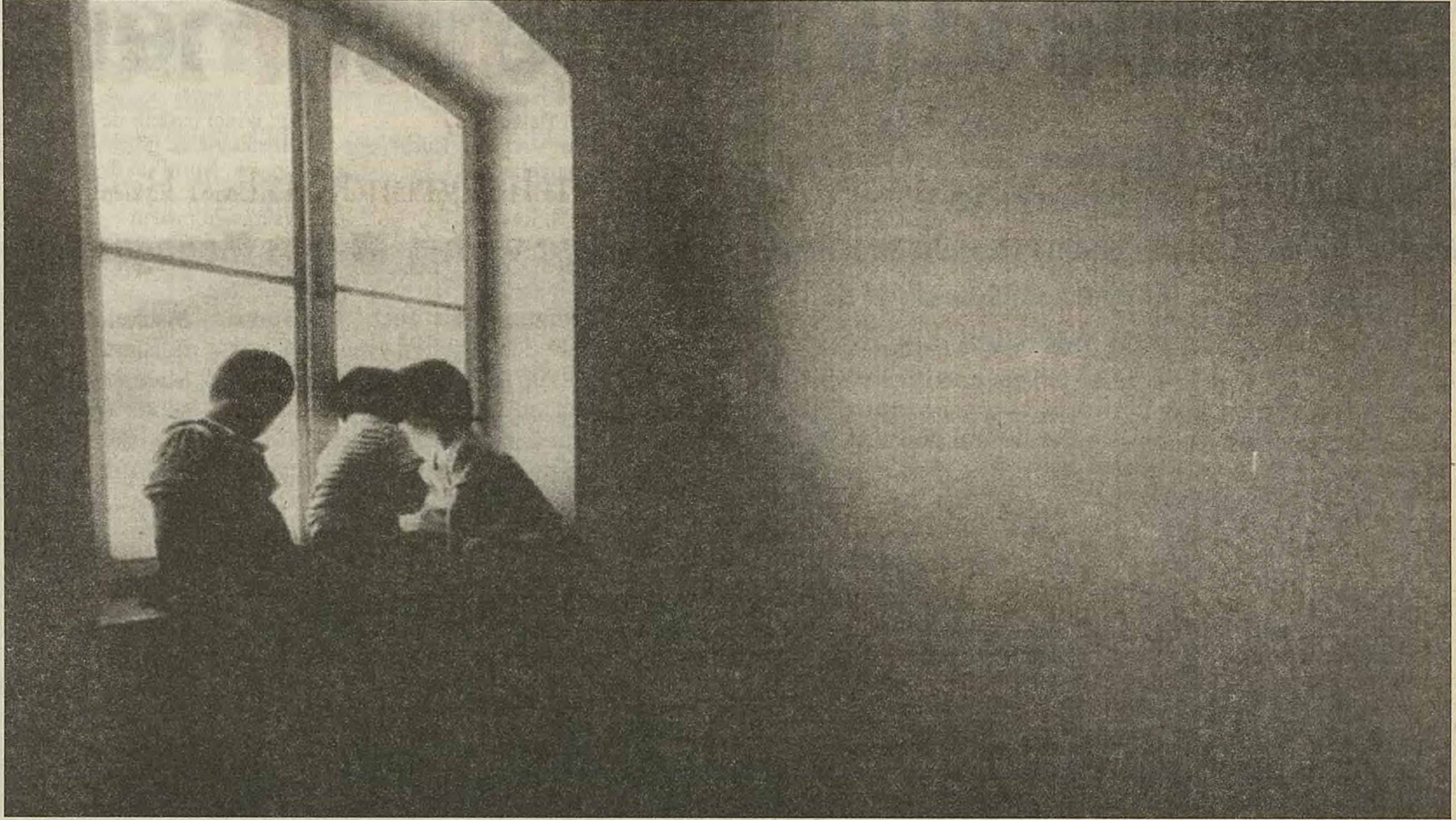
KöSE: Yasa'yı çıkarmaktaki ana amacımız o zaten. Onun yanıs ıra; tekelleşme nedeniyle keyfi fiyat artırımı ortadan kalkacak, hakim durum kötüye kullanılmayacak.

● *Rekabet Kurulu'nun oluşumunda gecikme neden kaynaklandı?*

KöSE: Bana göre bölüşümden...

Işığı eleştirmeyiniz sakın...

Sezai SARIOĞLU

"Gerek ulusal düzeyde olsun, gerek toplumsal gruplar temelinde olsun, kimlik kavramının kendisinin –farklı tarihsel coğrafyalarda farklı, ama birbirinin içine geçmiş– bir tarihi var. Ve sadece fikirsel değil, pratik tarihin içindeki oluşumuyla 'kimlik' kavramı güncel hayatta çeşitli anlamlara bürünüyor. Bir varoluş biçiminden kaçış olarak kimlik, bir savunma olarak kimlik, parçalanmanın örtüsü olarak kimlik, yeni toplumsal sınırların pekiştirilmesi olarak kimlik, muhalif politikanın yapılmış nesnesi olarak, bir eşitlik çağrısı olarak kimlik... Chambers'in dediği gibi, kodlanan farklılıklar, yani kimlikleşen farklılıklar 'küresel bir trafikte hem kapıları kapatmaya, hem de açmaya yarayan menteşeler olarak iş görüyor.'"
(Meltem Ahıska. "Kimlik" Kavramı Üzerine Fragmanlar. Defter. Sayı 27)

Her şey o denli hızla akıyor ki... Farklı kimliklerin aynı siyasal/toplumsal iklimde yan yana gelmeleri, hem "kimlikleri" ele veren, hem de elden kaçıran çelişkili / çatışmalı bir özellik taşıyor. Yurttaş inisiyatifi içinde, değişik ben'lerin ve biz'lerin, bir dakikalık an'da, yaşadıkları karmaşık durumlardan, siyasal bir eylemin ötesine geçen

kültürel bir eylemlilikten söz ediyorum; "bir dakika karanlık" an'ının ortaya çıkardığı bazı göstergelerden, sorulardan... Karartma ve aydınlanmadan oluşan bu "siftah" eyleme, kültürel bir eylem olarak da bakılmadığında, yatay ama işlevsel bu yeni öğrenme biçiminin algılanamayacağı açık.

"Işık" ve "karanlık" imgeleri ile yaşanan eylem bana sıkça, Havas'ı ve "kötü kalpli bir ateş"in yaktığı insanları ve şair Metin Altıok'u ve "Sorulu Gazel"ini anımsattı:

"İnsanoğlu gide gele
gündüzünden gecesine
Gün olur canlı bir soru edinir kendisine
Kimliksiz bir ot gibi sanki adı konmamış
Çimlenerek inceden kök salar düşüncesine
Başlangıçta umursanmaz, unutulur bir süre
Ama o ısırgan soru güç katar aç imgesine
İkiye böler insanın sürüp giden yaşamını
Sızlayan bir milâttır set çeken öncesine
Neydi altıok metin senin dik başlı sorun
Ki yıllardır gurbeti mesken ettin sesine".

Bir kültürel eylem, gizli bir öğrenme biçiminin açığa çıkması olarak da yaşanan olgu içinde insanoğlu ve insankızı, ışıktan, karanlığa gide gele kendisine hangi soruyu edinmektedir? Dışa dönük işlevi, hedef sloganları bir yana, eylemin içe dönük bir öğrenme biçimi, kendine ve ötekine "ısırgan soru" sorması ile de ilişkilidir. Öyle bir eylem ki, an'ın içine gizlenmiş süreç'te, her toplumsal grup, hem kendini, hem de ötekini yakalıyor. Sızdıran, bulaşan, temas eden bir an'ın aynı zamanda elden kaçışıdır bu. Kimliklerini, ötekini ele geçirme ve, öteki'ni yok sayma üzerine kuranlar için, bir çeşit "karanlıkta ele verme, ele geçirilme" anından söz edebiliriz.

Şairin, "Sen insanoğlunu öperek mi ele verirsin" dizelerinden yola çıkarak söylemek gerekirse, "aydınlık" ve "karanlık" an'ında herkes kendini bir şekilde, bir göstergeyle ele vermektedir. Ele vermenin, kendine ve ötekine yakalanmanın, "kimliklerimiz"le ilgili keşfedici bir hoşluk yarattığı doğrudur. Kimlik tekrarından, kimlik bildiriminden çok, kendimizi ve ötekini seyretmekten öteye keşfetmeye çalıştığımız eylemin öte yandan irkilme / irkiltme hallerini ortaya çıkardığı da doğrudur.

Vurgulamak istediğim, sadece birinci haftadan itibaren eylemin arkasına, "muvazzaf"ların takılması gibi "uç" haller değil. Herkesin kendini ışık kapatarak ele verdiği bir an'da, kendi kimliğimizle, asker / devlet (makro iktidar / makro devlet) kimliğinin yan yana düşmesi, eylemin içinde yalancı an'dan söz etmemizi gerektiriyor. Dahası, "on emir" yerine, "yirmi emir"den oluşan, "ezel ve ebed devletin adıyla oku ve yap" buyurganlıklarından sonra, "ışık komşularımız"ın bazılarının "içlerindeki ışığı, yanlış adrese yaktığı" ve devlete endekslediği de bir hakikattir. Bir grup kadının düzenlediği "Taksim eylemi" sırasında bazı erkek ve kadın portrelerin televizyon ekranlarına da yansıyan hezeyanları ise bir "Süveydâ" sorunuyla karşı karşıya olduğumuzun çok somut bir göstergesidir.

"Yeni bir sözcük öğrendim geçende rastlantı sonucunda;
Eskiden yüreğin ortasında bulunduğu sanılan siyah nokta,
Yani mecazi anlamda bir gizli niyet bir duygu ve düşün
Ve bitkibiliminde tohumun içindeki o itici güç sürgün.
Yoklayın kendinizi hepiniz sonra söyleyin bana;
Nedir yüreğinizdeki siyah nokta gizli niyet süveydâ?"
(Metin Altıok. Süveydâ)

Karanlıktan çıkışta yargı hükmü oluşturmak için ışık yakmak gerekmektedir. Ama, "karanlık" ve "ışık" dışındaki başka göstergelere de bakmak gerekmektedir. Kalbimizdeki kimliğin, kimliğimizin kalbinde gizlenen süveydâ, "kimlik, eşitlik ve özgürlük" göstergesi bir "ısırgan soru" olarak algılanabilir. An, artık bir anı'dır. İçinde karatmaların olduğu ışık anı'dır. Işığın karakutusu'nu bulmak, süveydâ'yı bulmaktır. Kimliklerimizdeki "itici güç, sürgün, gizli niyet", an ve süreçlerden oluşan bütünlüğün hareketle doğrudan ilişkili değil midir?

Oktay Rifat, "Işığa ışıkla yanıt veren/ her tutum yakın bana/ işte bir vapur yanaşıyor/ parıltıma" diyor bir şiirinde. Işığın yalancı ışığa dönüşmemesi için, "ışıksa yalancının biri" dememek için, "kimlik"lerimizin "ışıktan ibaret" olmadığını, ama özgürlük ve eşitliğin de sadece kendi kimliklerimizden ibaret olmadığını birbirimize anımsatarak yeni sözcükler öğrenebiliriz.

Cemal Süreya, *"Anımsar mısın toros ekspresinden inmiştiniz / Biletlerinizden ibaretti ikinizin de kimliği"* dizeleriyle, ışık komşusu olanların ellerindeki kimlik'ler (elektrik, düdük, tencere) arasında sizce bir ilişki yok mudur? Ya da Ece Ayhan'ın "yeryüzünden yanadır" dediği insanlar için söylediği, *"Mor biletli yolcular! / El değiştiren halk kartları! / Ne kadar az yer kaplıyorsunuz..."* tümcesi, "bilmiyorlar ama yapıyorlar" ketegorisindeki yalın halkla nasıl ilişkileneceğimiz sorusunu / sorunu gündeme getirmiyor mu?

Velhasıl süslü bir halkla ve süslü bir eylemle karşı karşıyayız.

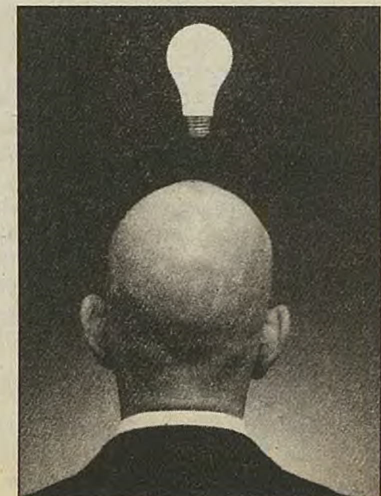
Eylemin en yalın tarifi; "Ne gelir elimizden insan olmaktan başka" dizelerinin göndermesidir. Yığınların, eyleme yükledikleri son derece değişik anlamlandırmaların içinden geçen temel çizgi "insan olmak"tır. İçimizdeki insan'ı devlet ve ordu ile özdeşleştirdiğimizde ve ışığımız o adrese göz kırptığında, eylemin en kültürel kodu olan "soru sormak" bitmiş, aslında karanlığın nedeni de olan bir adrese taşınma başlamıştır.

Burada bir başka dizeye kulak verebiliriz: *"Uyurken yüreğimizi düzeltemeyiz".* (M. Cevdet Anday)

Cemal Süreya'nın şu dizelerini eklemesek eksik olur; *"... ve yanındaydı hep,/ Çocukluktan kalma / Ve artık değişmezlik kazanmış/ yanlış bilgi;"...*

Siyasal ve kültürel bir tanım olarak, altı çizilmiş "Kimlik"ler, "eşitlik için", eşit ışık yakan yurttaşlar için çözüm olduğu kadar bir çözümsüzlük de. Kimlik ile eşitlik arasındaki ilişkinin kurulamadığı ve bunun mesaisinin yapılamadığı durumda, "özgürlük" ile "kimlik" arasındaki çelişkinin hiç kavranamayacağı açıktır. Çünkü önünde sonunda kimlik bir kodlamadır ve "kodlananın ve sınırlananın ötesine taşma"yı içeren "özgürlük" kavramıyla sorunu vardır.

"Bir şarkı ne zaman güzel değildir
Sonu olduğu zaman
Sonu yoktur çünkü güzel şarkıların" (Edip Cansever)

ağır aksak öyküler

Hazım Ruhi

Kopyalanmış koyun gibiyim

Kopyalanmış koyun gibi olup biteni izliyorum memlekette. Hayat almış başını gidiyor. Askerler binbir telaşla bir araya toplanıyor. Ruh çağırma seansları düzenliyorlar: "Ey Kuvayı Milliye ruhu! Geldinse Erbakan ve tabanına vur!" Ruh bu, tuzruhu değil ki, pırt diye çıkıp gelsin. Geriye tek çare kalıyor. Erbakan'a "böö, cıss, kaka" demek. Magna Carta anlaşması gibi maddeleri sıralıyor kağıda askerler ve Erbakan Bey'e uzatıyorlar: "İmzala şunu." Erbakan Bey diretiyor. "İmzalamam, taban beni oyar." Bunun üzerine MGK "Şeker kardeşim, imza atamıyorsan, hiç değilse barnağını bas!" "İmzalamayacağım işte, ne yapacaksınız bakiyim" diyor Erbakan Bey.

"Darbe vururuz, pardon, darbe yaparız" diye yanıtlıyor askerler. Muhteşem bir tuluat kumpanyası. Laikler biraz rahatlıyor. "Ordu bizi kurtarsın, memleketin tersanelerine kimse girmesin, dershanelerinde hızlı matematik kursları verilsin, kimse gaflet, delalet ve hıyanet içinde olmasın, memleketin uçuruma, Zigana Geçidi'ne ve Niyagara şelalesine doğru yuvarlanması engellensin de varsın darbeden sonra apartman yöneticileri bile emekli albaylar olsun, astsubay karıları lösemili çocuklar yararına kermes düzenlensin" diye düşünüyor.

Bense kopyalanmış öküz gibi bakıyorum olup bitene. Canım sıkılıyor. Vuruyorum kendimi sokaklara. İnsanların yüzleri gölgeli. Yanaklarının bir yarısında postal izi, diğer yarısında takunya izi var. Ama mutlular, çok mutlular. Halk Ekmek Büfeleri'nin önü tıklım tıklım, sayısal loto bayilerinin önünde akıl almaz bir izdiham yaşanıyor.

Halkım evde kuru ekmek sokakta cop yiyor, dolayısıyla iyi beslenemiyor. Protein eksikliği var. Bu eksiklik de onları bol bol kuyruğa sokuyor. Döviz büfelerinin önü, stadyum kapılarının yanı, at yarışları bayilerinin sağ tarafı, her yer kuyruklarla dolu.

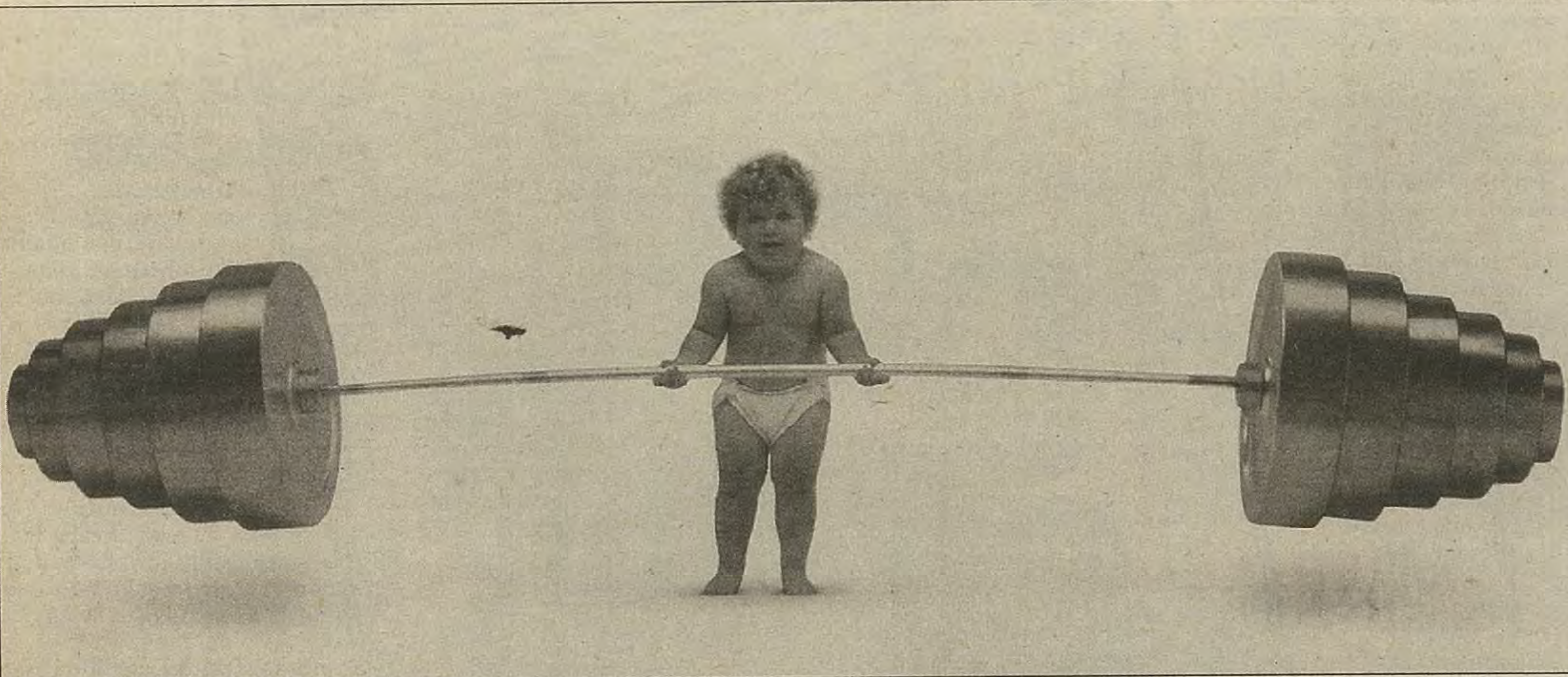
Birileri halkımın ruhuna Kızılmaske gibi yumruk atıp iz bırakmış. Bu memlekette askerler, islamcılar ve halkımda akıl almaz bir hareketlilik var. Jogging, aerobik, karate, tekvando her bir şeyi yapıyorlar. Hayat akıp gidiyor.

Bense kopyalanmış bir sığır gibi bakıyorum olup bitene. "Anlatılan kimin hikayesiydi yahu?"

Not: Almanya'dan erzak ve moral yardımında bulunan okur Hüseyin Kaya'ya teşekkürler. Ancak şunun bilinmesinde yarar var. Ben hala Etiyopyalıyım ve bu dergide bana hala bir bardak çay vermiyorlar. Oysa ben Türkiye'nin hukuk devleti olduğunu sanırdım. (Ne alakası varsa!)

Bu sayfada tuhaf işler oluyor

İnsanın asabını bozan bir sahtecilikten söz etmek istiyorum. Biz Hazım Ruhi taraftarları ve fanatikleri arada sırada kandırılıyoruz. Önceleri işi pek anlayamadık. Hazım Ruhi abimizin şaka yaptığını, arada sırada başka kılıklara girerek bizi gırgıra aldığını sandık.

Geçenlerde ilkokul Türkçe öğretmenimizle eski günleri anarken, aramızda bir tartışma başladı. Öğretmenimiz, en büyük abinin Mükremin abi olduğunu söyleyince biz üç arkadaş itiraz ettik. Dedik ki, "en büyük abi Hazım abi...".

Öğretmenimiz bir bozuldu, bir bozuldu. Sormayın.

Her neyse, SÖZ dergisinin bize tuzluya mal olan ciltlerini çıkarıp, öğretmenimizin önüne koyduk... "Hocam diğer sayfaları geç, Hazım Ruhi abimizi oku ve de bize Mükremin abimizle arasındaki seviye, seciye, kalite, kantite farkını bi güzel anlat" dedik.

"Kalite ve kantite farkını gidin de felsefe hocanız Zülhüye cadalozundan öğrenin" diye bizi payladı.

"Seviye" diye bağırdık hep bir ağızdan...

"Onu da topoğrafya hocanız anlatsın" diye homurdandı...

Huysuzun biridir. Ama bir yandan da çaktırmadan Hazım Ruhi abimizin yazılarını yalayıp yutar gibi okuyor... Neyse çay, kahve muhabbeti falan derken, öğretmenimiz, gözlüklerini gözünden o meşhur afili tavrıyla sıyırıp çıkarttı ve kendisini kürsüde genç bir öğretmen, bizi de sıralardaki bızdıklar sanaraktan, hafifçe gırtlağını temizleyip konuşmaya başladı:

"Evlatlarım, önünüzdeki dergi, çok eski zamanlarda yaşamış, her biri de birbirinden beter birtakım solcu eskileri tarafından çıkarılmakta olup, içinde bazı anlaşılmaz yazılar bulunmaktadır. Türkçe dersi bakımından bu dergiyi incelemek çok özel bir önem taşımaktadır. Çünkü bu dergi, insan denilen yaratığın nasıl yazı yazmaması hakkında eşine ender rastlanan bir ansiklopedidir ve biz onu eğer ciddiyetle incelersek, önce 'imdat' diye bağırabilir, ardından da benim tarafımdan size kompozisyon sınavlarında verilen notların ne kadar haksız olduğu kanısına varabiliriz..."

Kendimizi kompozisyon sınavında sıfır aldığımız yıllarda sanarak, hep bir ağızdan bağırıyoruz: "Yaşa hocam, varol hocam..."

Heyecanımızın bu denli yükselmesinin en önemli nedeni biz öğrencilerin henüz kırk yaşlarında, öğretmenimizin de altmışını bir hayli aşmış olması değil elbette... Asıl neden, yaklaşık 70 milyonu bulan bu ülkede, biz üç dangalağın topu topu 2 500 bayi satışı olan bu dergiyi hala almakta oluşumuzu hatırlamış olmamızdan.

Matematikten hep kırık not almakla ünlü Muhsin, "biz Türkiye'nin ender insanları arasında bulunmaktayız sevgili kardeşlerim" diye sözü aldı. "Biz üç arkadaş bu memlekette SÖZ dergisi alan yüzde 0,0036 oranınına dahil olmaktayız, bu Felsefe dersinde öğrendiğimiz kıyaslama yöntemine göre şu manaya gelmektedir: Az olan kıymetlidir, biz SÖZ okurları da azız, o halde kıymetliyiz..."

Suphi söze karıştı: "Evet, evet, Zülhüye hanımın verdiği örneği hatırlıyor musunuz?" diye haykırdı. "Haaayır" diye basbar bağırdık.

"Zülhüye hanım derdi ki" diye her nedense sesini büsbütün incelterek konuşmaya başladı: "Nadir olan kıymetlidir, kör at da nadirdir, o halde kör at da kıymetlidir..."

Olan olmuş, işler zıvanadan çıkmıştı. Hep birden tek gözümüzü kapatıp, at gibi kişnemeye başlayarak, SÖZ okuru taklidi yapmaya başladık.

Neyse ki, Türkçe öğretmenimiz imdada yetişti. "Kesin ulan şey oğlu şeyler" diye bağırdı. Bu arada dergideki bütün Hazım Ruhi yazılarını bi güzel okumuştu.

"Bakın çocuklar, dedi hırıltılı sesiyle. "Bu dergi sizi bir güzel kandırmış... Siz Hazım Ruhi'nin arada sırada Mahdum Ruhi kılığına girdiğini, bu iki keratanın bir tek kişi olduğunu sanıyorsunuz, değil mi?"

"Eeevettt!" diye bağırdık...

"Haltetmişsiniz" dedi. "Burada apaçık bir sahtecilik var... Ben Hazım Ruhi ile Mahdum Ruhi'nin yazılarını linguistik bilimi açısından incelemiş bulunuyorum ve de şu sonuca varıyorum: Sizin Hazım Ruhi abiniz ile bu ne idüğü belirsiz Mahdum Ruhi arasında uzak yakın hiçbir benzerlik yok... Ne kullandıkları sözcük özellikleri, ne üslupları, ne temaları birbirini tutmuyor. Ama bu derginin sahibi mi, koordinatörü mü her kimse, müthiş bir hile yapmış, örneğin 'Sana yağı' ile 'Mana yağı' ya da 'Varan Turizm' ile 'Aran Turizm' gibi sahtecilikleri andıran bir yöntemle, 'Hazım Ruhi' yerine 'Mahdum Ruhi' ve 'Ağır Aksak Öyküler' yerine 'Kör Topal Öyküler' başlıklarını koyarak sizleri kandırmış..."

Odaya büyük bir sessizlik çöktü.

Bu açıklama bizde büyük bir kandırılmışlık duygusu uyandırdı.

Şimdi bizler, Mükremin abiyi sollayan Hazım Ruhi abimizin fanatikleri olarak soruyoruz:

Abimizi taklit eden bu Mahdum Ruhi zibidisi kimdir, nerden gelmiştir ve ne yapmaktadır?

Hazım Ruhi abimizin taklidini piyasaya süren kimdir, bu derginin sahibi Ali Küçük müdür, yoksa Genel Koordinatör Seyfi Öngider midir?

Ve son olarak diyoruz ki, yalancının mumu yatsıya kadar yanar...

En büyük Hazım Ruhi başka büyük yok...

Cemil VARLIK

62 yıl öncesinden bir tartışma...

'Bol para ile yapılan mürekkeplenmiş kağıt endüstrisi..'

İki haftadır dergimizde "Solda yeni bir yayına doğru" başlığı altında bir tartışma sürüyor. "Yeni" ve "yayın" sözcükleri bizleri hep heyecanlandırmıştır. Sol bir yayının ihtiyacında herkes hemfikir, tartışılan "nasıl bir yayın?" sorusu. Aslına bakarsanız bu uzun zamandır tartışılan bir soru. Hele de şu sıralarda Genelkurmay Başkanı gazetecilere övgüler düzerken bu tartışma daha da anlamlı oluyor. Eski dergileri karıştırırken bu konuya ilişkin güzel bir yazı buldum. Görülüyor ki, sadece bugün değil 62 yıl önce bile "gazeteciliği bol para ile yapılır bir mürekkeplenmiş kâğıt endüstrisi halinden çıkarmalıyız, kafa işi yapmalıyız." diye bir kaygı ve tartışma varmış... Dolayısıyla bu konuda da bu ülkede değişimin hep yüzeyde kaldığını, pek çok sorununun üstyapıda kurgulanmaya çalışılanın hayatın gerçekliği karşısında çatladığını düşünüyorum.

62 yıl önce Yedigün dergisi de bizimkine benzer bir tartışma açmış, dönemin renkli gazetecisi "Deli Nizam", Nizamettin Nazif bir mektup yazarak soruyu yanıtlamış. O zamanın ve şimdinin "köşe" yazarları dışında "nasıl bir yayın?" sorusuna ortak bir yanıt verilmesi dikkat çekici. Okuduğunuzda yanıtların günümüzde de geçerli olduğunu göreceksiniz. Neyse sözü fazla uzatmayalım, şimdi rahat bir yer bulup 11 Aralık 1935'de haftalık magazin dergisi Yedigün'de çıkan yazıyı okuyalım.

'İdeal gazete nasıl olmalı?'

Arkadaşımız Nizamettin Nazif'in beyninde bin bir gazete ve mecmua projesi uyur ve Nizam bunları arkadaşlarına zaman zaman anlatır. Biz kendisine ideal bir gazetenin nasıl çıkması lazım geldiğini sorduk. Velût bir yazıcı olan 'Kara Davut' müellifi bize gönderdiği mektubunda, ideal gazetenin (Sıfatı zatiyesini) anlatırken, bugünkü gazetelerin eksik taraflarını da, kendi düşüncesine göre, gösteriyor.

Nizamettin Nazif'in cevabını buraya basıyoruz:

Azizim Sedat Simavi,

Mektubunu ne derin bir zevkle okuduğumu tahmin edemezsin. Meğer dudaklarından çıkan kuru laflar bir dostun el yazısında, ne sihirli bir ifade kudretine yükselebiliyorlarmış. Isıta ısıta bir temcit pilavına dönen bu mevzua bir daha dönüşümün sebebi budur. A canım gazetelerimiz ve mecmualarımız hakkında benim neler düşündüğümü sen bilmez misin? Yoksa bu sefer elimden bir vesika almak niyeti mi güdüyorsun? Zira bu iki sorguna ben bin defa muhatap olmuş bir adamım. Bir adam ki, sana cevap verebilmek için daima çok konuşmuş, hattâ bazen bir cümleye hafif bir istihza çeşnisi katmaya çabalayan dilin, bir Karadeniz dalgası dehşet ve gümbürtüsü ile üzerime saldırmış ve ben bir mendirek tahammülü ile düşüncelerimde ısrar etmiştim.

Geçelim.

(...)

Şimdi sana (bir mektubun dar çerçevesi içinde uzun şerhler yapamayacağım için) bir gazetenin (sıfatı zatiyesini) kısaca bildireyim. İşte:

1– Gazete iç ve dış politika üzerinden şu ve bu hareketi vukuundan evel sezer ve okurlarına bildirir. Ve onları, o işlerin gidişleri üzerinde daima tetikte tutar.

2–Balıkpazarı'nda vurulan falan vatandaşın ölümünü, bedbahtın gömülmesinden ve katilin asılmasından sonra haber vermez.

3– Gazetede en ufak yazı işini yapacak adam nihayet dürüst yazı yazmasını bilmelidir. (Tecrübeler göstermiştir ki, edebiyat fakültelerinden çıkanlar arasında bile bu işi başaran pek yetişmiyor).

4– Gazete kendi branşları üzerinde hergün yeni buluşlar atmaya, bu buluşları iyi-incelemeye ve sonunda bunları en iyi tarzda göz önüne çıkarmaya mecburdur. Halbuki inisiyatif, direktif ve yaratma bakımından bakarsak, bizde bir tek gazete olmadığı veya gazetenin nescinde zekanın pek az rol oynadığı derhal anlaşılır.

Şayfa 6 YEDİGÜN No, 14

İdeal Gazete nasıl olmalı?

Arkadaşımız Nizamettin Nazifin beyninde binbir gazete ve mecmua projesi uy[...] ve Nizam bunları arkadaşlarına zaman zaman anlatır. Biz kendisine ide[...] bir gazetenin nasıl çıkması lâzımgeldiğini sorduk. Velût bir yazıcı olan Kara Dav[...] müellifi bize gönderdiği mektubunda, ideal gazetenin (Sıfatı zatiyesini) anlat[...] ken, bugünkü gazetelerin eksik taraflarını da, kendi düşüncesine göre, gösteriy[...] Nizamettin Nazifin cevabını buraya basıyoruz:

Azizim Sedat Simavi,

MEKTUBUNU ne derin bir zevkle okuduğumu tahmin edemezsin. Meğer dudaklardan çıkan [...]uru lâflar bir dostun el yazısında, [...]e sihirli bir ifade kudretine yük[...]elebiliyorlar-[...]ış! Isıtıla ısıtıla [...]ir temcit pi[...]lvına dönen [...]u mevzua bir [...]aha dönüşü[...]ün sebebi [...]udur. A canım, [...]azetelerimiz [...]e mecmuala[...]mız hakkında [...]enim neler [...]üşündüğümü [...]n bilmez [...]sin? Yoksa [...] sefer elim[...]n bir vesika [...]mak niyetini güdüyor[...]n? Zira bu sorguna [...]n bin defa [...]uhatap ol[...]ş bir ada[...]m. Bir adam ki sana ce[...] verebilmek için daima [...]k konuşmuş, hattâ bazan [...] cümleye hafif bir istih[...] çeşnisi katmaya çabala[...] dilin, bir Karadeniz dal[...] dehşet ve gümbürtüsü üzerime saldırmış ve [...] bir mendirek tahammü[...] ile düşüncelerimde ısrar [...]iştim. [G]eçelim.

Benim inandığım hakikatlere, [...]nim kadar, hattâ daha çok senin inandığını bilenlerdenim. İşte cev[a]larım:

Gazetelerimiz gazeteden baş[...] herşeye benzerler. Bunların Magaz[...] zenginliğine dayandıkları iddiası [...] başt[...] başa y[...] landır Türkiy[...] nin hi[...] bir gaz[...] tesi b[...] güne k[...] dar ya[...] tığı say[...] falarla m[...] deni b[...] ulustan olan Tür[...] okurunu[...] Magazin ihtiyacın[...] Magazi[...] zevkini karşıla[...] mış de[...] ğildir Öyle ol[...] muş ol[...] saydı YEDİGÜN, ba[...] sın esnafının gözle[...] rini faltaşı gibi aç[...] maz, ulaştığı rakamla[...] dilden dile dolaş[...] mazdı.

Gazetelerin Magazin sayfaları.. Ah yavrum, bunlar ne erzats şeylerdir, ne uydurma şeylerdir! Hani Büyük harpte Almanlar çorba komprimeleri,

Nizamettin Nazifin ideal gazete hakkındaki fikirleri hayretle dinleyen bugünkü İstanbul gazetelerinin sahipleri (Ortada Nizamettin Nazif)

5– Gazeteme ben inanmalıyım. Yani evvelâ beni bütün dünya ile eksiksiz bir temasa soktuğuna inanmalıyım, sonra da yazdıklarına inanmalıyım.

Bizimkiler böyle değil mi, diye sorma. Menfi cevap vermeye mecbur olacağım.

Zira, son yirmi gün içinde hangi gazeteyi ele aldı isem mutlaka bir gün evvelki yazısının tevilini veya tekzibini yapmıştır. Ve bir gün sonra da iki gün evel tekzip ettiği herhangi bir vakanın üzerinde ısraraza kalkmıştır. Faraza Mısır'da ihtilal var mı, yok mu? Bizim gazetelerden bunu anlayamazsın! Uzak Şark'ta Japonlar ne yapıyorlar? O karmakarışık ajanslardan ve komanterlerden haddin varsa bir netice çıkar.

6– Gazeteciliği bol para ile yapılır bir mürekkeplenmiş kâğıt endüstrisi halinden çıkarmalıyız, kafa işi yapmalıyız. Bugünkü basın şekli, hani nerede ise gazeteciliği de beş yıllık endüstri planlarından birine sokturuverecek. Acaba bu işin bir kültür ve harikulade bir zeka işi olduğu ne zaman düşünülecek ve ne zaman bir kültür planımız olacak?

Sonra aklıma gelenlerden biri de Türk gazeteciliğini saran memur zihniyetinin kaldırılmasıdır. Hayret etme! Bugün bizim caddede hakiki gazeteci parmakla gösterilecek kadar azalmıştır. Belki de kalmamıştır ya.. Babıali'de paydos çalındığı gün bütün o memur efendiler kadrosu gazeteciliğe mi kalkıştı ne oldu? Bir türlü akıl erdiremiyorum. Mecmualar hakkında ne düşündüğümü de bir başka mektuba bırakalım. Zaten bunda gazete için düşündüklerimi bile tamamlayamadım. Ara sıra bana mektup yaz ve Cemal'e selam söylemeyi unutma.

Feza KÜRKÇÜOĞLU

SÖZ Haftalık Haber Yorum Dergisi

● **Sahibi:** Olgu Ltş. adına Ali KÜÇÜK
● **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
● **Yazışleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Veysi SARISÖZEN
● **İdare:** Muzaffer TUTKAN
● **Sorumlu Müdür:** B.Aytaç YOLDAŞ

Avrupa Temsilcilikleri

Almanya:	A. Vehbi PAKSOY	**Tel:** 0049 306183742 **Fax:** 0049 302755143
Fransa:	Y. Mustafa ÖZKAN	**Tel:** 0033 148572114 **Fax:** 0033 148571691
İsviçre:	Süleyman ÖZGÜR	**Tel:** 0041 3415213
İngiltere:	Ahmet SAYER	**Tel:** 0044 1814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. **No:** 3/8 Taksim/İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** Biryay